

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA BIOLOGIJO

Borut KOKALJ

**VARSTVO IN UPRAVLJANJE RJAVEGA
MEDVEDA (*URSUS ARCTOS*) V SLOVENIJI SKOZI
OČI MEDIJEV – ANALIZA VSEBINE MEDIJSKIH
OBJAV MED LETI 2002 IN 2016**

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA BIOLOGIJO

Borut KOKALJ

**VARSTVO IN UPRAVLJANJE RJAVEGA MEDVEDA (*URSUS
ARCTOS*) V SLOVENIJI SKOZI OČI MEDIJEV – ANALIZA
VSEBINE MEDIJSKIH OBJAV MED LETI 2002 IN 2016**

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

**PROTECTION AND MANAGEMENT OF BROWN BEAR (*URSUS
ARCTOS*) IN SLOVENIA THROUGH MEDIA REPORTS – MEDIA
CONTENT ANALYSIS FROM YEAR 2002 TO YEAR 2016**

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2016

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija biologije na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Opravljeno je bilo na Katedri za ekologija in varstvo okolja, Oddelka za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za biologijo je za mentorja diplomskega dela imenovala doc. dr. Tomaža Skrbinška in za recenzenta prof. dr. Ivana Kosa.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: doc. dr. Iztok TOMAŽIČ

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo

Član: prof. dr. Ivan KOS

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo

Član: doc. dr. Tomaž SKRBINŠEK

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo

Datum zagovora: 19.9.2016

Podpisani izjavljam, da je naloga rezultat lastnega raziskovalnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Borut KOKALJ

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Dn
DK UDK 599.744.211 (043.2)
KG medved/*Ursus arctos*/mediji/analiza vsebine/mnenje javnosti/genetska analiza
AV KOKALJ, Borut
SA SKRBINŠEK, Tomaž (mentor)/KOS, Ivan (recenzent)
KZ SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo
LI 2016
IN VARSTVO IN UPRAVLJANJE RJAVEGA MEDVEDA (*URSUS ARCTOS*) V SLOVENIJI SKOZI OČI MEDIJEV – ANALIZA VSEBINE MEDIJSKIH OBJAV MED LETI 2002 IN 2016
TD Diplomsko delo (Univerzitetni študij)
OP VIII, 80 str., 0 pregl., 24 sl., 8 pril., 109 vir.
IJ sl
JI sl/en

AI Rjavi medved (*Ursus arctos*) je simbol neokrnjene narave, hkrati pa predstavlja problematično živalsko vrsto, ki prihaja v konflikte s človekovimi dejavnostmi. Velika večina prebivalstva Slovenije pridobiva informacije o tem le preko medijev ter si tako gradi odnos do medveda. Sprejemanje velikih zveri s strani javnosti je eden od glavnih pogojev za ohranjanje teh vrst. Analiza medijskih objav o medvedu lahko pripomore k razumevanju javnega mnenja in izboljša upravljanje z medvedom. V diplomski nalogi smo zbrali in analizirali medijske objave o rjavem medvedu, objavljene v Slovenskih novicah, Delu, Dnevniku in objave STA med leti 2002 in 2016. Raziskali smo kako so mediji poročali v tem časovnem obdobju in katere teme so se pojavljale. Zanimalo nas je, kako je projekt Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji (Projekt), ki je potekal v letih 2007 in 2008, vplival na poročanje medijev in pojavljanje posameznih tem. V sklopu raziskave smo zbrali 804 članke. S pomočjo programa QDA Miner smo naredili analize pogostosti pojavljanja različnih tem v posameznih medijih skozi čas v raziskovanem časovnem obdobju. Ugotovili smo, da mediji največ poročajo o perečih in konfliktnih temah. Ugotovili smo tudi, da se je vsebina poročanja po izvedbi Projekta spremenila. Temi »velikost populacije« in »odstrel medveda« sta po izvedbi Projekta izgubili osrednji pomen. V zadnjem obdobju se pri poročanju povečuje delež tem o konfliktnih s človekom in o napadih medveda. Pri naklonjenosti člankov do rjavega medveda spremembe v časovnem obdobju niso izrazite, se pa izrazito razlikuje poročanje med različnimi mediji. Videti je tudi, da imajo na naklonjenost v člankih velik vpliv lokalne volitve, kar se kaže v izrazito negativnih srednjih vrednostih naklonjenosti v letih volitev.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Dn
DC UDC 599.744.211 (043.2)
CX brown bear/*Ursus arctos*/media/content analysis/public opinion/genetic analysis
AU KOKALJ, Borut
AA SKRBINŠEK, Tomaž (supervisor)/KOS, Ivan (reviewer)
PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB University of Ljubljana, Biotechnical faculty, Departement of biology
PY 2016
TI PROTECTION AND MANAGEMENT OF BROWN BEAR (*URSUS ARCTOS*)
IN SLOVENIA THROUGH MEDIA REPORTS – MEDIA CONTENT ANALYSIS
FROM YEAR 2002 TO YEAR 2016
DT Graduation thesis (University studies)
NO VIII, 80p., 0 tab., 24 fig., 8 ann., 109 ref.
LA sl
AL sl/en

AB Brown bear (*Ursus arctos*) is a symbol of pristine nature, but at the same time also a difficult species that often comes in conflicts with interests and activities of humans. The majority of people in Slovenia only hear about this through media reporting, which consequently shapes their opinions about the brown bear. Public acceptance of large carnivores is one of the main prerequisites for conservation of these species. An analysis of media coverage about the bear can help us to better understand public opinion and improve brown bear management accordingly. In this diploma thesis we presents an analysis of media reporting about brown bear issues in newspapers Slovenske novice, Dnevnik and Delo, and by the Slovenian Press Agency (STA) between 2002 and 2016. It focuses on how the media covered the stories featuring bears and which topics appeared in the news. The purpose of the research was to establish how the study Analysis of Bears Taken from the Wild and Genetic-Molecular Research into the Bear Population in Slovenia (Study) influenced media coverage and the topics covered by the media. We analysed 804 articles using the program QDA Miner, looking at the frequency of certain topics in different media and through time for the studied period. We found that the media mostly covered current and controversial topics. We also found that the content of media coverage changed after the Study was carried out. After the Study, population size and culling of bears stopped being the main topics. Over the last couple of years the most frequent topics became conflicts with people and bear attacks. When analysing the general attitude of media pieces toward the bears, we didn't notice any significant change over this time period. However, there are considerable differences in the manner different media cover these topics. It also seems that the attitudes are significantly influenced by local elections since the median values of positive attitudes towards bears were the lowest during the election years.

KAZALO VSEBINE

Ključna dokumentacijska informacija	str. III
Key words documentation	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo slik	VII
Kazalo prilog	VIII
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	3
2.1 OPIS VRSTE	3
2.1.1 Sistematik vrste	3
2.1.2 Evolucija in izvor	4
2.1.3 Biologija vrste	5
2.1.4 Rjavi medved v Sloveniji	8
2.1.4.1 Območje razširjenosti	8
2.1.4.2 Številčnost medveda	11
2.2 RJAVI MEDVED IN ČLOVEK	12
2.2.1 Pregled zgodovine konfliktnih odnosov med človekom in medvedom v Sloveniji	12
2.2.2 Konfliktni odnosi med človekom in medvedom danes	13
2.2.3 Tipi konfliktov med medvedi in ljudmi	14
2.2.3.1 Škoda v kmetijstvu	15
2.2.3.2 Škoda na ostalem človekovem premoženju	15
2.2.3.3 Napadi na človeka	16
2.2.3.4 Promet in medved	16
2.2.4 Upravljanje populacije rjavega medveda v Sloveniji	17
2.2.4.1 Varstveni status rjavega medveda v Sloveniji	17
2.2.4.2 Pomembnejši mednarodni projekti	21
2.2.4.3 Upravljanje z rjavim medvedom	22
2.2.5 Rjavi medved v očeh javnosti	25
2.3 MEDIJI IN RJAVI MEDVED	28
2.3.1 Komunikacija	28

2.3.2 Pomen množičnih medijev	31
3 MATERIAL IN METODE	33
3.2 OPREDELITEV ANALITIČNIH SPREMENLJIVK IN KATEGORIJ	34
3.3 KODIRANJE	35
3.4 TESTIRANJE KOD	38
3.5 PRIPRAVA PODATKOV IN ANALIZA	38
4 REZULTATI	40
4.1 ČASOVNI PREGLED MEDIJSKIH OBJAV	40
4.2 GLAVNE TEME V MEDIJSKIH OBJAVAH	42
4.3 TEME V ČLANKIH V ČASOVNEM OBDOBJU	47
4.4 SPOROČEVALCI O MEDVEDU V MEDIJIH	56
4.5 NAKLONJENOST MEDIJSKIH OBJAV DO RJAVEGA MEDVEDA	57
5 RAZPRAVA	60
5.1 ČASOVNO OBDOBJE	60
5.2 IZBOR MEDIJEV	60
5.3 ŠTEVILO OBJAV	61
5.4 POROČANJE MEDIJEV O RJAVEM MEDVEDU	62
5.5 MEDVED IN MEDIJI V PRIHODNJE	65
5.6 SKLEPI	66
6 POVZETEK	68
7 VIRI	70
ZAHVALA	
PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 1:	Rjavi medved (foto: Dietrich K.)	4
Slika 2:	Holarktična razširjenost rjavega medveda (Wikipedia)	8
Slika 3:	Razširjenost rjavega medveda v Evropi (www.dinalpbear.eu)	9
Slika 4:	Območje razširjenosti rjavega medveda v Sloveniji (www.dinalpbear.eu)	10
Slika 5:	Hvaležni medved, koroška pripovedka, www.slovenienhistoria.se	13
Slika 6:	Trend števila škodnih primerov po medvedu od leta 1994 do 2014, www.mop.gov.si	14
Slika 7:	Pozor medved na cesti, www.ranucul.blog.cz	17
Slika 8:	Natura 2000 območja v Sloveniji, (www.natura2000.si)	19
Slika 9:	Odvzem medveda iz narave po vzrokih, www.arso.gov.si	23
Slika 10:	Pastirski psi so skupaj z električnimi ograjami optimalna zaščita drobnice pred velikimi zvermi, www.volkovi.si	24
Slika 11:	Model komunikacije; (www.colos.fri.uni-lj.si)	29
Slika 12:	Število objav od leta 2002 do leta 2015 v različnih medijih	41
Slika 13:	Teme, ki se pojavljajo v člankih	42
Slika 14:	Relativna razporeditev tem po posameznem mediju od leta 2002 do leta 2015	43
Slika 15:	Relativna razporeditev tem v člankih, primerjalno med različnimi mediji od leta 2002 do 2015	45
Slika 16:	Razporeditev tem člankov v časovnem obdobju od leta 2002 do 2015	48
Slika 17:	Teme v člankih v Slovenskih novicah od leta 2005 do 2015	50
Slika 18:	Teme v objavah STA od leta 2002 do leta 2015	51
Slika 19:	Teme v člankih v Dnevniku od leta 2002 do leta 2015	52
Slika 20:	Teme v člankih v Delu od leta 2003 do leta 2015	53
Slika 21:	Relativni delež člankov v katerem so omenjene posamezne organizacije in posamezniki v člankih od leta 2002 do leta 2015. V člankih je bilo lahko omenjeno več različnih sogovornikov.	56
Slika 22:	Relativni delež ocen člankov od leta 2002 do leta 2015	57
Slika 23:	Spreminjanje srednje vrednosti člankov med leti po posameznem mediju od leta 2002 do leta 2015	58
Slika 24:	Delež pozitivnih, nevtralnih in negativnih člankov po posameznih medijih in skupno	59

KAZALO PRILOG

- Priloga A: Preglednica števila objavljenih člankov v posameznem mediju v letih 2002 do 2015
- Priloga B: Preglednica pojavljanja različnih tem v zbranih člankih v obdobju 2002 do 2015
- Priloga C: Preglednica pojavljanja različnih tem v posameznem mediju med letom 2002 in 2015
- Priloga Č: Pojavljanje različnih tem v medijih v posameznih letih v časovnem obdobju od leta 2002 do 2015
- Priloga D: Preglednica naklonjenosti Slovenskih novic do rjavega medveda v letih od 2002 do 2015
- Priloga E: Preglednica naklonjenosti STA do rjavega medveda v letih 2002 do 2015
- Priloga F: Preglednica naklonjenosti Dnevnika do rjavega medveda v letih od 2002 do 2015
- Priloga G: Preglednica naklonjenosti Dela do rjavega medveda v letih od 2002 do 2015

1 UVOD

Rjavi medved (*Ursus arctos*) je karizmatična vrsta, ki ljudi privlači in hkrati navdaja s strahom. Populacija na območju Slovenije je bila v preteklosti že zelo majhna, vendar se ji je uspelo ohraniti. Medved ima danes v Sloveniji status ogrožene živalske vrste, štiti ga poleg slovenske tudi evropska in mednarodna zakonodaja, kljub temu pa se še vedno pojavljajo burne polemike o (ne)ustreznosti ukrepa letnega odvzema medvedov z odstrelom.

Pogosti konfliktni dogodki v začetku leta 2000 med medvedom in človekom so sprožili zahteve po večanju odstrela medvedov, vendar natančni podatki o velikosti populacije medveda v Sloveniji v tem času niso bili znani. To je prispevalo k močni polarizaciji mnenj o odstrelu medveda. Leta 2007 je bila opravljena genetsko-molekularna raziskava populacije medveda v Sloveniji in podala prvo temeljito, znanstveno dobro podprto oceno številčnosti medveda pri nas, kar je vsaj kratkoročno vplivalo na umiritev polarizacije mnenj o medvedu.

Velika večina prebivalstva Slovenije pridobiva informacije o konfliktih med medvedom in človekom le preko medijev in si na podlagi medijskega poročanja gradi odnos do medveda. Sprejemanje velikih zveri s strani javnosti pa je eden od pomembnih predpogojev za ohranjanje te skupine živali. Analiza medijskih objav o medvedu lahko pripomore k razumevanju javnega mnenja in posledično izboljša upravljanje z medvedom.

Namen analize medijskih objav o rjavem medvedu je raziskati, kako so mediji v izbranem časovnem obdobju poročali o rjavem medvedu in kako je genetsko-molekularna raziskava populacije medveda leta 2007, s katero se je prvič zanesljivo določila velikost populacije rjavega medveda v Sloveniji, vplivala na način poročanja medijev in s tem javnega mnenja o rjavem medvedu, saj so medijske objave refleksije dogajanj v družbi v zvezi s tematiko, ki jo obravnavajo. Z nalogo želimo pokazati, kako pomembno je čim večje vključevanje znanstvenih raziskav v upravljanje s populacijami in odmik od »intuitivnega« upravljanja, kateremu prepogosto podlegajo različne politike.

Delovne hipoteze:

Hipoteza 1: Vsebina in način poročanja pred in po letu 2008, ko so bili objavljeni rezultati projekta Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, s katerim smo prvič dobili zanesljivo sliko o velikosti populacije medveda v Sloveniji, se razlikujeta.

Hipoteza 2: Pred izvedbo projekta v medijskem poročanju prevladujejo negativne teme, medtem ko je po letu 2008 poročanje bolj pozitivno, v zadnjih letih pa se poročanja zopet pomika v nenaklonjenost rjavemu medvedu.

Hipoteza 3: V medijih zaradi različnih uredniških politik prihaja do razlik v načinu poročanja.

2 PREGLED OBJAV

2.1 OPIS VRSTE

2.1.1 Sistematik vrste

1. Razred: sesalci (*Mammalia*)
2. Red: zveri (*Carnivora*)
3. Družina: medvedi (*Ursidae*)
4. Rod: medved (*Ursus*)
5. Vrsta: rjavi medved (*Ursus arctos* Linnaeus, 1758)

Družino medvedov sestavljajo tri poddružine z osmimi rodovi in osmimi vrstami. V rodu rjavega medveda (rod *Ursus*), so v preteklosti obravnavali štiri ločene vrste. Poleg rjavega medveda še severnoameriškega grizlija (*Ursus horribilis*), modrega medveda (*Ursus pruinus*) iz Tibeta in kodiaka (*Ursus beringianus*) z otočja Kodiak v Severni Ameriki, danes pa prevladuje mnenje, da so to le posebne zemljepisne rase splošno razširjenega rjavega medveda (Kryštufek, 1988). Družino medvedov sestavljajo še naslednje vrste: andski medved naočar (*Tremarctos ornatus* Cuvier, 1825), baribal ali črni medved (*Ursus americanus* Pallas, 1780), beli ali severni medved (*Ursus maritimus* Phipps, 1774), malajski medved (*Helarctos malayanus* Horsfield, 1825), orjaški panda (*Ailuropoda melanoleuca* David, 1869), termitski medved ali šobar (*Melursus ursinus* Shaw, 1791) in tibetanski medved ogrličar (*Ursus thibetanus* Cuvier, 1823).

Slika 1 : Rjavi medved (foto: Dietrich K.)

2.1.2 Evolucija in izvor

Medvedi se prvič pojavijo sredi miocena pred približno 20 milijoni let. Razvili so se kot zadnja skupina zveri iz pasjih prednikov. Neposredni predniki medvedov so bile najverjetneje vrste izumrlega rodu *Hemicyon*, ki so bile še zelo blizu psom, vendar so že imele derače s strukturo značilno za današnje medvede (Kryštufek, 1988).

Po fosilnih ostankih lahko sklepamo, da so bili medvedi med ledenimi dobami pogosti tako v Evraziji kot v Severni Ameriki. Evropo in tudi slovensko ozemlje so takrat poseljevale različne vrste rodu *Ursus*, med katerimi je bil najznamenitejši jamski medved (*Ursus spelaeus Rosenmüller, 1794*), pa tudi tibetanski medved ogrličar, ki je prišel iz Azije. V Sloveniji se jamski medved prvič pojavi v riški poledenitvi. Jamski medved je bil mnogo večji od današnjega rjavega medveda. Glede na zgradbo njegovega zobovja je bil v večji meri rastlinojed. Zavetje si je iskal v jamah in še danes lahko v nekaterih najdemo njegove ostanke in mesta kjer je praskal po podlagi oziroma se drgnil ob stene. (Kryštufek, 1988). Človek je z njim konkuriral za zavetja v jamah, prav tako pa so starodavni lovci živeli od njegovega mesa, masti in kože. V naših krajih je jamski medved izumrl ob koncu würmske poledenitve. Ne vemo koliko je k temu prispevala sprememba klime in koliko človek.

Rjavi medved se prvič pojavi v zgodnjem srednjem pleistocenu. Najstarejši znani fosili so iz jame Choukoutien na Kitajskem, nato pa lahko fosilom kontinuirano sledimo v vzhodni Aziji vse do danes. (Schreve, 2003). Predvideva se, da je bila v Elsterski

poledenitvi pred 400.000 leti evropska populacija medveda presekana na vzhodno in zahodno zaradi rasti skandinavskega in alpskega ledenega pokrova. To je pripeljalo do izoblikovanja rjavega medveda *Ursus arctus* iz vzhodne populaciji, ki se je mešala z Azijskim rjavim medvedom, ter popolne izolacije zahodne populacije, ki se je razvila v linijo jamskega medveda. Po umiku ledenega pokrova se je rjavi medved razširil po vsej Evropi. Najstarejši fosili so bili najdeni v Heppenlochu v Nemčiji in Lunel-Viel v Franciji in so datirani v Holštajnske medledene dobe. (Schreve, 2003).

2.1.3 Biologija vrste

Medvedi so bili prvotno razširjeni po vsem Evropskem kontinentu, kar nam kaže njihovo dobro prilagodljivost na različne okoljske razmere. Brez zadržkov lahko rjavega medveda označimo za enega najuspešnejših kolonizatorjev severne hemisfere. (Schreve, 2003). Zaradi človekovih posegov v naravno okolje, je velik del prvotnega življenjskega prostora znatno spremenjen. Medveda danes zato najdemo v večjih območjih strnjene gozda z nizko prisotnostjo človeka. V takšnih območjih se je medved ohranil, kljub močnemu preganjanju v preteklih stoletjih (Swenson in sod., 2000).

Rjavi medved je največja živeča zver v Evropi (Schreve, 2003). Njihova teža in velikost sta precej različni celo med enako starimi medvedi znotraj istega habitata. Odrasli samici dosegajo težo od 84 do 440 kg, samice pa so nekoliko lažje, od 94 do 303 kg. (Krže, 1988).

Rjavi medved je zelo navezan na posamezen prostor, hkrati pa je tudi samotar. (Krže, 1988). Njihov domači okoliš („home range“) se po velikosti razlikuje med spoloma. Samice vzpostavijo svoj domači okoliš ob materinem, samci pa si poiščejo nov življenjski prostor. (Jerina in Adamič, 2008; Swenson, 2000). Pri nas imajo odrasle samice do 100 km² velike domače okoliše, samci pa imajo nekajkrat večje. Velikost območja je odvisna tudi od nosilne zmogljivosti habitata, zato v splošnem velja, da so v južnih mešanih gozdovih domači okoliši manjši kot v severnejših (Krže, 1988). Pri samcih igra pomembno vlogo velikosti okoliša tudi gostota samic, zato so v robnem območju populacije, okoliši samcev mnogo večji kot v osrednjem območju, kjer je gostota samic večja (Krofel in sod., 2010). Domači okoliši so odvisni tudi od znotrajvrstnih interakcij. Medved torej potrebuje za vzdrževanje stabilne populacije velika povezana območja primerne habitata. Glavni elementi medvedovega habitata so hrana, kritje in mesta za zimsko spanje. Pri izbiri primerne mesta za brloge igra pomembno vlogo topografija. Strma pobočja so navadno manj obljudena in zato primernejša, saj lahko vznemirjenje v obdobju zimskega spanja medvede spravi iz brlogov, kar je zelo kritično za breje medvedke in medvedke z mladiči (Swenson in sod., 2000).

Potencialni vpliv na velikost območji aktivnosti medveda imajo tudi krmišča preko vnosa

energetsko bogatih virov hrane antropogenega izvora, saj se s tem poveča zmogljivost določenega področja. Hrana iz krmišč po oceni raziskav v Sloveniji predstavlja do tretjine vse zaužite energije medveda (Kavčič in sod., 2011). Predvsem v jesenskem času, ko morajo medvedi pridobiti zadostne količine maščobnega tkiva za zimsko mirovanje, krmišča močno vplivajo na rabo prostora medveda. Ob zadostni in stalni ponudbi hrane lahko medvedi ostanejo aktivni tudi celo leto. Stalna ponudba hrane na krmiščih najverjetneje podaljšuje obdobje aktivnosti medveda (Špacapan, 2012).

V splošnem socialni odnosi med odraslimi posamezniki izven paritvenega obdobja temeljijo na medsebojnem izogibanju.

Najpogostejši življenjski prostor medveda so različni tipi gozdov od nižin do gora. Čeprav stalno živi na nekem območju se znotraj tega neprestano seli, saj sledi tudi sezonski hrani (Krže, 1988).

V produktivnih hrastovih in bukovih gozdovih Karpatov in Dinaridov so gostote populacij medveda precej višje kot tiste v borealnih iglastih gozdovih (Janozovič, 2003).

Medvedi so lahko aktivni podnevi in ponoči. Njihova aktivnost je odvisna od količine hrane, okoljskih pogojev in človekove aktivnosti (Swenson in sod., 2000). Na dan lahko prehodijo velike razdalje, tudi nekaj deset kilometrov (Strategija..., 2002). Večino časa porabijo za iskanje hrane. Večinoma preko dneva raje počivajo in postanejo aktivni šele z mrakom (Janozovič, 2003). V Evropi so medvedi bolj nočno aktivni kot populacije v Severni Ameriki in Sibiriji. Ni še popolnoma jasno ali je to posledica daljše zgodovine lova ali le motenj človeka z vsesplošnimi posegi v pokrajino. V splošnem je pri odraslih osebkih opazna večinoma nočna aktivnost, mladi pa so enako aktivni podnevi in ponoči in predvidoma šele skozi pridobljene negativne izkušnje postanejo predvsem nočno aktivni (Kaczensky in sod., 2006).

Zimsko mirovanje je posebnost medvedov. Ne gre za pravo zimsko spanje, saj se jim temperatura zniža le za 2°C. Telesno temperaturo vzdržujejo z aktivno presnovo. Močno se jim upočasni le srčni utrip. V času zimskega spanja medvedi ne uživajo tekočine, nastale strupene presnovne produkte pa nevtralizirajo (Kryštufek, 2003). Zimsko mirovanje traja od treh do sedmih mesecev, v Sloveniji praviloma od decembra do aprila (Janozovič, 2003). Na začetek zimskega spanja vplivajo predvsem stalno nizke temperature in ne toliko višina snežne odeje. Zaključek mirovanja pa sproži daljše obdobje nekoliko toplejšega vremena. Za brlog uporabijo naravne votline ali pa si ga izkopljejo v tla. Na kraškem terenu so to najpogosteje kraške jame, primeren prostor si najdejo tudi pod previsi ali med balvani. Medvedke, ki so breje med prezimovanjem običajno ne zapuščajo brloga. Njihovo prezimovanje traja celo nekoliko dalj časa, kot pri ostalih medvedih (Špacapan, 2012). Medvedi, ki so si pravočasno nabrali dovolj tolšče,

se odpravijo na zimsko spanje prej. Tisti s premalo tolšče pa sploh ne prespijo zime, temveč se shujšani klatijo naokrog (Krže, 1988).

Spolno zrelost dosežejo medvedi pozno in imajo podaljšani reproduktivni cikel. So poligamni, torej se več samcev pari z eno samico in obratno. V enem leglu so lahko celo potomci različnih očetov. Sezona parjenja traja od sredine maja do začetka junija. Po oploditvi se razvoj embrija ustavi na stadiju blastociste in se nadaljuje šele v poznem novembru. Januarja ali februarja se v brlogu skoti 1-4 neboljenih mladičev, ki tehtajo ob rojstvu le 0,5 kg. (Swenson in sod., 2000). Mladiči so po izhodu iz brloga še vedno ranljivi, kljub skrbnemu varstvu samice. Največjo nevarnost predstavljajo srečanja z odraslimi samci, saj lahko tak medved mladiče pobije zaradi možnosti parjenja s samico, ki ob izgubi mladičev prej pride v novo ovulacijo (Swenson, 2001). Nevarnost mladičem predstavljajo tudi druge zveri (Janžovič, 2003). V Evropi postanejo mladiči samostojni v starosti 1,4 – 2,4 let.

Kot največji predstavnik zveri medved nima naravnih sovražnikov med sesalci, največji sovražnik je s posrednimi in neposrednimi vplivi človek (Jozonovič, 2003). Starost medvedov v ujetništvu je med 25 in 35 let, v naravi pa okoli 20 let (Krže, 1988). Zaradi intenzivnega odstrela medvedov v Sloveniji je pričakovana življenjska doba medvedov v naravi med 2 do 3 leti, kar je precej krajše od pričakovane fiziološke življenjske dobe. Najstarejši odstreljen medved v Sloveniji je bila medvedka, stara 21 let (Jerina in Adamič, 2008).

Medved je oportunistični omnivor (vsejed). Navadno izbira hrano z največjo hranilno vrednostjo, ki mu je v danem trenutku na voljo (Kryštufek, 2003). Večinoma je hrana medveda rastlinskega izvora. (Mattson in sod, 1991; Welch, 1997). Za to imajo prilagojeno zobovje, ki se precej razlikuje od večine predstavnikov zveri. Medvedov prebavni trakt je relativno preprost, zato je velik del rastlinske hrane slabo prebavljen in mora medved za pokritje energijskih potreb zaužiti velike količine rastlinske hrane (Krofel in sod., 2008). Medvedi imajo zaradi te lastnosti veliko vlogo pri raznašanju rastlinskih semen na velike razdalje, ki kljub prehodu skozi medvedov prebavni trakt ohranijo kaljivost (Krofel in sod., 2008). Največje pomanjkanje hrane je spomladi, do začetka vegetacijske sezone. V času pomanjkanja lahko napada oslABLJENO parkljasto divjad, ki ji otežuje gibanje še pozen pomrznjen sneg. V spomladanski prehrani predstavlja pomemben delež tudi mrhovina živali, ki so poginile v zimskem času. V času vegetacijske sezone do pozne jeseni, uživa plodove gozdnih rastlin, predvsem dreva, leske, jagod, borovnic in robid, zelo rad pa pase tudi travo. Jeseni, ko si mora nabrati tolščo za zimsko spanje, pomemben del prehrane predstavljajo plodovi gozdnega drevja, predvsem žir, želod pa tudi kostanj, lešniki in orehi. Jeseni se prehranjuje tudi s plodovi sadnega drevja, z jabolki, hruškami in slivami. Žuželke kot so mravlje, ose, čebele, lesni hrošči in minice ter njihove ličinke predstavljajo bogato beljakovinsko hrano

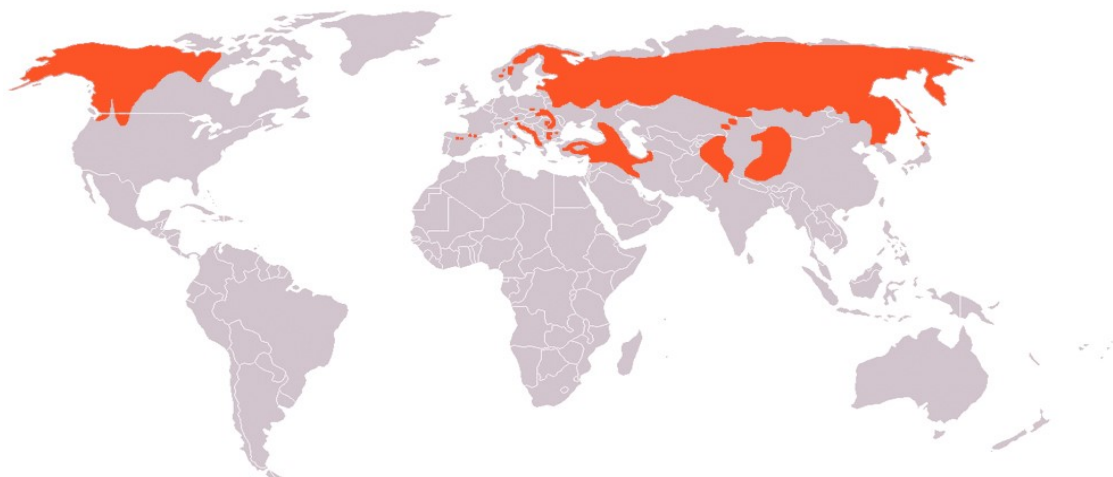

(Krže,1988). Občasno plenijo tudi živino, zlasti drobnico. Vir hrane pa medvedu predstavljajo tudi neurejena smetišča in ekološki otoki (Strategija ..., 2002). Lahko dostopnih antropogenih virov hrane se medved hitro privadi in se začne vračati na taka mesta (Krofel, 2008). Te viri predstavljajo pomemben dejavnik prostorskega razporejanja medvedov, saj zato raje izbirajo poti v bližini človeka (Jarni, 2011). Sploh odpadki, ki so v neposredni bližini gozda so se izkazali kot atraktanti, ki medveda pritegnejo k naseljem (Jarni, 2011). Dostopnost do takih virov vpliva na vedenje medvedov in posledično navajanje ter poglobljanje konfliktov s človekom (Krofel, 2008).

2.1.4 Rjavi medved v Sloveniji

2.1.4.1 Območje razširjenosti

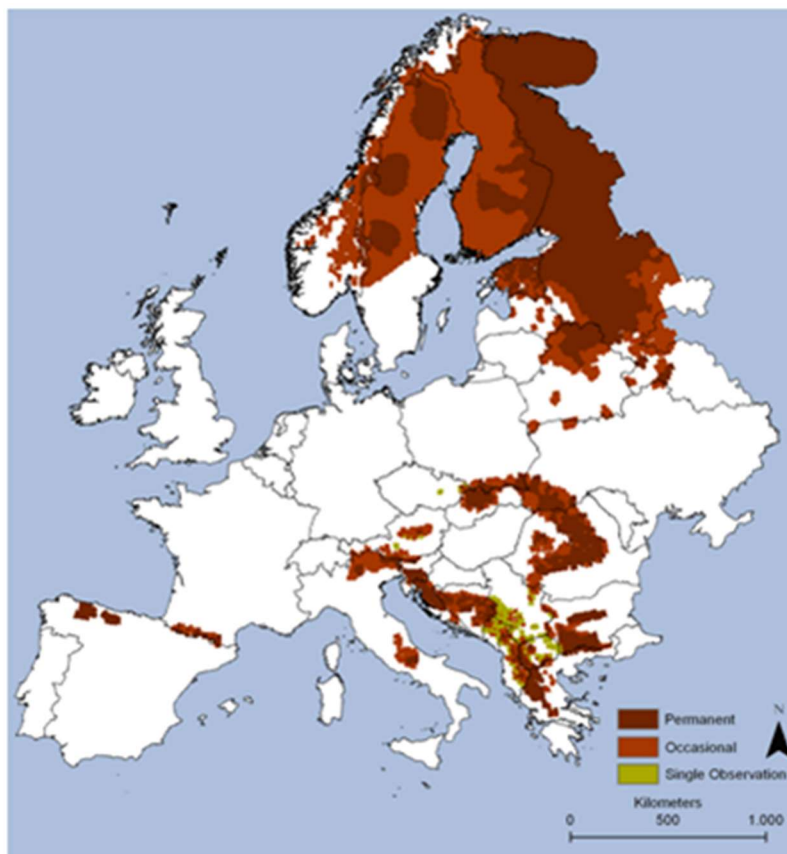
Rjavi medved je od osmih danes živečih vrst medvedov najbolj razširjen. Zaradi močnih pritiskov človeka je bil iztrebljen v večjem delu svoje prvotne razširjenosti, vendar je še vedno značilno holarktično razširjen po Evropi, Aziji in Severni Ameriki, od severne arktične tundre do suhih puščav južne Kitajske (Swenson in sod., 2000).

Slika 2: Holarktična razširjenost rjavega medveda (Wikipedia)

V preteklosti je v Evropi poseljeval celoten kontinent le na večjih otokih, Cipru, Korziki, Sardiniji, Malti in Islandiji, ga ni bilo moč najti. Danes se je medved ohranil predvsem v izoliranih populacijah na gorskih masivih, kjer se človeška populacija ni tako zelo povečala v zadnjih stoletjih, in kjer ni možnosti intenziviranja kmetijstva, ter izrabe gozdov in kjer ni prekomernega lova. Tako so danes populacije medveda prisotne v Alpah, Kantabrijskih Alpah, Pirenejih, Apeninih, Dinaridih, Balkanu, Pindosu, Karpatih in Kavkazu, ter v nižinskih gozdovih Skandinavije, Estonije, Latvije, Belorusije in Rusije. Pod vplivom naravovarstvenih prizadevanj, se medved spontano širi na nekdanja

poselitvena območja v Švici, Nemčiji in Franciji. V zadnjih desetletjih pa je bilo tudi kar nekaj poskusov ponovnega naseljevanja in doseljevanja v ogrožene ostanke populacij v Italiji, Franciji in Španiji.

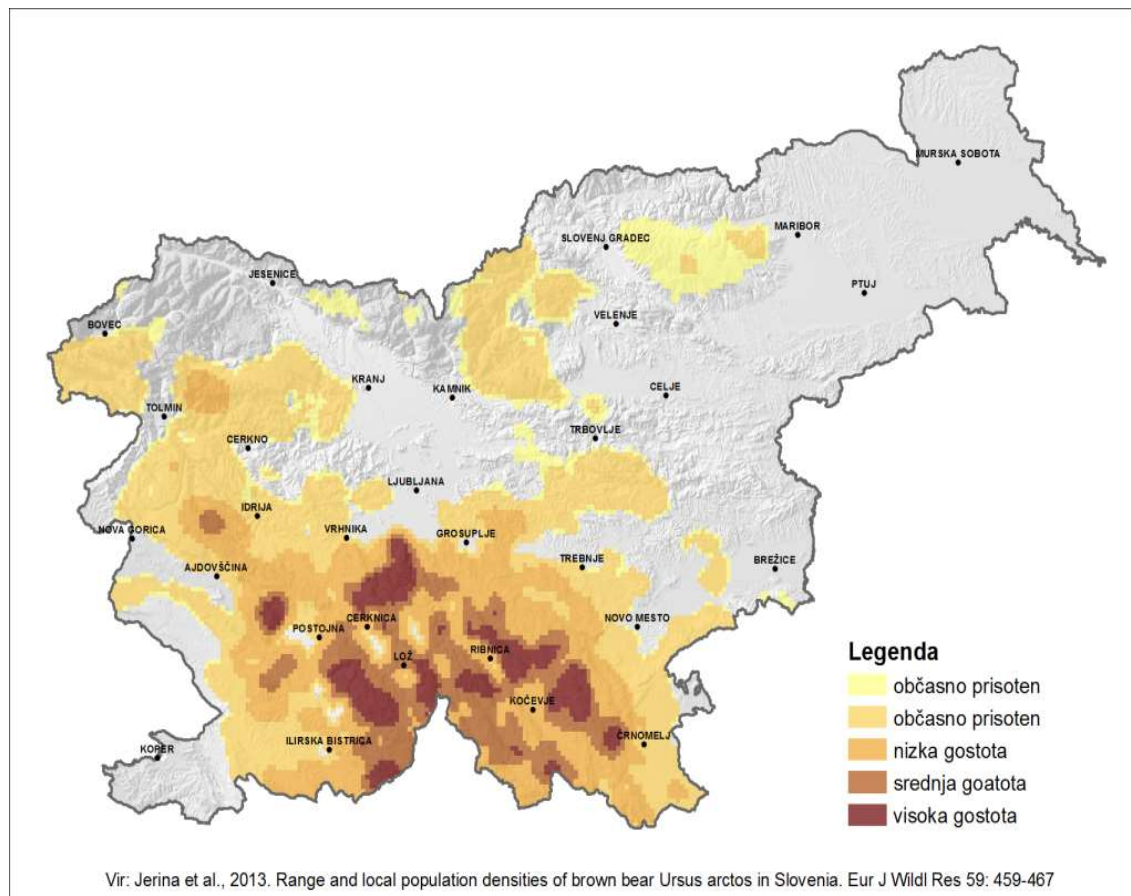
Slika 3: Razširjenost rjavega medveda v Evropi (www.dinalpbear.eu)

Slovenska populacija medveda je najzahodnejša viabilna populacija vrste v Srednji Evropi (Strategija ....., 2002). Slovenski medvedi so del alpsko – dinarsko – pindske populacije, ki vključuje območje od vzhodnih Alp v Avstriji in Italiji do Pindosa v Grčiji (Swenson in sod. 2000). Areal populacije se razteza preko naslednjih držav: Italija, Avstrija, Slovenija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Srbija, Črna Gora, Kosovo, Makedonija, Albanija in Grčija (Swenson in sod., 2000).

Populacija se je tu ohranila zaradi ustreznega življenjskega prostora s prostranimi strnjanimi gozdovi na razgibanem terenu Visokega krasa in naklonjenosti ljudi do vrste. Medvedi iz te populacije, predvsem iz Slovenije, ki migrirajo proti zahodu in severu, so edini potencialni vir ponovne naravne poselitve alpskega loka (Strategija ..., 2002). Medved v Sloveniji ni bil nikoli iztrebljen, saj je njegovo možnost preživetja povečevalo širjenje zaledne populacije z južnega dela Dinarskega gorovja (Simonič, 2003).

Osrednje območje razširjenosti medveda v Sloveniji je visoki kras. Gre za območje strnjenih mešanih gozdov. Značilna združba je *Omphalodo Fagetum* (*Abieti-Fagetum*

Dinaricum), s prevladujočo bukvijo (*Fagus silvatica*) in jelko (*Abies alba*), prisotna pa je tudi smreka (*Picea abies*), javor (*Acer pseudoplatanus*) in brest (*Ulmus sp.*) (Kaczensky, 2000).

Slika 4: Območje razširjenosti rjavega medveda v Sloveniji (www.dinalpbear.eu)

Osrednje območje razširjenosti razdelimo na tri večje enote (Simonič, 2003):

1. Zahodni visoki kras (937 km²), se razteza severno od avtoceste Ljubljana – Razdrto. V tem območju je gostota medvedov, kljub kvalitetnemu gozdnemu habitatu, relativno majhna.
2. Notranjska (1306 km²) obsega Iško, Snežnik in zahodno pobočje Javornikov. To območje je zelo pomembno za ohranitev medveda, saj se s celotno južno mejo nadaljuje v Gorski kotar na hrvaškem, poleg tega pa so tu tudi kmetijski pritiski zanemarljivi.
3. Kočevsko – Belokranjska regiji (2400 km²) je največje območje in se razteza od Bele krajine do Iške. Območje ima največjo nosilno kapaciteto, kljub temu pa je medved tu bolj ogrožen kot na preostalih dveh delih, saj so tu kmetijski pritiski večji.

2.1.4.2 Številčnost medveda

Na območju Slovenije je medved avtohtona živalska vrsta, saj so najstarejše arheološke najdbe stare okrog 25.000 let (Rakovec, 1975). O njegovi avtohtonosti in razširjenosti pa pričajo tudi številna krajevna imena izpeljana iz besede medved. V celotnem obdobju je njegova številčnost precej nihala. Ob koncu 19. stoletja je bil medved v Sloveniji zaradi pretiranega lova in načrtnega pobijanja zelo redek. Njegovi ohranitvi so botrovali varovalni ukrepi veleposestnikov na svojih loviščih (Simonič, 2003). V začetku 20. stoletja je bila velikost populacije ocenjena na 30 do 40 osebkov (Krže, 1988).

Od zavarovanja leta 1935 naprej populacija rjavega medveda v Sloveniji narašča. Pred drugo svetovno vojno je populacija že štela 55 do 60 osebkov in konec 50. let že dosegla število 150 (Švigelj, 1961). Po določitvi centralnega območja za upravljanje z medvedjo populacijo leta 1966, ki je merilo 3500 km² v južnem in osrednjem delu Slovenije, se je populacija stalno povečevala in se razširjala proti zahodu in severu (Jerina in sod., 2003). V letih 1981 in 1990 je po oceni Lovske zveze Slovenije na našem teritoriju živelo 250 do 320 medvedov (Adamič, 1997). Ob koncu 90. let je bila populacija ocenjena na 392 medvedov, kar Simončič (2003) ocenjuje za pretirano in ocenjuje, da je realno populacija takrat štela največ 350 živali.

Zgodnejše ocene velikosti populacije so temeljile na vizualnih ocenah, na katere vpliva subjektivni pogled opazovalca in so zaradi tega lahko zelo variirale, vse do 1000 osebkov (Jerina in sod., 2003).

Leta 2008 je bilo število medvedov v Sloveniji natančno določeno z neinvazivno genetsko metodo (Skrbinšek in sod., 2008). S to metodo so avtorji raziskave ocenili, da je populacija medveda v Sloveniji konec leta 2007, po končanem odstrelu, štela 434 (394 – 475) medvedov. Do podobnih rezultatov sta prišla tudi Jerina in Krofel (2012) pri oceni številčnosti v zimskem času pred kotitvijo mladičev, s katero sta velikost populacije ocenila med 410 in 480 medvedov.

2.2 RJAVI MEDVED IN ČLOVEK

Kjer koli ljudje sobivajo z velikimi zvermi vsaj občasno prihaja do konfliktov med njimi (Sillero-Zubiri in Laurenson, 2001). Najpogosteje prihaja do kompeticije za vire hrane, npr. naravni plen (Sillero – Zubiri in sod., 2006). Pri nas se konflikti nanašajo tudi na plenjene domače živine (Kaczensky, 1999). Redkejši pa so napadi na ljudi (Swenson in sod., 1999). Zaradi fragmentacije obsežnih gozdnih območij, ki jih medved potrebuje za svoj življenjski prostor, prihaja do stika z ljudmi in konflikta z določenimi človekovimi dejavnostmi (Molinari-Jobin in sod., 2003). Pogosto je človek najprej skušal razrešiti problem z ubijanjem živali (Treves in sod., 2006). Zaradi vse večjega zavedanja ranljivosti živali, njihovega pomena v naravnih ekosistemih in tudi neposredno za človeka so bile mnoge živalske vrste zavarovane, kar je privedlo do povečanja njihove številčnosti in s tem povečanja konfliktov (Breitenmoser, 1998). Prav rjavi medved je ena od takih vrst. Učinkovito preprečevanje konfliktov je pglavitnega pomena za dolgoročni obstoj medveda, saj bo vrsta v območju, kjer sobiva s človekom, preživela v zadostnem številu le, če število konfliktov ne bo preseгло nivoja, ki ga je javnost še pripravljena sprejemati (WSPA, 2009)

2.2.1 Pregled zgodovine konfliktnih odnosov med človekom in medvedom v Sloveniji

V teku stoletji so se med ljudmi izoblikovali številni stereotipi, ki nam kažejo odnos človeka do narave in divjih živali. Še vedno lahko slišimo globoko zakoreninjeno prepričanje, da so velike zveri, medved, volk in ris zelo nevarne in škodljive (Širnik, 2003).

O karakterjih zveri govorijo številni pregovori, pripovedke, pa tudi mitologija. Človeške lastnosti, ki jih živali nosijo v živalskih pravljičah so prilagojene posebnostim živali (Stanonik, 1999). Tudi v pripovedkah, ki so tradicionalne zgodbe, ki črpajo iz ljudskega izročila, njihovi motivi pa izvirajo iz realnega preteklega, zgodovinskega ali vsakdanjega sodobnega sveta, so liki, ki so sicer lahko deloma nestvarni, mitični, povezani s konkretnim okoljem (Kos, 2001). Glede medveda je ljudsko izročilo precej dobrohotno. Praktično brez izjeme ga ljudsko slovstvo opisuje kot dobrodušnega godrnjača, ki nikomur ne stori žalega. Pogosto nastopa kot kralj gozda in živali, ki je mogočen po telesni moči, ne pa tudi vedno po razumu. Tudi v pregovorih zaznamo strahospoštvalen, a pozitiven odnos človeka do medveda (Švigelj, 1961).

Slika 5: Hvaležni medved, koroška pripovedka, www.slovenienhistoria.se

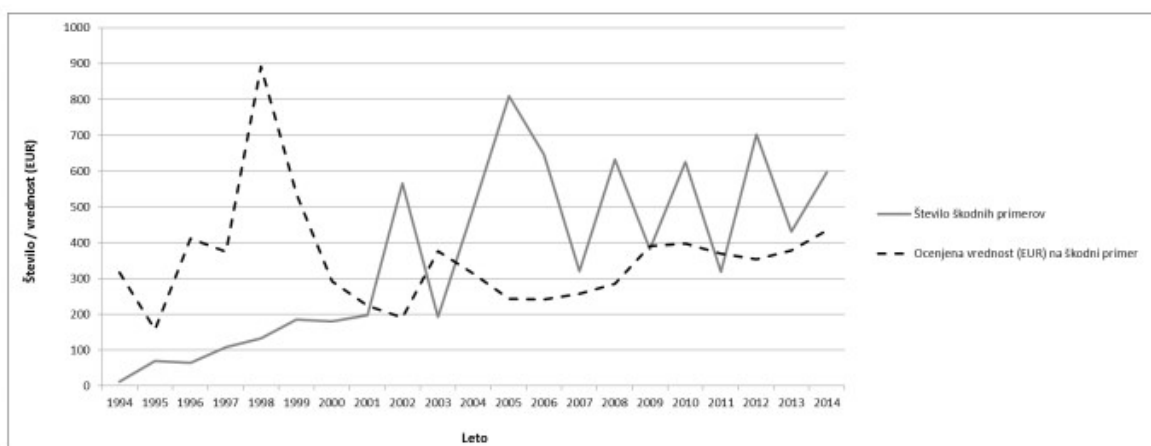
Tudi v zgodnejši poljudni literaturi so opisi medveda mnogo milejši in prijaznejši kot opisi drugih zveri. Bevk (1928) tako navaja, da „medved ni tako krvoločan kot ostale zverine, ki se hranijo zgolj z mesom“. Edino resno grožnjo človeku predstavlja ranjen medved in samica z mladiči (Bevk, 1928). Tudi glede napadov medvedov na domače živali je zgodnja literatura precej mehka do medveda. Tomšič (1869) piše, da „medved napade domače živali le občasno, človeka pa se loti le če je izjemno izstradan in razdražen“.

Odnos podeželskega prebivalstva dinarske Slovenije, kjer je medved navzoč od nekdaj, je bil do nedavnega izjemno strpen. V preteklosti so se sicer pojavljali dekreti o uničenju vseh zveri, tudi medveda in plačilu za glavo, vendar smo na našem ozemlju med prvimi v Evropi medveda zavarovali. Konec 19. stoletja na zasebno pobudo, leta 1935 pa še z „naredbo“ banske uprave (Simonič, 2000).

2.2.2 Konfliktni odnosi med človekom in medvedom danes

V zadnjih nekaj desetletjih se je začelo manjšati število podeželskega prebivalstva na območju Visokega krasa, kmetijske površine so se pričele zaraščati z gozdom (Simonič, 2000). Te spremembe so bile v prid rjavemu medvedu. Območje gozdnih površin je danes mnogo večje kot je bilo v 19. stoletju in s tem je večji tudi življenjski prostor medveda, kar je omogočilo povečanje populacije medveda. Velik problem predstavlja vnašanje ne tradicionalnih oblik kmetijstva v prostor, kot je na primer reja drobnice, ki jo spodbuja

država, saj tradicionalna govedoreja, zaradi zaraščenih površin vsaj v prvi fazi ni mogoča. Pogostim opažanjem medvedov v okolici naselij ne botruje povečanje njihovega števila, temveč predvsem neurejeno odlaganje užitnih odpadkov v bližini naselji. To povzroča, da se medvedi privajajo bližini ljudi. Prav gotovo pa na približevanje medvedov ljudem vpliva tudi spremenjena medvedja populacija, saj je zaradi dolgoletnega odstrela predvsem starih samcev vse več manj previdnih mladih medvedov (Simonič, 2000). Oportunistični način prehranjevanja medvedov je razlog, ki pripelje medveda v našo bližino. Takšno približevanje lahko odnos medveda do nas razvije v različne smeri. Ponavljajoča se srečanja nevtralnih izkušenj privedejo do medvedove neodzivnosti na človekovo prisotnost in dražljaje, ki jih povzroča. Kombinacija tega in pozitivnega pogojevanja, ki ga medved pridobi preko oportunistične nezahtevne dostopnosti raznoraznih antropogenih virov hrane v bližini človeka, lahko pripelje do resnih konfliktov (Herrero in sod., 2005). Če je to vodeča samica je stvar še resnejša, saj njeni mladiči tako že v svojem zgodnjem času postanejo podvrženi potencialnemu konfliktnemu vedenju (McCarthy in Seavoy, 1994; Mattson in sod., 1992).

Slika 6: Trend števila škodnih primerov po medvedu od leta 1994 do 2014, www.mop.gov.si

2.2.3 Tipi konfliktov med medvedi in ljudmi

Pri ostalih velikih zvereh so konflikti z ljudmi večinoma omejeni zgolj na napade na domače in divje živali (Treves in Karanth, 2003). Pri medvedih pa so konflikti z ljudmi mnogo bolj raznovrstni in so večinoma posledica iskanja in pridobivanja hrane, ob tem pa nastaja škoda na premoženju, ki jo medved poškoduje, ko poskuša priti do hrane. Ker je medved velik in močan je temu sorazmerno lahko velika tudi škoda. Drugi sklop konfliktov pa izhaja iz dejstva, da je medved lahko tudi neposredno nevaren človeku, lahko ga fizično poškoduje ali celo ubije, kar povzroča strah med ljudmi (Krofel in Jerina, 2012).

2.2.3.1 Škoda v kmetijstvu

Škoda v kmetijskih panogah predstavlja največji del škode, ki jo povzroča rjavi medved. Medved se večinoma hrani s hrano rastlinskega izvora (Krofel in sod., 2008). Medved nima značilnih prilagoditev plenilca, vendar kljub temu občasno pleni velike sesalce (Swenson in sod., 2007). Ker se domače živali pojavljajo v lokalnih zgostitvah in imajo omejeno gibanje ter zaradi pomanjkanja plotiplenilskega vedenja, so lahek plen za medveda (Krofel in Jerina, 2012). V Sloveniji predstavljajo odškodnine zaradi škode v živinoreji okrog polovico vseh izplačanih škod, ki jih povzroča medved (ULAMEC, 2008). Kar 97% vseh primerov napadov na domače živali v Sloveniji predstavljajo napadi na drobnico. Pogosto se pojavlja tako imenovano presežno ubijanje, ko medved pobije več živali kot jih lahko poje. Takšna oblika vedenja povzroča močno negativna čustva med ljudmi. Gre pa za povsem normalno vedenje plenilcev ob nenaravnih razmerah, ko je dostopno veliko plena brez protiplenilskih strategij. Ker takšnih razmer v naravi ni, se tudi niso razvili mehanizmi, ki bi preprečevali takšno vedenje. Presežno ubijanje je lahko namenjeno tudi učenju mladičev (Krofel in Jerina, 2012). Ostale vrste domačih živali medved mnogo redkeje napada (Gunther in sod., 2004).

Medvedi so dobro prilagojeni in izurjeni za plenjenje gnezd nevretenčarjev, saj hranjenje z nevretenčarji pokriva do polovice njihovih energetskih potreb (Kavčič in sod., 2011). Zato ne preseneča, da so čebelnjaki privlačen vir hrane zanje. V čebelnjaku ne plenijo zgolj meda temveč tudi ličinke čebel (Krofel in Jerina, 2012). V Sloveniji predstavlja škoda v čebelarstvu okrog 5% vseh izplačanih odškodnin (Ulamec, 2008).

Kjer se gozdna pokrajina prepleta z obdelovalnimi kmetijskimi površinami je škoda na poljščinah, ki jo povzroča medved lahko precej pogosta, ni pa visoka. Prepletanje gozdne in kmetijske krajine je v Sloveniji značilno za večji del države. Zorenje poljščin pogosto privablja medveda na območja, kjer sicer ni prav pogost in stalno prisoten, na primer na Ljubljansko barje (Jerina in sod., 2011). Med škodnimi primeri so najpogostejše škode na koruzi, silažnih balah, sadovnjakih in vrtovih (Krofel in Jerina, 2012).

2.2.3.2 Škoda na ostalem človekovem premoženju

Predvsem lačni medvedi lahko med iskanjem hrane poškodujejo tudi drugo človekovo lastnino. Pojavlja se škoda v ribogojnicah, skladiščih krme za krmljenje domače živine in sodih z mazivom, ki ga gozdarji puščajo na deloviščih (Krofel in Jerina, 2012). Redkeje se pojavljajo poškodbe na objektih, ko medved poskuša priti do hrane v njih. V narodnih parkih v ZDA so pogosti primeri, ko medvedi vlamljajo v avtomobile (Breck in sod., 2009). Pojavlja pa se tudi škoda v gozdu, ko medvedi ogrizejo drevesa in jih tako poškodujejo. Posamezen medved naj bi na Hrvaškem poškodoval 70 debel na sezono (Sertić, 2008).

2.2.3.3 Napadi na človeka

Medved je človeku le redko nevaren, saj se s pomočjo dobro razvitega voha in sluha v normalnih okoliščinah pred srečanjem s človekom umakne (Krže, 1988). V določenih primerih pa je medved lahko tudi neposredno nevaren človeku. Če pride do napada, ta ni rezultat medvedovega plenilskega vedenja, ampak gre zgolj za obrambo. Kljub temu pa lahko človek pri tem zaradi medvedove velikosti in moči utрпи hude poškodbe ali celo smrt. Največkrat so vzroki za napad na človeka prisotnost mladičev, prisotnost plena, učinek presenečenja, prisotnost psa ali vdor v brlog (Swenson in sod., 2000). Število napadov na ljudi je majhno, vendar toliko bolj odmevno v medijih, kar povzroča povečevanje strahu med prebivalstvom (Gunther in sod., 2004). V večini primerov gre pri napadih na človeka za tako imenovane lažne napade, pri katerih ni fizičnega stika med človekom in medvedom (Herrero, 2002). Namen lažnega napada je prestrašiti grožnjo, v tem primeru človeka. V večini primerov se medved želi izogniti fizičnemu stiku, saj ga tudi on dojema kot veliko nevarnost, kar odseva dolgotrajne zgodovinske pritiske nanj s strani človeka (Krofel in Jerina, 2012). V Sloveniji se letno zgodita 1 do 2 napada medveda na človeka, kljub temu da so srečanja zelo pogosta. V zadnjih 40 letih pri nas ni bilo zabeleženega primera smrti zaradi napada medveda. Tudi v Severni Ameriki, kjer živijo kar tri vrste medvedov, zabeležijo zgolj en smrtni primer na leto, v istem obdobju pa tam umre 67 ljudi zaradi napadov psov in 374 zaradi udara strele (Floyd, 1999).

Kljub majhni verjetnosti napada medveda na človeka, sploh v primerjavi z verjetnostjo poškodbe zaradi drugih živali, na primer psov, divjih prašičev, klopov, govedi, je potrebno upoštevati, da že sama prisotnost medveda v bližini pri mnogih ljudeh povzroča več strahu kot katerakoli druga vrsta živali. Prav zato moramo kot konfliktno situacijo upoštevati že samo prisotnost medveda v bližini naselji (Krofel in Jerina, 2012). Med letoma 2008 in 2009 je bilo med prijavi konfliktnih dogodkov zaradi medveda v Sloveniji kar 81% takih, pri katerih je šlo zgolj za pojavljanje medveda v bližini naselja (Kragelj, 2011).

2.2.3.4 Promet in medved

Glavni vir smrtnosti medveda je danes človek (Swenson, 2000). Poleg odstrela, ki predstavlja v Sloveniji 80% smrtnosti, je promet najpomembnejši vzrok smrtnosti medveda. V Sloveniji povprečno predstavlja 17% vseh smrtnih primerov (Jerina in sod., 2015). Poleg povozov, pa promet ogroža medveda tudi zaradi omejevanja genskega pretoka ter zmanjševanja povezljivosti prostora zaradi oviranja disperzije mladostnih medvedov. Tak primer v Sloveniji predstavlja avtocesta Maribor – Ljubljana – Razdrto – Nova Gorica, saj razdeljuje slovensko populacijo medvedov na dve demografski območji. Na severnem delu je številčnost medvedov nizka, nizka je tudi gostota in spolno razmerje je tu nagnjeno v prid samcem, v južnem delu pa sta številčnost in gostota višji, spolno

razmerje pa je v prid samicam (Skrbinšek in sod., 2008).

Slika 7: Pozor medved na cesti, www.ranucul.blog.cz

2.2.4 Upravljanje populacije rjavega medveda v Sloveniji

2.2.4.1 Varstveni status rjavega medveda v Sloveniji

Ohranjanje populacije rjavega medveda ni pomembno le na ravni Slovenije, pač pa tudi na mednarodni ravni, saj slovenska populacija medveda predstavlja vir osebkov za naravno širjenje in ponovno naselitev Alp (Kaczensky in Gossow, 2000).

Slovenija je podpisnica različnih mednarodnih sporazumov, ki določajo tudi varstvo rjavega medveda.

- Konvencija o biološki raznovrstnosti CBD (The Convention on Biological Diversity) je začela veljati 29.12.1993. Do maja leta 2004 je konvencijo ratificiralo 188 držav. 22. maj pa je bil s strani agencije združenih narodov UNEP (United Nations Environment Programme) razglašen za mednarodni dan biotske raznovrstnosti (Skoberne, 2004). Gre za prvi globalni predpis, ki celovito obravnava ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostno rabo virov. Podpisnice so zavezane vključevati varstvo narave v vse sektorje, ki so kakorkoli povezani z naravo. Biotsko raznovrstnost konvencija obravnava tako na genski, kot vrstni in ekosistemski ravni. Z različnimi ukrepi zagotavlja varstvene cilje upoštevanja vidikov ohranjanja biotske raznovrstnosti pri sprejemanju državnih odločitev, obnavljanju poškodovanih habitatov vrst, ozaveščanju javnosti o pomenu

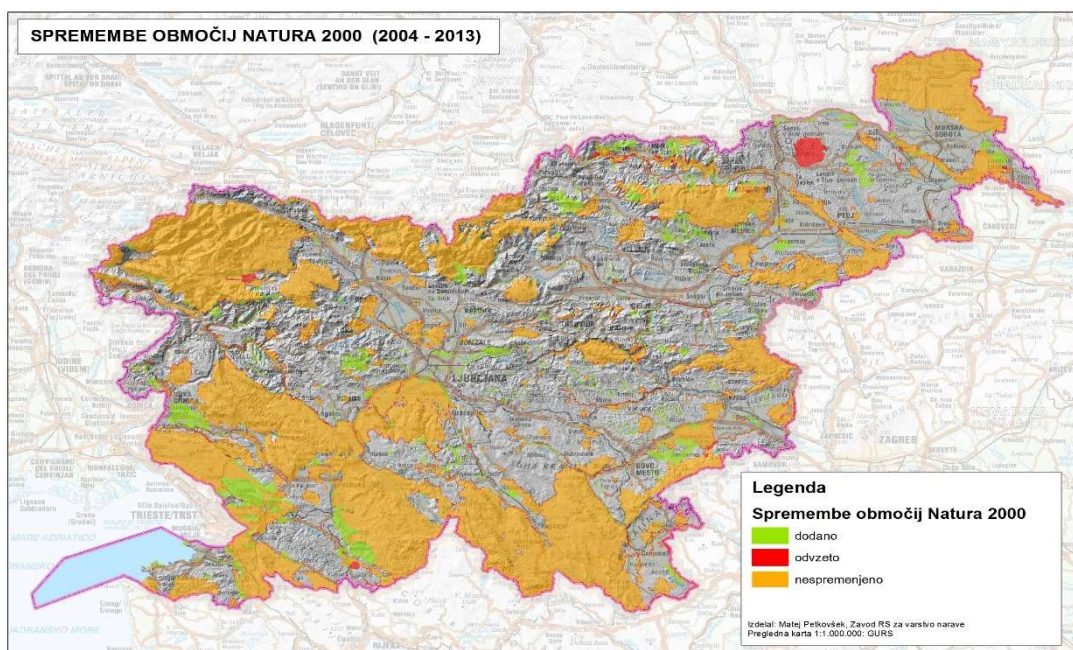
ohranjanja biotske raznolikosti in drugo (Skoberne, 2004). Slovenija je konvencijo sprejela 9.10.1996, za njeno izvajanje pa skrbi Ministrstvo za okolje in prostor. (Skoberne, 2004). Pri varstvu medveda ima konvencija velik pomen, saj so za doseganje varstvenih cilje uvedli številne ukrepe, ki ugodno vplivajo na njegovo ohranjanje. Ti ukrepi so ustanavljanje zavarovanih območij, preverjanje vplivov, ki škodijo biotski raznovrstnosti, obnavljanje uničenih ali poškodovanih habitatov. (Strategija ..., 2002).

- Washingtonska konvencija (CITES – konvencija o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami) je začela veljati leta 1975. Do maja 2004 je konvencijo podpisalo 166 držav (Skoberne, 2004). Konvencija preprečuje ogrožanje rastlinskih in živalskih vrst zaradi trgovanja z njimi. V CITES je vključenih nekaj nad 30.000 živalskih in rastlinskih vrst z različnimi režimi. Na podlagi konvencije se storilce in posestnike kaznuje za nezakonito odvzete osebkje iz narave. Slovenija je konvencijo ratificirala 21.12.1999. Upravni organ konvencije je Agencija za okolje in prostor na Ministrstvu za okolje in prostor, strokovni organ pa je Zavod RS za varstvo narave (Skoberne, 2004). Rjavi medved je v konvenciji naveden v dodatku II., kar pomeni, da je uvoz vrste mogoč le ob predhodni predložitvi izvoznega CITES dovoljenja. Ki ga izda država izvoznica (Skoberne, 2004).
- Bernska konvencija (Konvencija o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov) je začela veljati 1. junija 1982, do leta 2003 jo je ratificiralo že 45 držav. Bernska konvencija ima cilj ohranjati prostoživeče rastlinske in živalske vrste vključno z njihovim naravnim življenjskim prostorom, za slednje pa je potrebno sodelovanje med državami (Skoberne, 2004). Slovenija je podpisala konvencijo 20.10.1998, ob tem pa izrazila pridržek za rjavega medveda na aneksu II., s tem v Sloveniji medved po tej konvenciji formalno ni varovan, kljub temu pa Slovenija izvaja vsa določila konvencije (Skoberne, 2004). Med dokumenti stalnega odbora Bernske konvencije je tudi Akcijski načrt za varstvo rjavega medveda v Evropi.
- Alpska konvencija je začela veljati marca leta 1995. Gre za konvencijo o varstvu naravne dediščine in podpiranju trajnostnega razvoja v Alpah. Njen glavni cilj je ohranjanje naravnega alpskega ekosistema ter trajnostnega razvoja z varovanjem gospodarskih interesov. Konvencijo je podpisalo vseh osem držav alpskega loka. (MAP/VPD, 2005). Slovenija je k konvenciji pristopila 29. 4. 1993. Pri nas konvencija obravnava območje od Julijskih Alp, Karavank, Kamniško Savinjskih Alp do Pohorja, na jugu pa seže do Nanosa (Skoberne, 2004). V okviru konvencije deluje platforma WISO, za trajnostno upravljanje prostoživečih vrst in njihovega

življenjskega prostora. Glavni cilj platforme nosi ime „Velike zveri in prostoživeči parkljarji ter družba“. Platforma presega strogo ekološki pristop, saj vključuje tako ekonomske kot družbene vidike upravljanja.

Na nivoju Evropske unije urejajo varstvo rjavega medveda različne direktive, resolucije in strateški dokumenti.

- Direktiva o habitatih je poleg Direktive o varstvu ptic ena od dveh ključnih direktiv na področju varstva narave. Osnovni celi direktive je zagotavljanje ohranjenosti evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov. Ena od prednostnih vrst je tudi rjavi medved (Natura 2000...., 2007), ki je obravnavan v Prilogi II. Za ohranitev prednostne vrste je odgovorna skupnost, glede na delež njihovega naravnega območja razširjenosti. Poleg tega direktiva medveda obravnava tudi v Prilogi IV., ki v 12. členu določa strogo varovanje vseh navedenih vrst, kar vključuje prepoved vsakršnega lova ali drugega ubijanja živali v naravi, kakršnega koli namernega motenja, slabšanja ali uničevanja lokacij, kjer se vrste pariyo ali počivajo. Te obveze smo v Sloveniji izpolnili z določitvijo območij Natura 2000 in z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uredba o zavarovanih ..., 2004).

Slika 8: Natura 2000 območja v Sloveniji, (www.natura2000.si)

- Resolucija Evropskega parlamenta o varstvu rjavega medveda poziva vse članice, da prekinijo z vsemi projekti in politikami, ki imajo morebiten vpliv na dodatno zmanjševanje populacije rjavega medveda v naravnem okolju. Hkrati pa

priporoča, da se vsi projekti, ki so že v teku ali so bili zaključeni in vplivajo negativno na medveda, omilijo z obnavljanjem življenjskega prostora in populacije (Resolucija..., 1994).

- Evropska iniciativa za velike zveri – LCIE je rezultat spodbude Evropske komisije iz leta 2005, k izdelavi smernic za upravljanje z velikimi zvermi na ravni populacije. Večina evropskih populacij velikih zveri je čezmejna, zato zahteva učinkovito in usklajeno upravljanje in čezmejno sodelovanje. Po široki razpravi na državnih ravneh so bile smernice potrjene na zaključni konferenci v Sloveniji v Postojni (LCIE, 2011).

Slovenija ima dolgoletne izkušnje in tradicijo pri varovanju rjavega medveda, saj je bila med prvimi v Evropi, ki je medveda začela zakonsko ščititi, na ravni individualnih veleposestnikov že konec 19. stoletja, na institucionalni ravni pa od leta 1935 (Simonič, 1992). Danes medveda na zakonski ravni varujejo naslednji zakoni in uredbe.

- Zakon o ohranjanju narave je temeljni zakon o ohranjanju narave v Republiki Sloveniji. Obravnava naravne vrednote in biotsko pestrost v Sloveniji, opredeljuje ogrožene vrste v 80. členu in pred ukrepi omogoča tudi zavarovanje vrste v 81. členu. V zakonu so opredeljeni tudi postopki za primere, ko povzročajo zavarovane živalske vrste škodo in sicer v 92. členu (Zakon o ohranjanju..., 2004).
- Pravilnik o rdečem seznamu je seznam ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. Gre za pokazatelja dejanskega stanja flore in favne glede na stopnjo ogroženosti. Določa tudi ukrepe za izboljšanje stanja ogroženih vrst in njihovih habitatov, ki se prednostno izvajajo glede vrst, ki so domnevno izumrle, so prizadete, ranljive ali redke. Po stopnji ogroženosti se seznam deli na osem kategorij. Pravilnik opredeljuje v Prilogi III. Rjavega medveda kot prizadeto vrsto (pravilnik o uvrstitvi..., 2002).
- Uredba o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah opredeljuje mednarodno čvarovane in ogrožene prostoživeče živalske vrste. Določa načine in režime varovanja teh vrst in ravnanje z njimi. Vlada je uredbo sprejela leta 2004. Uredba ureja tudi področje živali v ujetništvu, trgovanje z njimi in njihovimi deli oziroma mrtvimi živalmi ter z odvzemom živali iz narave, njihovim zastrupljanjem, ubijanjem ter poškodbami. S to uredbo je rjavi medved v Sloveniji zavarovan (Uredba o zavarovanih..., 2004).
- Strategija upravljanja z rjavim medvedom v Sloveniji ima namen določitev ciljev za usmeritve in ukrepe varstva te živalske vrste, njenega življenjskega prostora ter ukrepov za uspešno sožitje med človekom in medvedom. Cilj je da se rjavi medved v Sloveniji dolgoročno ohrani skupaj z njenim življenjskim prostorom in

da se ohrani ali izboljša sožitje med človekom in medvedom (Strategija..., 2002).

2.2.4.2 Pomembnejši mednarodni projekti

Mednarodni projekti s področja varstva narave so zelo dobra orodja, za izdelavo predlogov in smernic pri upravljanju z živalskimi vrstami in pogosto edina možnost za izvedbo časovno in finančno zahtevnih študij in monitoringov populacij določene vrste.

- Life III – ohranitev velikih zveri v Sloveniji – faza I (rjavi medved)

Namen projekta je izhajal iz Strategije upravljanja z rjavim medvedom v Sloveniji ter iz nje izhajajočega Akcijskega načrta upravljanja z rjavim medvedom v Sloveniji. Z njim bi prispevali k dolgoročni ohranitvi rjavega medveda ter njegovega življenjskega prostora in s tem omogočili naravne migracijske poti proti Alpam. Poseben poudarek je bil na sobivanju in zagotavljanju pogojev za sobivanje med medvedom in človekom (Marenče in Jonozovič, 2005).

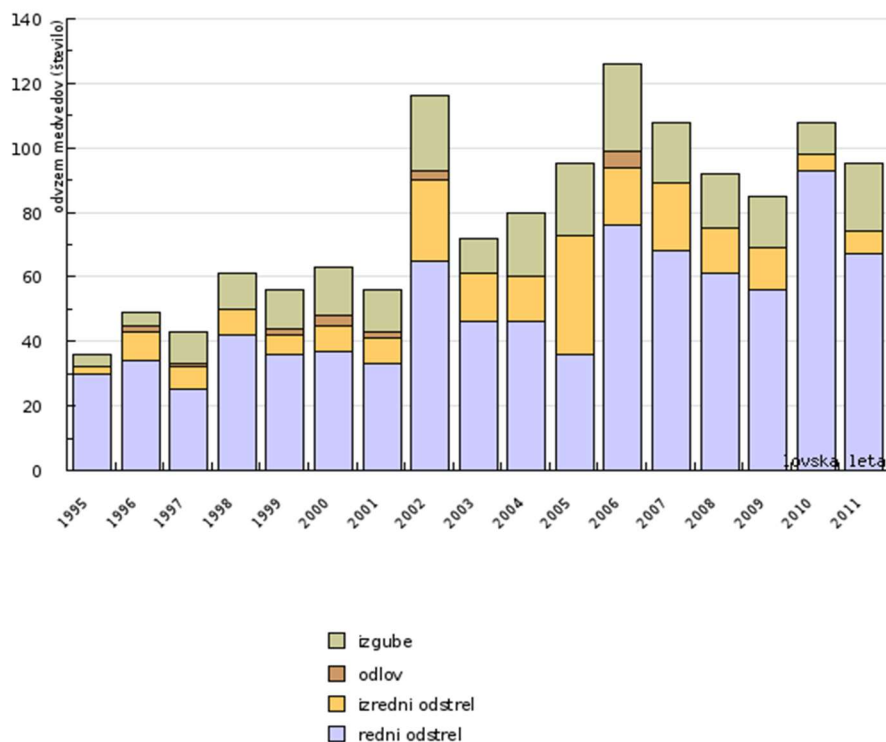
- LIFE DINALP BEAR

Pri upravljanju rjavega medveda v dinarsko – pindski in alpski populaciji se pojavljajo vedno novi izzivi, ki zahtevajo mednarodno sodelovanje. Glavna izziva sta upravljanje populacije in zmanjševanje števila konfliktov med človekom in medvedom. Devet partnerjev iz štirih držav si je za cilj projekta postavilo monitoring medvedje populacije, kot izhodišče za čezmejno upravljanje v prihodnje in ohranjanje povezljivosti habitata na območju projekta, saj je to ključno za povezovanje dinarsko – pindske in alpske populacije medveda in tudi za dolgoročno preživetje alpske populacije. Drugi cilj projekta pa je ljudem z zmanjševanjem števila konfliktov ali celo preprečevanjem teh pomaga živeti z medvedom. To dosega z preprečevanjem dostopa medvedov do hrane antropogenega izvora. Z ekoturizmom in medvedu prijaznimi izdelki pa razvija priložnost za lokalne skupnosti za gospodarsko korist od sobivanja z medvedom (Černe, 2015).

2.2.4.3 Upravljanje z rjavim medvedom

Uspešno upravljanje in preprečevanje konfliktov med rjavim medvedom in človekom je osnova za zagotavljanje uspešnega sobivanja človeka z vrsto (Jerina in sod., 2012). Za učinkovito sobivanje in zmanjševanje konfliktov je pomembno, da z ukrepi preprečimo konflikte, še preden nastanejo (Gunther in sod., 2004). Upravljanje z medvedom je mnogo manj zahtevno in zahteva manjše vložke, če je na območju vzpostavljeno dobro upravljanje s prostorom in človeškimi aktivnostmi (Herrero in sod., 2005). Nujno je, da se kadar je le mogoče v preprečevanje konfliktov v čim večji meri vključi lokalno prebivalstvo in da se novo vpeljani ukrepi povežejo z že obstoječimi (Krofel in Jerina, 2012).

V preteklosti je reševanje konfliktov in upravljanje medveda temeljilo predvsem na odstrelu in drugih načinih ubijanja medvedov (Krofel in Jerina, 2012). Reševanje konfliktov na tak način je pogosto povzročilo drastično zmanjšanje populacije ali celo iztrebljenje, saj je medved zaradi nizke populacijske gostote in počasnega razmnoževanja zelo občutljiv na povečano lovno smrtnost (Swenson in sod., 2000). Zaradi vse večjega zavedanja o ohranjanju narave in živalskih vrst ter njihovega pomena v naravnih ekosistemih in ljudski kulturi in hkratnemu zmanjševanju sprejemljivosti ubijanja karizmatičnih vrst za javnost, so morali upravljavci zaradi močnih pritiskov javnosti zmanjšati obseg in način posega v populacije (Krofel in Jerina, 2012). Odstrel kljub temu ostaja eden pomembnejših ukrepov upravljanja in omogoča dolgoročna ohranitvena ravnanja na območjih večje gostote človeške poseljenosti (Adamič, 1997). Nujno pa je hkratno sistematično spremljanje populacije in odvzema osebkov iz narave, ter uravnavanje velikosti odstrela (Adamič in Jerina, 2006). Razlikujemo dva tipa odstrela, odstrel zaradi zmanjševanja številčnosti celotne populacije in tarčni odstrel konfliktnih osebkov (Krofel in Jerina, 2012.)

Slika 9: Odvzem medveda iz narave po vzrokih, www.arso.gov.si

Preseljevanje medveda je v zadnjih desetletjih postalo pogost ukrep, saj gre za ukrep zmanjševanja konfliktov, ki ne vključuje usmrtilve živali. To je za javnost bolj sprejemljivo in kratkoročno celo zmanjša konflikte, vendar se je izkazalo, da je večinoma neučinkovito. Medvedi se v mnogih primerih vrnejo na mesto od koder so bili odvzeti, tudi po več 100 km daleč. (Krofel in Jerina, 2012).

Drug pomemben ukrep zmanjševanja konfliktov je bil v Sloveniji odvrčalno krmljenje, tudi z mrhovino. Raziskave glede učinkov krmljenja še niso dale povsem jasnih rezultatov, vendar pojavljanje konfliktov kaže, da ta ukrep ni učinkovito sredstvo za preprečevanje konfliktov (Jerina in sod., 2012).

Glavni povod za večino konfliktov je hrana antropogenega izvora. Preprečevanje dostopa medvedom do te hrane, sploh v bližini človeških bivališč je ključni ukrep s katerim je mogoče uspešno zmanjšati število konfliktov. V mnogih državah je prav preprečevanje dostopa do hrane antropogenega izvora eden glavnih upravljaljskih ukrepov. V to smer pa gre tudi upravljanje medveda v Sloveniji (Jerina in sod., 2012).

Slika 10: Pastirski psi so skupaj z električnimi ograjami optimalna zaščita drobnice pred velikimi zvermi, www.volkovi.si

Pomemben del upravljanja je tudi pravilno umeščanje različnih dejavnosti in aktivnosti v prostor. Eden takih elementov so prometnice. Prometne nesreče, ki so posledica trka z medvedom, se mnogokrat dogajajo na istem mestu. Ukrepanje k zmanjševanju tega konflikta vključuje izgradnjo primernih prehodov, tako imenovanih zelenih mostov, ki omogočajo nenevarno prečkanje prometnice, ter postavitev električne ograje ob takem odseku prometnice. Taki ukrepi so se že izkazali za zelo učinkovite (Krofel in Jerina, 2012).

Tudi izplačevanje odškodnin in subvencije kmetijske dejavnosti so ukrepi upravljanja z medvedom. Kot družba smo se odločili, da želimo ohraniti rjavega medveda, le ta pa občasno povzroča škodo tudi ljudem, zato je pravično, da finančnega bremena ne nosijo samo prebivalci na območjih z medvedom, ampak se strošek porazdeli širše z izplačevanjem odškodnin iz državnega proračuna. Takšna izplačila so se marsikje pokazala za učinkovita pri ohranjanju tolerance do velikih zveri (Krofel in Jerina, 2012). Subvencije kmetijske dejavnosti lahko močno zmanjšajo konflikte med človekom in rjavim medvedom. Izplačujejo se iz sredstev Slovenskega kmetijsko okoljsko podnebne programa in sredstev namenjenih preventivnim zaščitnim ukrepom. Nekateri od teh ukrepov so financiranje nakupa in postavitve preventivnih zaščitnih sredstev (fiksne in premične ograje) na pašnikih, zaradi povečanega obsega dela, ki ga povzroča izvajanje ukrepov varstva ter sobivanja z medvedom, se izplača premija na pašno žival, ne glede na število pašnih živali na kmetiji, sofinancira se delo stalnega pastirja za črede večje od 15 glav velike živine, oziroma 120 glav drobnice, prav tako se regresira delo pastirskih psov ter zapiranje živine v nočne visoke električne ograje.

2.2.5 Rjavi medved v očeh javnosti

Javno mnenje je v najtesnejši povezavi s pojmom demokracije. Gre za prostor komunikacije med institucionalno in zasebno sfero (Kos, 1997). Javnost je vedno bolj obveščena in ozaveščena, zato se čuti pristojno, da odloča. V sodobnih demokratičnih družbah je zato neizbežen partner pri sprejemanju odločitev (Korenja in Adamič, 2000). Za varovanje ogroženih živalskih vrst, ki so problematične je odločilnega pomena konsenz. Če državni organi sprejemajo odločitve, ki niso v skladu s stališči in mnenjem javnosti, je lahko takšna politika napačno razumljena in zato ni sprejeta, legalen – z zakonom določen status medveda pa še zdaleč ni legitimen – v javnosti sprejet kot upravičen (Ogrizek, 2003). Beck (1995) navaja pet stopenj, ki vodijo h konsenzu:

1. demonopolizacija ekspertnega znanja,
2. neformalnost legitimizacijskih procesov,
3. odprtost institucij odločanja,
4. javnost ekspertnih razprav,
5. samolegislativa.

Do razlik v stališčih praviloma prihaja zaradi različnih načinov presoje istih problemov. Okoljevarstvene upravne službe imajo izhodišča, ki so predvsem ekološko, tehnično in zakonsko določena, medtem ko so ekonomske, socialnopolitične in psihološke razsežnosti, ki jih v največji meri občuti javnost pogosto prezrte (Korenjak in Adamič, 2000).

Informiranje ljudi o biologiji in ekologiji rjavega medveda in pomenu njegovega varstva je izjemno pomembno za oblikovanje odnosa človek – rjavi medved. Predpogoj za ohranitev živalskih vrst je prav razmerje v katerem človek priznava pravico do življenja drugemu bitju, tudi če mora zaradi tega delno prilagoditi svoj način življenja. Pri oblikovanju takega odnosa so poglobitnega pomena vzgoja otrok, izobraževanje in mediji. Čustveno obarvano, neobjektivno in z izrazi za negativna človekova dejanja opremljeno poročanje o medvedu povečuje nenaklonjenost ljudi do medveda in hkrati izkrivlja biološka dejstva o vrsti (Ogrizek, 2003).

Ker je rjavi medved konfliktna vrsta, za njegovo ohranitev ni dovolj le primeren habitat in definicija njegovega statusa, ampak je uspeh mnogo bolj odvisen od strinjanja vseh interesnih skupin na lokalni ravni (Molinari-Jobin in sod., 2003). Pri vrstah, ki izzovejo močan čustven odziv, kar je značilno za rjavega medveda, je ohranitev vrste v enaki meri biološki kot socio-politični problem (Bath, 1994). Pri upravljanju prostoživečih vrst se večina težav začne kot biološki problem, a čez čas postane predvsem sociološki (Teague, 1979).

Različne odločitve imajo na določeno skupino ljudi lahko pozitiven ali negativen vpliv, takšno skupino imenujemo interesna skupina. Interesne skupine lahko na upravljanje divjih živali vplivajo tudi same. Pri nas so najpomembnejše interesne skupine pri upravljanju z medvedom lovci, gozdarji, živinorejci (predvsem rejci drobnice) in tako imenovane zelene nevladne organizacije. Identifikacija interesnih skupin in način njihovega vključevanja v sprejemanje odločitev so predpogoj v procesu vključevanja javnosti v sprejemanje odločitev (Kos in sod., 2005).

Človek je pravzaprav osrednja tema upravljanja in priznavanje te vloge človeka lahko izboljša ohranjanje narave (Jacobson in McDuff, 1998). Pri tem imajo glavni pomen sociološke raziskave v naravovarstvu, to so raziskave stališč, odnosov, mnenj in znanj, ki večajo razumevanje človekovega dojemanja narave oziroma v našem primeru rjavega medveda. Takšno razumevanje omogoča odizvanje na različne socialne interese pri ohranjanju narave (Jacobson in McDuff, 1998). Informacije pridobljene v socioloških raziskavah naravovarstvenih tematik omogočajo identificiranje zaskrbljenosti javnosti že v zgodnjih fazah načrtovanja upravljanja in omogočajo tudi vpogled v spreminjanje letih skozi časovno obdobje (Bath, 1998). Upravljanje prostoživečih vrst pravzaprav pomeni upravljanje človeka (Breitenmoser, 1998). Torej je za uspešno sodobno upravljanje prostoživečih vrst odločilna sposobnost reguliranja človekovega vpliva nanje. Sociološke raziskave morajo zato biti sestavni del znanstvenega programa za upravljanje velikih zveri, saj je v prenaseljenih območjih kakršna je Evropa, bodočnost velikih zveri izključno v rokah človeka (Tome, 2007).

O pomenu upoštevanja človeških razsežnosti pri upravljanju s populacijami prostoživečih živali je v tridesetih letih prejšnjega stoletja pisal v Severni Ameriki pionir sodobnega upravljanja naravnih virov Aldo Leopold (Bath in Majić, 2000), ki je opozoril, da je upravljanje prostoživečih vrst pravzaprav delo z ljudmi. Da je to dejstvo postalo del upravljaljskih načrtov je trajalo kar nekaj časa. Prve takšne raziskave v ZDA so se nanašale na konflikte med lovci in živinorejci. V sedemdesetih letih dvajsetega stoletja pa so začeli izvajati tudi bolj konceptualne študije stališč in vzrokov vedenja. Vključevanje socioloških raziskav v upravljanje ima v ZDA dolgo tradicijo in daje zelo pozitivne rezultate (Bath, 2005).

Sprejemanje določene vrste živali s strani javnosti ni odvisno le od vrste same, pač pa od cele vrste sociodemografskih in drugih spremenljivk (Kleiven in sod., 2004). Da se izognemo konfliktom je potrebno pri upravljanju s prostoživečimi vrstami upoštevati tudi pripravljenost sprejemanja prostoživečih živali (wildlife acceptance capacity, WAC), ki nam podaja maksimalno število živali v okolju, ki jo družba smatra za sprejemljivo. WAC določajo številni faktorji, kot so povzročena škoda, kompeticija z drugimi vrstami, ki so v človekovem interesu in druge. WAC ima vedno več različnih vrednosti, saj imajo različne interesne skupine različne interese do vrste. Ena težjih nalog upravljanja je

uskladiti razhajanja med različnimi WAC in biološko nosilno kapaciteto (Decker in Chase, 1997).

Sprejemanje in podpora velikih zveri s strani javnosti je eden glavnih razlogov za njihovo ohranjanje (Enserik in Vogel, 2006). Mediji vodijo in oblikujejo javno debato, zato je za uspešno komuniciranje s splošno javnostjo in vplivanje na oblikovanje javnega mnenja ključno poznavanje delovanja medijev. Mediji namreč vplivajo tudi na to kako ljudje razmišljajo ali govorijo o objektu (McCombs in Saw, 1972). Če poznamo razsežnosti medijskega poročanja o rjavem medvedu nam lahko to pomaga, da upravljavske načrte pripravimo bolj učinkovito. S poročanjem mediji vplivajo na javno razumevanje in posledično tudi na ravnanja bralcev (Boykoff in Rajan, 2007). Novinarji odločajo o vsebini pisanja in namenjanju pozornosti določenim temam (Reese in Ballinger, 2001), izbirajo določene poglede na dogodke in izpostavljajo določene vsebine, s tem pa vplivajo na to, kako javnost interpretira dogodek (Entman, 1993). Še toliko večjo moč imajo mediji pri temah, s katerimi ljudje nimajo pogostih neposrednih izkušenj, kar za rjavega medveda prav gotovo velja. Zato je zelo pomembno na kakšen način in kako pogosto o rjavem medvedu poročajo mediji (McCombs in Shaw, 1972). Večjo pozornost kot jo mediji namenijo določeni temi, tem večjo pozornost tej temi namenja tudi javnost. Vseeno pa je poročanje medijev zapleten proces. Večja medijska pokritost ne nujno vpliva na večje razumevanje bralcev, saj je potrebno pri tem upoštevati celo množico dejavnikov, ki vplivajo na uspešnost komuniciranja (Stamm in sod., 2000).

2.3 MEDIJI IN RJAVI MEDVED

Mediji so del našega vsakdanjega življenja. Usmerjajo nas in določajo teme vsakdanjega pogovora, pa če se tega zavedamo ali ne. Mnogokrat je za marsikoga poročanje medijev edina resnica. Mediji pri poročanju ponudijo določena dejstva in dogodke, ki pa niso nujno tudi resnični, kljub temu pa pogosto verjamemo vsemu, kar nam mediji ponujajo (Štolfa, 2010).

V Sloveniji na območju pojavljanja velikih zveri ljudje dobijo največ informacij o teh vrstah preko pogovorov in časopisov ter interneta, le nekatere interesne skupine, na primer lovci, dobijo več informacij v knjigah (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011). Znatno del informacij torej ljudje dobijo iz medijev, ki pa pogosto poročajo senzacionalistično in neuravnoteženo. Prav takšni mediji imajo lahko velik vpliv na odnose javnosti do velikih zveri (Marinko in Majić Skrbinšek, 2011), saj lahko konstruirajo določene izseke realnosti in s tem sooblikujejo družbeno realnost (Drame, 1992). Oziroma kot opozori Koširjeva (1996), novice niso preslikave stvarnosti, ampak sporočila o njenih različnih podobah.

2.3.1 Komunikacija

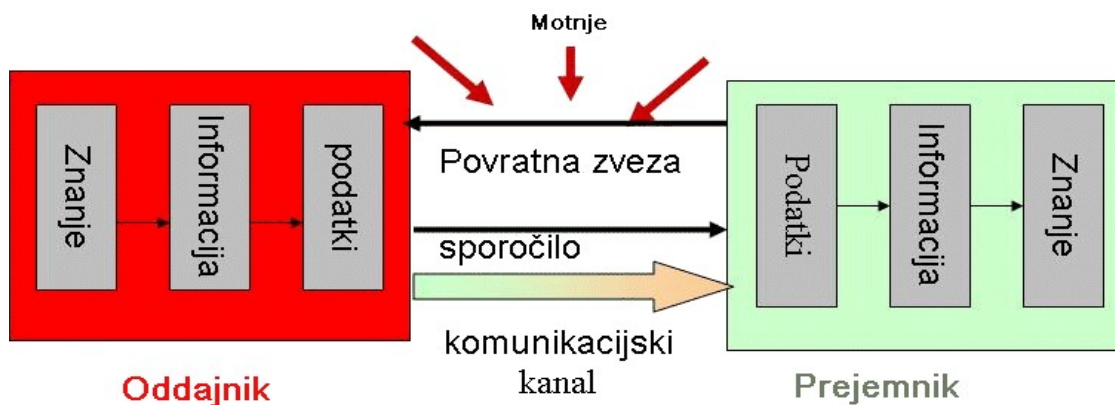
Beseda komunicirati je latinskega izvora - „communicare“, kar pomeni občevati, razpravljati, posvetovati se oziroma vprašati za nasvet. Gre za precej širok pojem in temu ustrezno je tudi število različnih definicij.

SSKJ jo definira kot „*sredstvo, ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij*“. Veda, ki se s komunikacijo ukvarja je Komunikologija. Ukvarja se predvsem s komunikacijo občil, z žurnalističnim, organizacijskim, javnim, skratka, množičnim komuniciranjem (Ferjan, 1998).

Cilj komuniciranja je prenesti informacijo iz misli ene osebe v misli druge osebe ali več oseb, kot to terjata informiranje, dogovarjanje in vplivanje. Komuniciranje je uspešno, kadar doseže svoj cilj (Rijavec, 2008). Gre torej za proces, ki nam omogoča razumevanje drug drugega. V kolikor sporočila, ki ga posredujemo prejemniku, le - ta ne razume, komunikacije ni, se ni zgodila. Za uspešno komunikacijo je zato zelo pomembna izbira komunikacijske metode, primerne za izbrano ciljno skupino in cilje komunikacije (Jacobson, 1999). Izvirno sporočilo komunikacije spreminjajo šumi, saj ta ne potuje od nas do prejemnika premočrtno (Shannon, 1948).

Komunikacija posega v odnose med ljudi, ki so vanjo vključeni, posega v njihovo naravnost, interese, vloge in pravila obnašanja (Ferjan, 1998). Komunikacijski proces lahko poteka le, če so prisotni vsi elementi komunikacijskega sistema. Elementi morajo

biti prisotni v časovnem intervalu, v katerem proces poteka. Lahko so prisotni hkrati, ali pa tudi ne. Med procesom komunikacije obstaja možnost, da komunikacijski kanal poslano sporočilo shrani za določen čas, tako da ga sprejemnik prejme z določenim časovnim zamikom (Rijavec, 2008).

Slika 11: Model komunikacije; (www.colos.fri.uni-lj.si)

Osnoven model komunikacije sta razvila Shannon in Weaver. Njun model odgovarja na pet vprašanj:

1. Kdo?
2. Kaj?
3. Komu?
4. Na kakšen način?
5. S kakšnim učinkom?

Po Ferjanu (1998) so elementi komunikacije naslednji:

Oddajnik oziroma pošiljatelj je oseba, ki oddaja sporočila. Pri tem mora upoštevati temelje uspešnega komuniciranja:

1. Jasno opredeljen cilj, kaj želi sporočiti prejemniku.
2. Sporočilo mora biti razumljivo in jasno, da lahko prejemnik razume, kaj mu pošiljatelj sporoča.
3. Razumeti mora osebe, ki jim posreduje sporočilo, saj je od tega v veliki meri odvisno, kako bodo prejemniki sporočilo dojemali in kako se bodo nanj odzvali.

4. Razumeti mora lastno ravnanje v procesu komunikacije, saj bo le tako lahko predvidel odzive prejemnikov.

Prejemnik je oseba, ki sporočilo sprejme. Za uspešno komunikacijo je nujen predpogoj, da ima prejemnik sposobnost, da sporočilo sprejme.

Sporočilo vsebuje dejstvo, informacije, želje, ki jih pošiljatelj želi predati sprejemniku. Izraženo je lahko z besedami, gibi ali drugimi znaki. Sporočilo zato pogosto imenujemo tudi signal. Sporočilo je sestavljeno iz simbolov, le-ti pa morajo biti taki, da jih je oddajnik sposoben oddati, sprejemnik sposoben sprejeti, tako za oddajnik, kot za sprejemnik morajo imeti enak pomen, komunikacijski kanal pa jih mora biti sposoben prenesti v natančno takšni obliki, v kakršni so bili oddani.

Komunikacijski kanal je pot, po kateri sporočilo potuje med oddajnikom in prejemnikom. Poznamo enosmerne in dvosmerne komunikacijske sisteme. Pri enosmernih sistemih velja, da je oddajnik sposoben izvesti zgolj oddajo, sprejemnik zgolj sprejem, komunikacijski kanal pa je sposoben prenosa sporočila le v eno smer. Pri takšni komunikaciji ne pride do medsebojnega reagiranja.

Do motenj pri komunikaciji lahko pride v katerikoli fazi procesov na strani oddajnika, sprejemnika ali v komunikacijskem kanalu (Florjančič in Ferjan, 2000). Pri pošiljatelju motnje največkrat nastanejo zaradi nejasno oblikovanega sporočila, dvoumnega sporočila ali prepletanja nebistvenih in bistvenih sestavin. Sporočilo je lahko tudi neprimerno kodirano, takšna so dolgovezna ali površna sporočila. Motnje pa lahko nastanejo tudi, če se pošiljatelj ne skuša vživeti v način razmišljanja prejemnika oziroma ne upošteva njegovih vrednot in interesov (Rijavec, 2008). Pri prejemniku se zgodi da sporočila ne dekodira ali ga dekodira narobe. Najpogosteje so za to krivi ne interes prejemnika do sporočila, sporočilo lahko razume tako kot to ustreza njegovim interesom, sporočilo je lahko preobsežno ali jih je preveč, lahko pa zaznava druga sporočila, ki so zanj v tistem trenutku pomembnejša. Do motenj pa lahko prihaja tudi na komunikacijski poti. (Možina in sod., 1998).

Komunikacija ima torej več stopenj in prav vsaka je pomembna za uspeh. V kolikor pride do neuspeha na eni sami stopnji, lahko propade celoten komunikacijski proces.

Zgrešena predstava o linearni komunikaciji je prisotna tudi v modelu naravovarstvene komunikacije, ki predpostavlja, da znanstveniki odkrijejo naravovarstveni problem, najdejo rešitev zanj in svoje ugotovitve posredujejo politikom, ki bi se morali odzvati, saj problem ogroža kvaliteto življenja ljudi. Politični krogi so pogosto precej neaktivni, zato naravovarstveniki poskušajo osveščati javnost preko medijev in s tem aktivirati politike. Pri tem se informacije, ki potujejo med temi skupinami spreminjajo, saj jo vsaka skupina preoblikuje in vrednoti glede na svoja merila o legitimnosti, kredibilnosti in zanimivosti

(Weingart in sod., 2000).

2.3.2 Pomen množičnih medijev

Medijska konstrukcija realnosti vključuje umeščanje medijske realnosti v svet vsakdanjega življenja in procese učinkovanja medijskih vsebin na individualno percepcijo družbene realnosti (Drame, 1992). Mediji dogodke in teme oblikujejo, razlagajo in posredujejo kot realno dogajanje. Vpletajo se v proces interpretacije, sodelujejo pri ustvarjanju tipizacij in oblikujejo posameznikov naravni pogled na svet. Močno razširjajo območje posameznikove realnosti, saj vse kar ni dostopno njegovemu lastnemu neposrednemu izkustvu, lahko dobi le preko komunikacije. Ta pa posredovanemu vedno doda že tudi pomen, vrednost in smisel. Mediji ustvarjajo nekakšno realnost drugega reda (Ogrizek, 2003).

Temeljna norma in vrednota novinarskega profesionalnega kodeksa je norma objektivnosti, zato ljudje ko berejo časopis, poslušajo radio ali gledajo televizijo, ne preišlujejo o tem kako mediji izbirajo dogodke in kako jih reprezentirajo. Težko torej vzpostavijo in ohranijo kritično razdaljo do novinarskih sporočil (Košir, 1996). Novice niso resnice, temveč medijski izdelki. Niso preslikave stvarnosti, temveč so sporočila o njenih različnih podobah. Mesto pogleda določa, kaj vidimo in tudi kako vidimo (Košir, 1996).

Po konstruktivistični paradigmi množični mediji niso prenašalci objektivnih ali pristranskih podob realnosti, ampak so proizvajalci realnosti, saj je vsaka medijska reprezentacija konstrukcija (Ogrizek, 2003). Hkrati pa se novinarstvo legitimizira kot objektivno poročanje o zunanji dejavnosti (Fabjanič, 1999). To velja tudi za tabloide, kakršne so Slovenske novice, ki jih obravnavamo med drugimi časopisi tudi v tem diplomskem delu. Tabloidi sami sebe razumejo in predstavljajo kot transparenten izraz resničnih dogodkov, ki ne reprezentira ali celo konstruira, temveč odseva resnični svet (Ogrizek, 2003).

Novice niso naravni fenomen, ki bi izhajal iz realnosti neposredno, so produkt, ki ga producira industrija. To industrijo oblikujejo birokratska in ekonomska struktura, odnosi med mediji in drugimi industrijami in še posebej odnosi z vlado in drugimi političnimi institucijami. Novice tako odsevajo in oblikujejo prevladujoče družbene vrednote v določenem zgodovinskem kontekstu (Fowler, 1991).

Samo majhen del dogodkov, ki se dejansko zgodijo pride v novice. Odločitev, o katerem dogodku bodo mediji poročali, ni odvisna od pomena posameznega dogodka, ampak je posledica kompleksnih umetnih kriterijev za izbor (Fowler, 1991). Izbira o tem o katerem dogodku bo medij poročal je tesno povezana z namenom novinarskega prispevka

(Erjavec, 1998). Glavni namen prispevka je informirati občinstvo in usmeriti njegovo pozornost na določen problem, od tega je odvisna tudi zgradba prispevka (Ogrizek, 2003).

Na izbiro vsebine vplivajo različni novičarski dejavniki, ki so se s časom modificirali in ne vedno v korist človeka. Danes so še posebej v ospredju personifikacija, konflikt, prominentost in razvedrilo (Erjavec, 1998). Poleg teh dejavnikov Erjavčeva (1998) navaja tudi druge dejavnike, ki vplivajo na izbiro vsebine, predvsem so to prostorska in časovna omejitev novinarskega prispevka, želje in potrebe občinstva, razpoložljivost novic, politika posameznega medija in predvsem ekonomski dejavniki, pritiski založnika in lastnika medija ter vpliv oglaševalcev.

Danes se za merilo objektivnosti poročanja medijev uporablja uravnoteženost poročanja o različnih mnenjih (Kastelic, 2013). Nekatera novinarska združenja so celo umaknila besedo objektivno iz svojih etičnih kodeksov. Tako je na primer Ameriško društvo profesionalnih novinarjev besedo objektivnost zamenjalo z besedami resnica, pravičnost in ravnotežje (Boykoff in Boykoff, 2004). Uravnoteženost pa ne prinaša le pozitivnih stvari ampak v naravoslovnih temah večkrat več škode kot koristi. Pri podnebnih spremembah so zaradi uravnoteženosti različnih mnenj nasprotniki ideje o podnebnih spremembah dobili več medijskega prostora, kot je samih znanstvenikov, ki takšno idejo zagovarjajo (Boykoff in Boykoff, 2004).

Objektivno poročanje torej ni nekaj samoumevnega. Mediji so pri poročanju včasih tudi namerno pristranski. Vendar je vseeno vredno poudariti, da jezikovno konstruiranih reprezentacij ne smemo razumeti kot premišljenega ali namernega procesa, ki je pod nadzorom medija. Mediji ne izbirajo dogodkov in jih potem namerno in premišljeno opremijo z vrednotami in z ideologijo obremenjenim jezikom, ki ga občinstvo absorbira. To bi že mejilo na teorijo zarote, ki bi razvrednotila naslovnika, mediju pa dala preveliko moč. Izbira novic in njihova reprezentacija je tako ritualen in konvencionalen, kot tudi nameren in nadzorovan proces. Jezik vedno že sam po sebi vsebuje določene vrednote, neodvisno od novinarja in naslovnika. Ideologija pa je že vtisnjena v diskurz po katerem novinar deluje (Ogrizek, 2003).

3 MATERIAL IN METODE

Za analiziranje medijskega poročanja smo uporabili metodo Analiza vsebine. To je tehnika za sistematično kvalitativno in kvantitativno opisovanje manifestne vsebine komunikacije. Potek dela je potekal po naslednjih korakih:

1. opredelitev raziskovalnega problema,
2. izbor medija in vzorca
3. opredelitev analitičnih spremenljivk in kategorij
4. kodiranje
5. testiranje kod
6. priprava podatkov in analiza

3.1 IZBOR MEDIJA IN VZORCA

Za vir člankov smo izbrali tri dnevne časopise z največjo naklado v Sloveniji, Slovenske novice, Delo in Dnevnik ter Slovensko tiskovno agencijo (STA). Razlog za izbor medijev je bil tudi elektronski arhiv objav, ki ga imata Delo in Slovenske novice od leta 2002 dalje, Dnevnika in STA pa od leta 2001 dalje.

Glede na časovni obseg elektronskih arhivov smo določili tudi časovni okvir iskanja objav in sicer smo se odločili, da članke iščemo od leta 2002 do konca leta 2015. Tako smo zaobjeli članke pred in po projektu ugotavljanja velikosti populacije rjavega medveda v Sloveniji s pomočjo genetike (Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko – molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, 2007).

Za iskanje člankov smo uporabili ključno besedno zvezo rjavi medved oziroma besedo medved.

Časopis Slovenske novice je dnevni časopis z najvišjo naklado v Sloveniji, ki se giblje okrog 70.000 izvodov. Ima elektronski arhiv člankov od leta 2002 dalje, ki je urejen po temah, poleg tega pa ima tudi spletni arhiv, ki pa obsega zgolj članke od leta 2011 dalje. Za članke smo zato zaprosili njihovo službo za dokumentacijo, ki nam je pripravila elektronski dosje člankov od leta 2002 dalje na temo rjavega medveda v Sloveniji.

Časopis Delo je dnevni časopis z drugo najvišjo naklado v Sloveniji, ki se giblje okrog 30.000 izvodov. Prav tako ima elektronski arhiv člankov od leta 2002 dalje, ki je urejen po temah, poleg tega pa ima tudi spletni arhiv, ki pa obsega zgolj članke od leta 2011 dalje. Za članke smo zato zaprosili njihovo službo za dokumentacijo, ki nam je pripravila

elektronski dosje člankov od leta 2002 dalje na temo rjavega medveda v Sloveniji.

Časopis Dnevnik je dnevni časopis s tretjo najvišjo naklado v Sloveniji, ki se giblje okrog 20.000 izvodov. Časopis ima spletni arhiv s spletnim iskalnikom za pretekle objave od leta 2001 dalje. V spletni iskalnik smo vnesli besedno zvezo rjavi medved, vendar iskalnik omogoča iskanje zgolj po eni besedi, tako smo kot rezultat dobili obsežno serijo člankov, ki vsebujejo bodisi besedo medved, bodisi besedo rjavi. Odločili smo se, da v iskalnik vnesemo zgolj besedo medved. Tudi tako iskanje je dalo pogosto rezultate, ki se niso nanašali na rjavega medveda, temveč so govorili o osebi, ki se piše Medved, ali pa je bil medved uporabljen v frazi ali kot prispevka. Takšne objave smo izločili že med samim iskanjem in jih nismo upoštevali. Prav tako smo izločili vse objave, ki so obravnavale medveda izven Slovenije. Izmed objav iz tujine smo upoštevali le objave, ki so govorile o preseljevanju medvedov iz Slovenije v tujino, objave, ki so govorile o odzivih tujih javnosti na upravljanje z medvedom v Sloveniji in objave, ki so bile neposredno povezane z zgodbami slovenskih medvedov na primer o sodnem epilogu uboja medveda Rožnika iz Avstrijske Koroške in poginu medveda Srečka iz Romunije.

STA je Slovenska nacionalna tiskovna agencija, ki je v stoddstotni lasti države. Delovanje agencije določa poseben zakon, ki med drugim določa, da opravlja STA javno službo stalnega, celovitega, točnega in objektivnega zagotavljanja informacij o dogodkih v Sloveniji in po svetu. Članke agencije pogosto povzemajo številni drugi mediji, oziroma jim informacije služijo kot osnova pri pripravi obširnejših novic. STA ima obširen elektronski arhiv s spletnim iskalnikom. Tudi tu smo iskali s ključno besedo medved in se soočali s podobnimi težavami pri izbiri člankov kot pri časopisu Dnevnik. Članki STA so plačljivi, vendar so nam v raziskovalne namene omogočili brezplačen prenos vseh člankov.

3.2 OPREDELITEV ANALITIČNIH SPREMENLJIVK IN KATEGORIJ

Sodobne raziskave analiz vsebine besedil se poslužujejo za to namenjenih računalniških programov. Odločili smo se, da bomo tudi mi članke analizirali na tak način. Izbrali smo program QDA Miner podjetja Provalis.

Zbranim člankom smo določili naslednje enote in njihove spremenljivke:

- Datum članka: vsakemu članku smo pripisali datum objave oz. izdaje članka.
- Naslov članka: pripisali smo naslov članka
- Medij: pripisali smo, v katerem časopisu je bil članek objavljen. Pri STA smo zapisali STA. Pri Delu smo upoštevali tudi članke objavljene v prilogah časopisa in Nedelu. Prav tako smo pri Slovenskih novicah upoštevali članke objavljene v

Nedeljskih Novicah. Pri Dnevniku pa smo upoštevali poleg člankov objavljenih v prilogah časopisa tudi članke objavljene v Nedeljskem Dnevniku.

- Avtor članka: pripisali smo avtorja članka. Tako v Delu, kot v Dnevniku in Slovenskih novicah je bil avtor pogosto podpisan zgolj z inicialkami. Pri večini smo lahko ugotovili dejansko ime avtorja in ga upoštevali. Članki STA pa so vedno podpisani zgolj z inicialkami, zato smo avtorje vodili zgolj na podlagi le teh.
- Kraj: Kjer je bil ob članku objavljen kraj, smo ga pripisali. Nekateri članki so bili objavljeni brez kraja ob naslovu, pri takih člankih nismo šli ugotavljati kraja po vsebini, ampak smo polje pustili prazno.
- Odnos oziroma naklonjenost članka do rjavega medveda: Članke smo porazdelili med 8 bralcev, na tak način, da sta vsak članek prebrala dva bralca. Bralci smo članke neodvisno vrednotili glede (ne)naklonjenosti do rjavega medveda na Likertovi lestvici, od -5 do +5. Članki so bili ocenjeni kot negativni, če so zavzemali močno negativna stališča do medveda, na primer da je medved klavec, da je medvedov preveč in podobno. Z nevtralno oceno je bil članek ocenjen, če je podajal zgolj dejstva in so ta uravnotežena. Pozitivne ocene pa so dobili članki, ki so pisali o pomenu ohranjanja medveda. Oцени obeh bralcev vsakega članka smo združili v povprečno oceno.

3.3 KODIRANJE

Na podlagi članka Kaczenskyeve in sodelavcev (2001), v katerem so analizirali objave o medvedu v slovenskem tisku smo izbrali glavne teme, ki jih bomo preverjali v člankih. Med branjem člankov smo teme še dopolnili in jim pripisali glavne kode - iskalne besede, ki smo jih potem uporabili v programu.

Vsa besedila smo uvozili v program QDA Miner. Določilo smo kode temam, ki smo jih razvrstili v kategorije kot je prikazano spodaj.

Upravljanje

- Zakonodaja (zakon, uredba, pravilnik)
- Letni odstrel (kvota, letni odstrel, letni odlov, letni odvzem, postreliti, ustreliti)
- Selitve (selitev, translokacija, premestitev, razselitev, preselitev)

- mrhovišča (mrhovišča, krmišča, krmljenje)
- smetnjaki (smeti, odpadki, smetnjaki)
- zavarovana vrsta (zavarovan, varovan)
- velikost populacije (štetje, številčnost, število medvedov)

Interakcije

- Škoda (škoda, razbiti, odškodnina)
- napadi (napad, ugriz, raztrgati, klati, ubiti, pomoriti, opraskati, poškodovan)
- promet (zaleteti, zbiti, cesta, avtocesta, povoz)
- kulinarika (kulinarika, jedilnik, gostilna)
- turizem (turizem, opazovanje medvedov)
- kmetijstvo (drobnica, ovce, koze, govedo, krave, telice, biki, konji, žrebički, čebele, čebeljak, bale, hruške, slive)
- gobarji (gobar, gobe)
- otroci (otrok, otroci, šolar)
- strah pred medvedom (bati se, strah, prestrašeni)

Biologija

- teža, starost (težak, teža, star, mladič, odrasel)
- spanje (spanje, brlog)
- prehrana (vsejed, koruza, mrhovina, žuželke)
- obnašanje (človeku umakne, človeku izogiba)
- DNK (DNK, genski, genetika)

Projekti

- DINALP BEAR (DINALP)
- Projekt ohranitev velikih zveri LIFE III (Projekt ohranitev velikih zveri, LIFE III)
- Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji (projekt genetika)

Deležniki

- MOP (ministrstvo, MOP)
- MK (ministrstvo, MK, MKG)
- ARSO (ARSO, agencija za okolje in prostor)
- ZRSVN (ZVN, zavod za varstvo narave)
- ZGS (ZGS, zavod za gozdove)
- rejci (rejci, kmetje)
- KGZ (KGZ, kmetijska zbornica, kmetijsko gozdarska zbornica)
- LZS (LZS, lovska zveza, lovci)
- UL, BF (Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Oddelek za biologijo)
- Društvo za osvoboditev živali (Društvo za osvoboditev živali)
- Društvo Dinaricum (Dinaricu)
- WWF (WWF)
- Državni zbor (Državni zbor, parlament)
- Vlada (Vlada, ministri)
- Intervencijska skupina (intervencijska)
- IBA (IBA)

Medvedje zvezde

- Rožnik (Rožnik)
- Srečko (Srečko)

3.4 TESTIRANJE KOD

V programu smo preverili delovanje kod pri iskanju tematik, ki se pojavljajo v člankih na vzorcu 100 člankov. Kode smo po potrebi spremenili in dopolnili, dokler nismo bili zadovoljni z dobljenimi rezultati.

Pri določitvi pravih oziroma najprimernejših kod smo imeli precej problemov. Program QDA Miner je prilagojen delovanju v angleškem jeziku, zato je bilo pri iskanju tem v tekstih v slovenskem jeziku potrebno kar nekaj spretnosti in prilagajanja. Iz vsake iskalne besede, ki smo jo določili kot najprimernejšo kodo za iskanje določene teme, smo morali najprej izluščiti koren besede. S tako kodo smo lahko poiskali določeno besedo v vseh oblikah, s predponami, priponami, v različnih slovničnih spolih in številih ter spreganjih. Kljub temu smo imeli z nekaterimi kodami še vedno probleme, ker se je ista koda oziroma koren besede uporabljen za kodo, pojavil v več besedah z različnim pomenom. Takšne kode smo, če je bilo to, mogoče zamenjali z ustrežnejšimi, ki so dajale bolj enoznačne rezultate. Nekaterih kod, ki so dajale večpomenske rezultate pa ni bilo mogoče zamenjati za ustrežnejše. Za takšne smo pri analizi uporabili drugačne pristope, oziroma so zahtevale veliko ročnega dela.

3.5 PRIPRAVA PODATKOV IN ANALIZA

Besedila, ki smo jih zbrali v MS Excel dokumentu, smo vnesli v program QDA Miner. QDA Miner je program, ki s pomočjo mešanih metod omogoča kvalitativno analizo podatkov. Predvsem se uporablja za vsebinsko analizo novinarskih člankov, zapisov televizijskih in radijskih novic, intervjujev ter zapisov na družbenih omrežjih.

S pomočjo v naprej določenih kod za posamezno iskano temo smo poiskali in označili teme, ki se pojavljajo v člankih. Pri iskanju nekaterih tem smo imeli tudi težave. Nekatere kode so namreč dajala večpomenske rezultate, vendar jih ni bilo možno zamenjati s primernejšimi. Pri takšnih kodah smo morali podrobno pregledati vse dane rezultate in ročno odstraniti tiste, ki niso ustrezali iskani temi. Pri nekaterih temah je to pomenilo pregled več kot 2000 povedi, kar je bilo precej zamudno. Pri drugih kodah pa zaradi še obsežnejšega obsega večpomenskih rezultatov niti tak pristop ni bil mogoč. Takšne kode so bile na primer „videti“, „srečati“, „opaziti“, ki smo jih izbrali kot najprimernejše za iskanje teme „srečanje z medvedom“. Te kode so se namreč zaradi svoje splošne uporabe pojavljale večkrat v vsakem članku in opisovale različne teme. Program je kot rezultat poiskal več tisoč povedi. Kljub večkratnemu testiranju in iskanju ustrežnejših kod nam jih za to temo ni uspelo najti, prav tako pa se zaradi preobsežnega nabora rezultatov ni bilo mogoče poslužiti ročnega načina iskanja ustreznih tem iz nabora rezultatov. To temo smo se zato odločili opustiti. Kot ena bolj problematičnih kod se je pokazala tudi koda „ovca“, saj je program v rezultate uvrstil tudi besedo „lovci“. Obe besedi imata namreč

isti koren „ovc“. Pri tej kodi smo našli rešitev v ločenem iskanju celotnih besed „ovce“, „ovca“, „ovc“, „ovcami“,... Rezultate takšnega iskanja smo združili z rezultati iskanja ostalih kod, s katerimi smo iskali temo „konflikti v kmetijstvu“ (npr. drobnica, koze, krave, konji,...).

Pridobljene rezultate smo nato v programu QDA Miner analizirali. Poiskali smo:

- pogostost pojavljanja posamezne teme v raziskovanem obdobju
- pogostost pojavljanja posamezne teme v raziskovanem obdobju v posameznem mediju
- spreminjanje pogostosti pojavljanja posamezne teme v raziskovanem obdobju
- pogostost pojavljanja različnih sporočevalcev v raziskovanem obdobju

Ločeno smo v MS Excel pripravili analizo števila člankov po posameznem mediju v raziskovanem obdobju.

Analizirali pa smo tudi naklonjenost člankov do tematike o rjavem medvedu v posameznem mediju v raziskovanem obdobju.

Preverili smo odražanje števila škodnih primerov povzročenih s strani rjavega medveda na poročanje medijev ter vpliv volitev na poročanje.

4 REZULTATI

4.1 ČASOVNI PREGLED MEDIJSKIH OBJAV

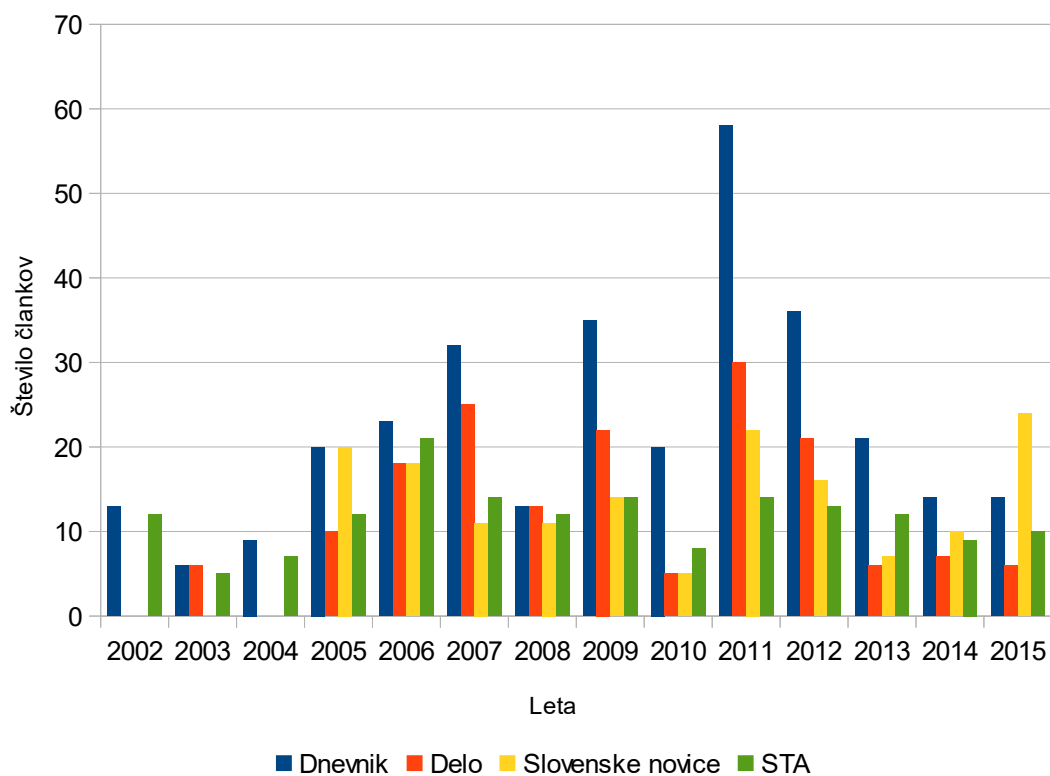
Skupno samo zbrali 804 članke, objavljene v letih 2002 do vključno 2015, ki so poročali o rjavem medvedu v dnevnikih Dnevnik, Delo, Slovenske novice oziroma so bili objavljeni na spletnih straneh nacionalne Slovenske tiskovne agencije (STA).

Največ člankov z obravnavano temo smo našli v dnevnem časopisu Dnevnik in sicer 314. To predstavlja 39% vseh najdenih člankov v obravnavanem obdobju. Članke v časopisu Dnevnik smo iskali s pomočjo spletnega arhiva, ki obsega vse publikacije časopisne hiše Dnevnik. Zbrali smo tako članke iz dnevnega časopisa Dnevnik, kot tudi članke objavljene v prilogah tega časopisa in tedenskem časopisu te časopisne hiše Nedeljski Dnevnik ter članke spletne izdaje. Vse publikacije izdaja ista časopisna hiša Dnevnik, vse so namenjene splošni javnosti in so neposredno vezane na dnevni časopis Dnevnik, bodisi kot priloga ali tedenska vikend izdaja, zato smo se odločili, da bomo v analizi upoštevali vse članke.

V dnevnem časopisu Delo smo našli 169 člankov, ki so v obravnavanem obdobju pisali o rjavem medvedu, to predstavlja 21% vseh najdenih člankov. Članke smo iskali s pomočjo službe za dokumentacijo družbe Delo, saj je spletni arhiv dostopen zgolj do leta 2011. Za prva leta obravnavanega obdobja je arhiv pomanjkljiv, saj so sistematično po temah začeli urejati arhiv od leta 2005 dalje. Če bi hoteli zaobjeti vse članke tudi za prva tri leta, bi morali ročno pregledati vse časopise izdane v tem obdobju, to pa bi bilo prezamudno. Tudi pri časopisu Delo smo v analizo vključili vse članke, tudi tiste, ki so bili objavljeni v prilogah časopisa in vikend izdaji NeDelo. Tako kot pri Dnevniku tudi tu vse publikacije izdaja ista založniška hiša, vse so namenjene splošni javnosti in so neposredno vezane na časopis Delo.

V Slovenskih novicah smo našli 158 člankov, kar je najmanj med vsemi obravnavanimi mediji in predstavlja 19,7%. Ker časopis Slovenske novice izdaja časopisna hiša Delo, smo tudi tu članke iskali s pomočjo službe za dokumentacijo družbe Delo. Spletni arhiv Slovenskih novic je namreč dostopen zgolj do leta 2011. Za prva leta obravnavanega obdobja v arhivu službe za dokumentacijo družbe Delo nimajo sistematično po temah urejenega arhiva Slovenskih novic, zato so nam lahko posredovali zgolj članke od vključno leta 2005 dalje. Če bi hoteli zaobjeti vse članke tudi za prva tri leta, bi morali ročno pregledati vse časopise izdane v tem obdobju, to pa bi bilo prezamudno. Pri časopisu Slovenske novice smo upoštevali zgolj članke objavljene v dnevniku Slovenske novice in vikend izdaji Nedeljske novice, ne pa tudi v prilogah časopisa. Priloge so namreč iste kot pri časopisu Delo, saj oba časopisa izdaja ista založniška hiša in smo novice iz teh prilog upoštevali že pri časopisu Delo.

Slovenska tiskovna agencija pa je v obravnavanem obdobju objavila 163 člankov, ki obravnavajo tematiko rjavega medveda v Sloveniji. To predstavlja 20,3% vseh najdenih člankov v obravnavanem obdobju. Članke smo iskali s pomočjo spletnega arhiva.

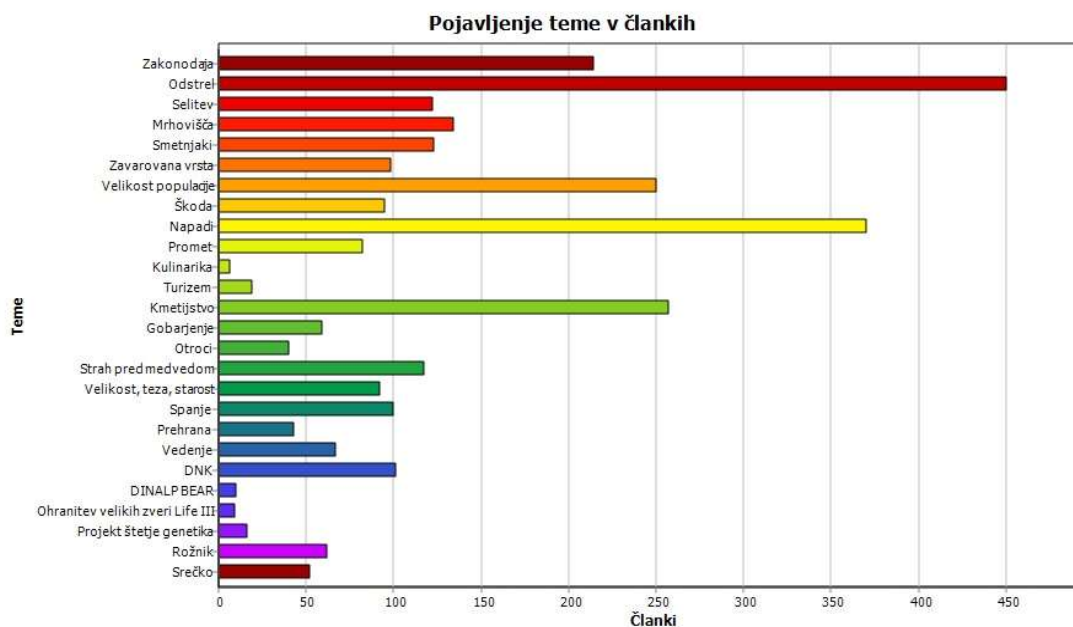
Slika 12 : Število objav od leta 2002 do leta 2015 v različnih medijih

Število vseh člankov med leti je precej različno. V prvih letih je člankov manj. Od zgolj 16 člankov leta 2004 do 25 člankov leta 2002. V nadaljnjih letih se število povečuje. Največ člankov je bilo objavljenih v letih 2006, 2007 in 2012, povprečno 83 člankov. Po številu pa izstopa leto 2011, ko je bilo objavljeno kar 124 člankov (pril. A). V zadnjih štirih letih je opaziti upad števila člankov (sl. 12).

Tudi med mediji se spreminja število objav med leti. V vseh letih razen leta 2015 je bilo največ člankov objavljenih v Dnevniku. V tem časopisu je bilo na leto objavljenih med 6 in 58 člankov s tematiko rjavega medveda. V Delu je bilo v raziskovanem obdobju objavljenih od 0 do 30 člankov, v Slovenskih novicah med 0 in 24, STA pa je objavila od 5 do 21 člankov o rjavem medvedu letno (pril. A).

4.2 GLAVNE TEME V MEDIJSKIH OBJAVAH

Zbrani članki iz različnih medijev so poročali o različnih dogodkih in tematikah, ki so povezani z rjavim medvedom (sl. 13).

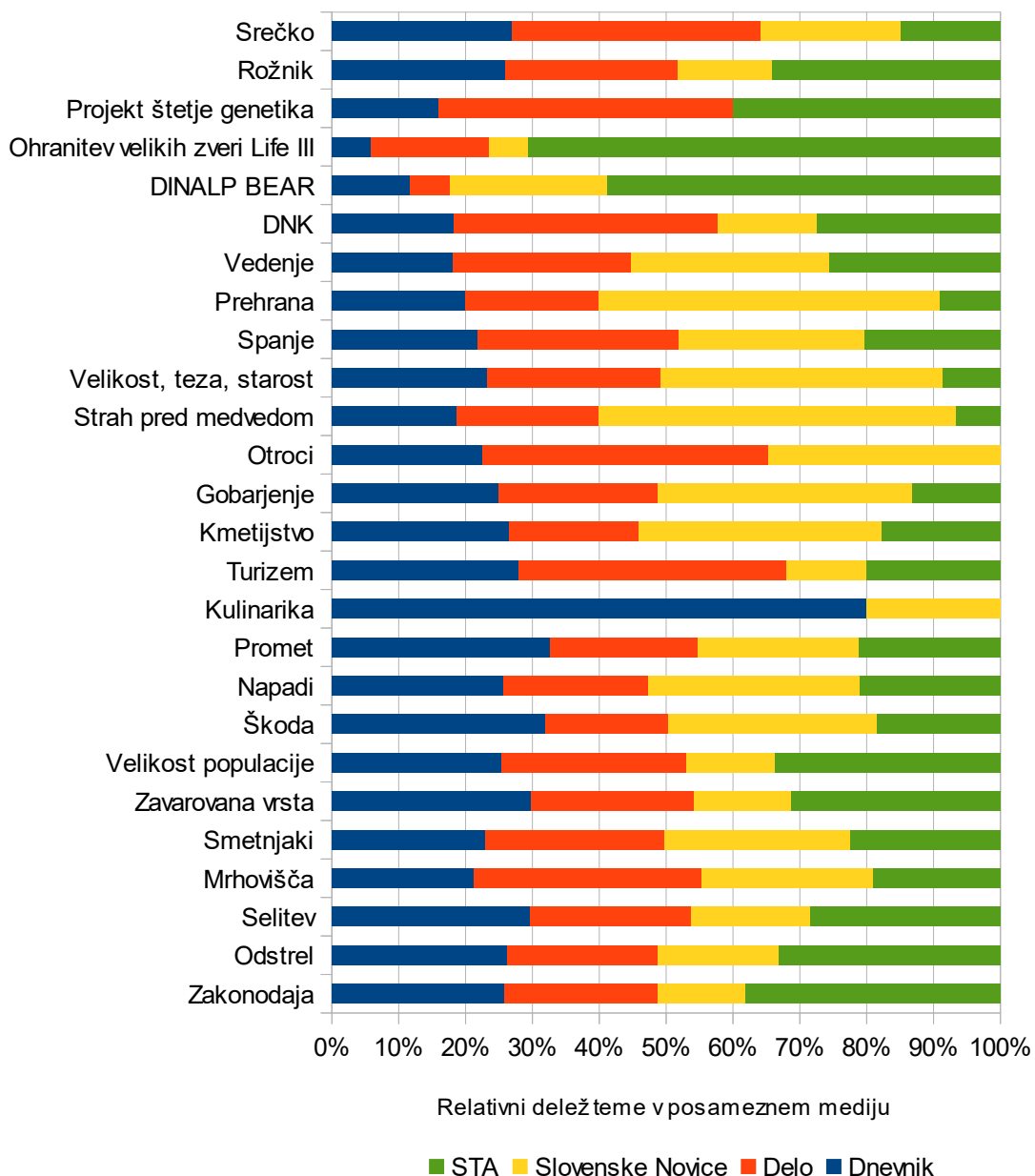
Slika 13 : Teme, ki se pojavljajo v člankih

Največkrat se je v obravnavanem obdobju v člankih pojavljala tema odstrela in sicer kar v 56 % vseh člankov. Sledi ji tema o napadih medveda na človeka in živali, ki se pojavlja v 46% vseh člankov. Temu sledijo teme o konfliktih v kmetijstvu 32%, velikosti populacije 31,1% in zakonodaja, ki se pojavlja v 26,6% vseh člankov. Pomembnejše teme o katerih so pisali mediji v raziskovanem obdobju so še mrhovišče (16,7%), (pre)selitve medvedov (15,2%), problemi s smetmi in medvedi (15,3%), strah pred medvedom (14,6%). Visok delež pojavljanja imajo tudi teme, ki se tičejo biologije medveda. Tako se genetika medveda omenja v 12,6% člankov, zimsko spanje v 12,4%, teža in starost medvedov pa v 11,4% člankov. Visok delež imajo tudi članki o medvedu Rožniku in medvedu Srečku, sploh, ker sta se zgodbi odvijali zgolj eno leto. Rožnik se pojavlja v 7,7% člankov, Srečko pa v 6,5% vseh člankov v celotnem obdobju.

Najmanj zastopane so teme, ki obravnavajo rabo rjavega medveda v kulinariki (0,7%) in turizmu (2,2%) ter poročanje o projektih, ki se giblje od 1,1% pri projektu Ohranitev velikih zveri Life III in 2,0% pri projektu Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji. Projekt DINALP Bear se pojavlja v 1,2% člankov (pril. B).

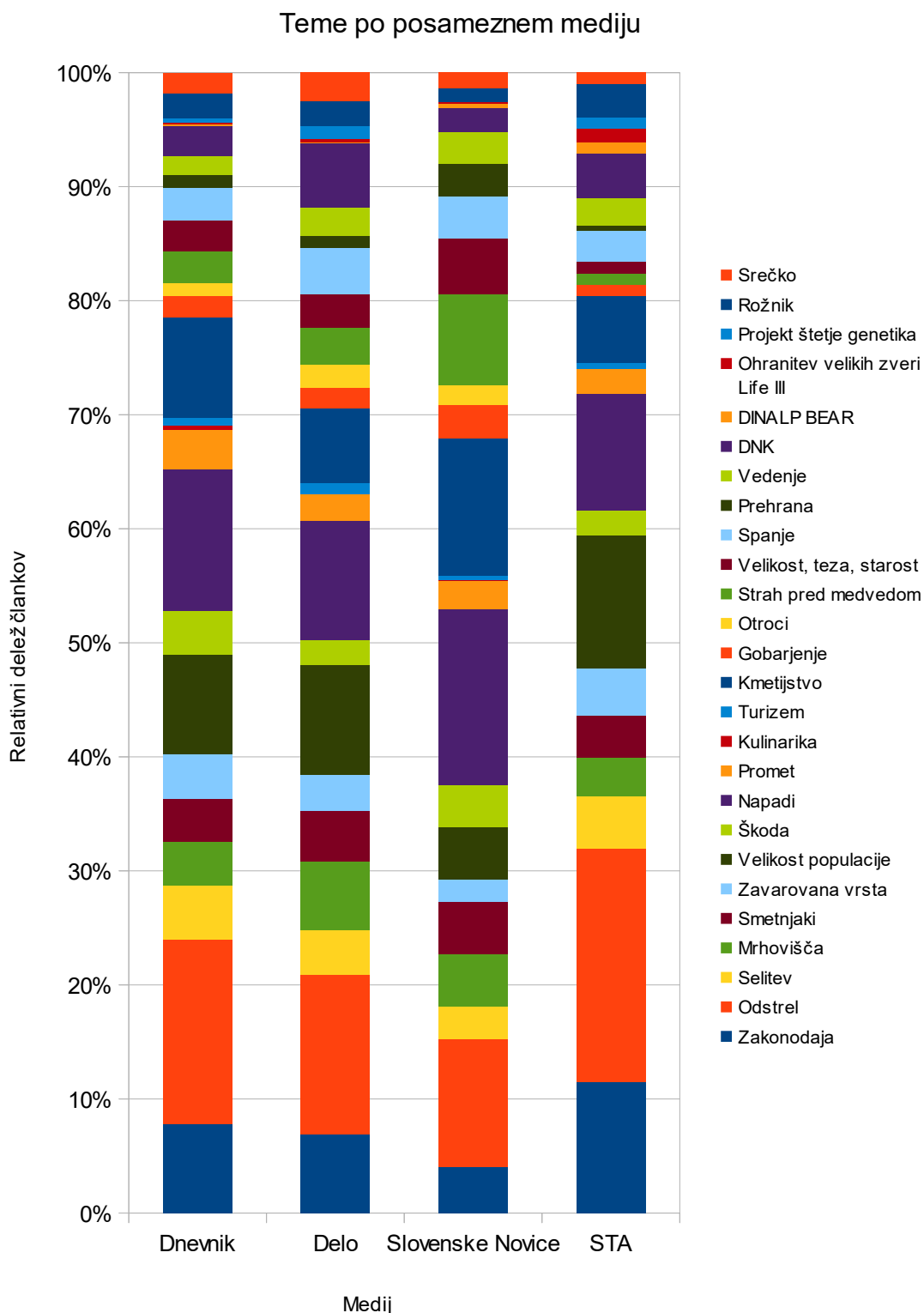
V posameznih medijih so posamezni temi posvečali različno pozornost. V časopisih Dnevnik so pisali o vseh temah, ki smo jih določili pri kodiranju. V Časopisu Delo in pri STA se niso dotaknili teme o uporabi medveda v kulinariki, Slovenske novice pa niso poročale o projektu Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji (sl. 14).

Teme po posameznem mediju

Slika 14 : Relativna razporeditev tem po posameznem mediju od leta 2002 do leta 2015

Pri večini tem, ki smo jih določili so razlike v pojavljanju teme v posameznem mediju majhne (sl. 14). Pri nekaterih temah pa so opazne precejšnje razlike. Projektom precej večjo pozornost, kot ostali mediji namenja STA, najmanjšo pa Slovenske novice. Nasprotno pa Slovenske novice največjo pozornost med vsemi mediji posvečajo strahu pred medvedom, o čemer pa STA skoraj ne poroča (pril. C).

Slika 15 : Relativna razporeditev tem v člankih, primerjalno med različnimi mediji od leta 2002 do 2015

Dnevna časopisa Dnevnik in Delo ter STA so največ pozornosti namenili odstrelu medveda (sl. 15). Največ STA, kjer odstrel predstavlja 20% vseh objav, pri Dnevniku 16,2% in pri Delu 14%. Slovenske novice so o odstrelu pisale manj. Tema se pojavlja v 11,2% in jo zasledimo šele na tretjem mestu. Slovenske novice so največ pisale o napadih medveda na domače živali in človeka. Ta tema zavzema 15,4% vseh objav. Pri Dnevniku in Delu se tema napadi medveda na domače živali in človeka pojavi na drugem mestu. Dnevnik ji namenja 12,5%, Delo pa 10,5% prostora. STA tej temi namenja najmanj pozornosti izmed vseh medijev 10,2% in je na tretjem mestu. Več kot o napadih medveda so pri STA pisali o velikosti populacije medveda in sicer 11,7% člankov. Na tretjem mestu po pogostosti se pri Dnevniku in Delu pojavlja tema velikost populacije. Dnevnik o njej piše v 8,8% člankov, Delo pa v 9,6% člankov. Pri Slovenskih novicah se na drugem mestu pojavi tema konflikti v kmetijstvu, z 12,1% objav, ki pri ostalih medijih zaseda nižja mesta (pril. C).

V sorazmerno visokem deležu se pojavljajo tudi teme o biologiji medveda. Skupno teme iz področja biologije medveda dosega od 16,3% vseh objav pri Slovenskih novicah, 16,2% pri Delu, 11% pri Dnevniku in 10,5% pri STA. Slovenske novice največ pišejo o teži in starosti medveda 4,9% vseh objav, manj pa o zimskem spanju (3,7%), najmanj poročajo o genetiki medveda (2,1% objav). Pri časopisu Delo največjo pozornost med temami o biologiji medveda posvečajo genetiki, 5,6% objav piše o tej tematiki. Sledijo zimsko spanje (4%), teža in starost (3%), o prehrani in vedenju pa poročajo manj. Prehrana se pojavlja v 1,1% člankov. V Dnevniku med temami o biologiji medveda največ pišejo o zimskem spanju (2,9%), nekoliko manj o teži in starosti (2,7%) ter genetiki (2,6%). V prispevkih STA pa največji prostor zavzemajo članki o genetiki medveda (3,9%), sledijo članki o zimskem spanju (2,5%) in vedenju medveda (2,4%) (pril. C).

Najmanj so mediji pisali o projektih. Projektom največ pozornosti namenja STA. O vseh treh iskanih projektih so pri STA pisali največ. Povprečno vsak projekt zavzema okrog 1% celotnih objav. Najmanj prostora so projektom namenili v Slovenskih novicah, kjer o projektu Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji praktično ne poročajo, največ pozornosti pa so namenili projektu LIFE DINALP BEAR, 0,4% vseh objav (pril. C).

Še manj pozornosti pa je bilo namenjene v raziskovanem obdobju uporabi medveda v kulinariki in turizmu. Največ o tem so poročali v časopisu Dnevnik, o kulinariki v 0,4% objav, o turizmu pa 0,7% objav. Manj so o teh tematikah poročali v Delu, kjer o kulinariki ni bilo nobenega prispevka o rabi medveda v turizmu pa so pisali v 1% vseh objav. Podobno tudi STA o kulinariki v raziskovanem obdobju ni izdala nobenega članka, o turizmu pa piše v 0,5% objav. Slovenske novice so o teh temah pisale najmanj. Kulinarika se pojavi v 0,1% člankov, turizem pa v 0,3% vseh člankov (pril. C).

O medvedih Rožniku in Srečku so največ pisali v Delu. Rožnik se pojavi v 2,2% člankov, Srečko pa v 2,5%. Sledi Dnevnik, ki je Rožniku namenil 2,2% vseh člankov, Srečku pa 1,8%. STA je Rožniku namenila največji delež med vsemi mediji, 2,9%, Srečku pa najmanjšega 1% vseh objav. Slovenske novice so o medvedkih pisale najmanj. Rožniku so namenili 1,2% objav, Srečku pa 1,4% objav (pril. C).

4.3 TEME V ČLANKIH V ČASOVNEM OBDOBJU

V različnih časovnih obdobjih so mediji različnim temam posvečali različno pozornost (sl. 16). O odstrelu, ki je najpogostejša tema, so mediji pisali največ med leti 2004 in 2009, ko ta tema predstavlja med 15% in 24% vseh člankov. V poznejšem obdobju temi posvečajo manj pozornosti. Od leta 2010, ko tema predstavlja 15% člankov, do leta 2015 njen delež pade na 8,8% in ni več vodilna tema pisanja. Večji delež člankov obsegata temi napadi, ki je vodilna tema od leta 2011 dalje in konflikti v kmetijstvu, ki postane druga najpogostejša tema v zadnjem letu raziskave, 2015 (pril. Č).

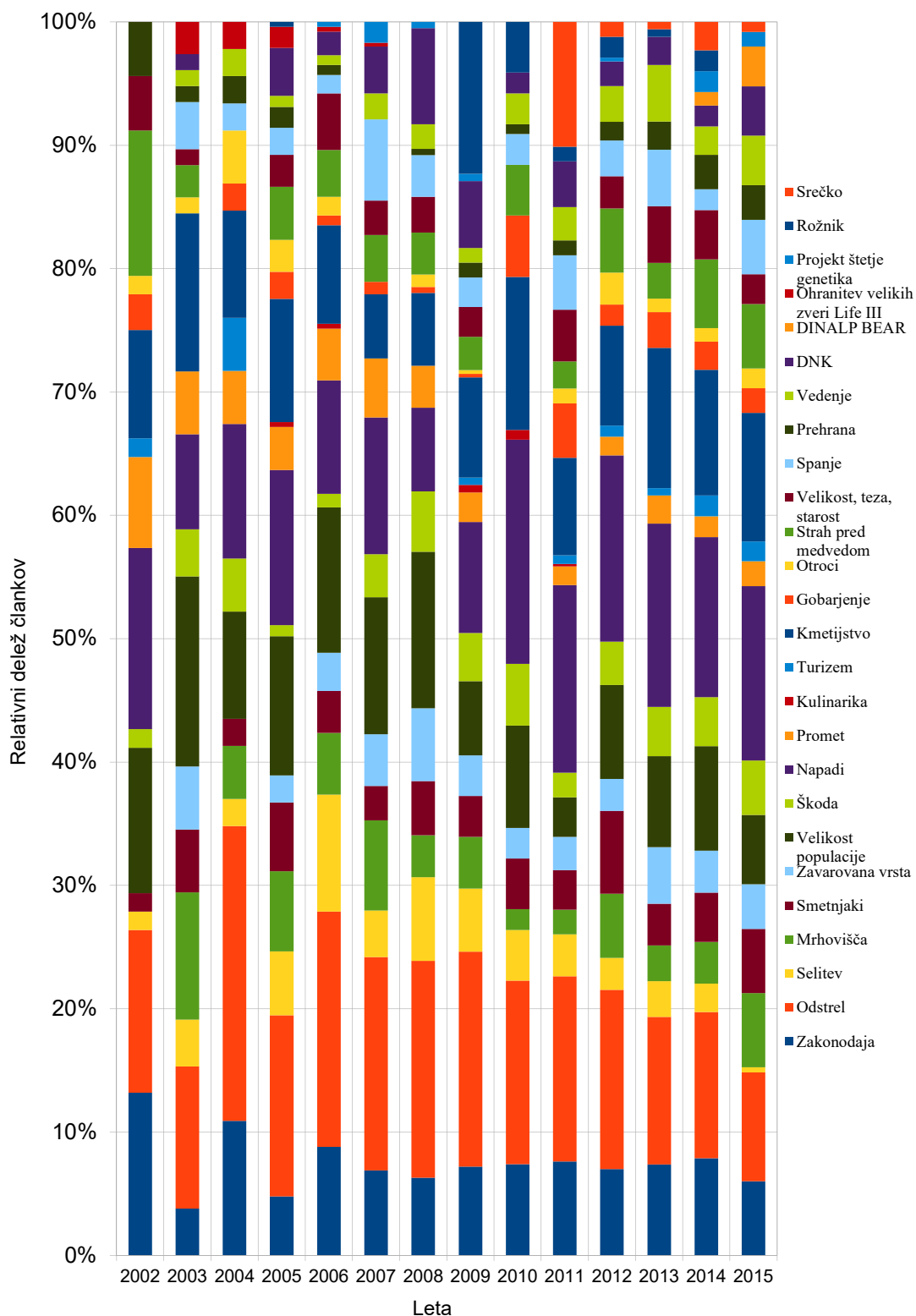
Napadi medvedov na človeka in domače živali, ter ostali konflikti v kmetijstvu so v celotnem obdobju zastopani v visokih deležih. Napadi medvedov obsegajo od 7,7% leta 2003, ko je tema na petem mestu po pogostosti, do 18,2% leta 2010, ko je tema najpogostejša tema v člankih. Opazen je porast pisanja o tej tematiki v zadnjem obdobju. Do leta 2008 tema povprečno obsega 10,4% člankov, od leta 2009 naprej pa 14,2% in postane vodilna tema (pril. Č)

Pri temi ostali konflikti v kmetijstvu je opazna večja dinamika spreminjanja deleža člankov. Tema je ves čas v ospredju med najpogostejšimi temami, vendar njen delež precej niha. Opazimo lahko povečanje deleža člankov, ki pišejo o tej temi v zadnjih treh letih, ko obsega povprečno 10,7% člankov in je leta 2015 druga najpogostejša tema (sl. 16).

Obraten trend opazimo pri temi velikost populacije. V zgodnjem obdobju, do leta 2008, je tema ves čas v ospredju med najpogostejšimi temami. Leta 2003 je to celo najpogostejša tema s 15,4% vseh člankov. Povprečno pa v zgodnjem obdobju obsega 11,8% vseh člankov. Po letu 2009 je zanimanje za temo mnogo manjše. Tema ni več med najpogostejšimi temami, povprečno v obdobju 2009, 2015 obsega 6,6% vseh člankov (pril. Č).

Razporeditev tem člankov v času od 2002 do 2015

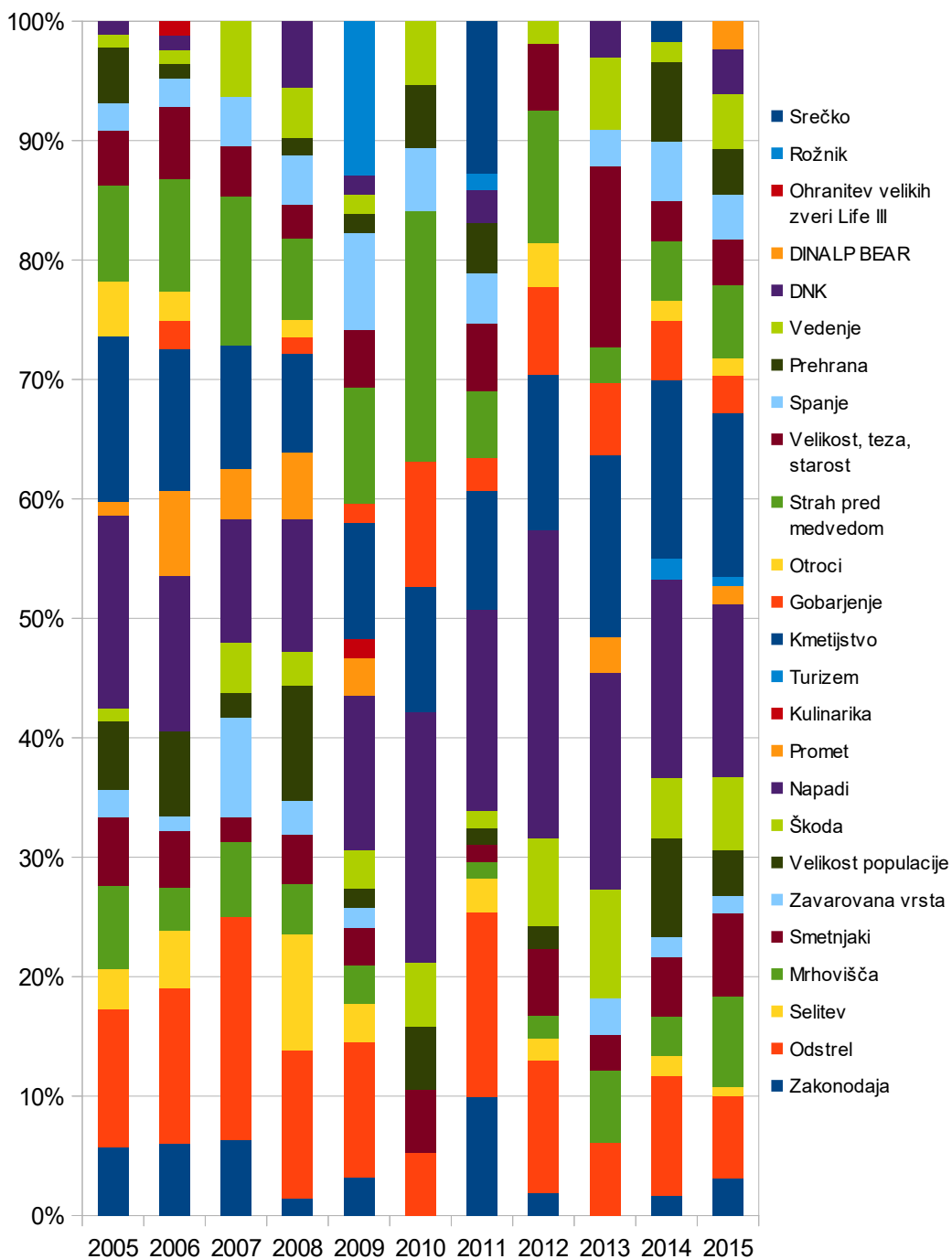
Slika 16: Razporeditev tem člankov v časovnem obdobju od leta 2002 do 2015

Biologiji medveda mediji ne posvečajo večje pozornosti. Teme povezane z biologijo medveda se med leti pojavljajo v različnih deležih. Največ pozornosti so mediji posvetili genetiki medveda med leti 2007 in 2009. Leta 2008 ta tema obsega 7,8% vseh člankov (pril. Č).

Poročanje o projektih se v člankih pojavlja v celotnem časovnem obdobju, vendar o različnih projektih v različnih časovnih obdobjih. O projektu Ohranitev velikih zveri Life III, mediji pišejo med leti 2003 in 2007. V letih 2003 in 2004 se ta projekt pojavi v 2,6% do 2,2% člankov. O projektu Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, pišejo mediji med leti 2006 in 2009. Projekt pa se omenja tudi leta 2012, 2014 in 2015, ko se pojavlja v podobnem številu člankov kot v letih 2006 in 2009. O projektu LIFE DINALP BEAR mediji poročajo v zadnjih dveh letih. Leta 2015 se projekt omenja v 3,2% vseh člankov (pril. Č).

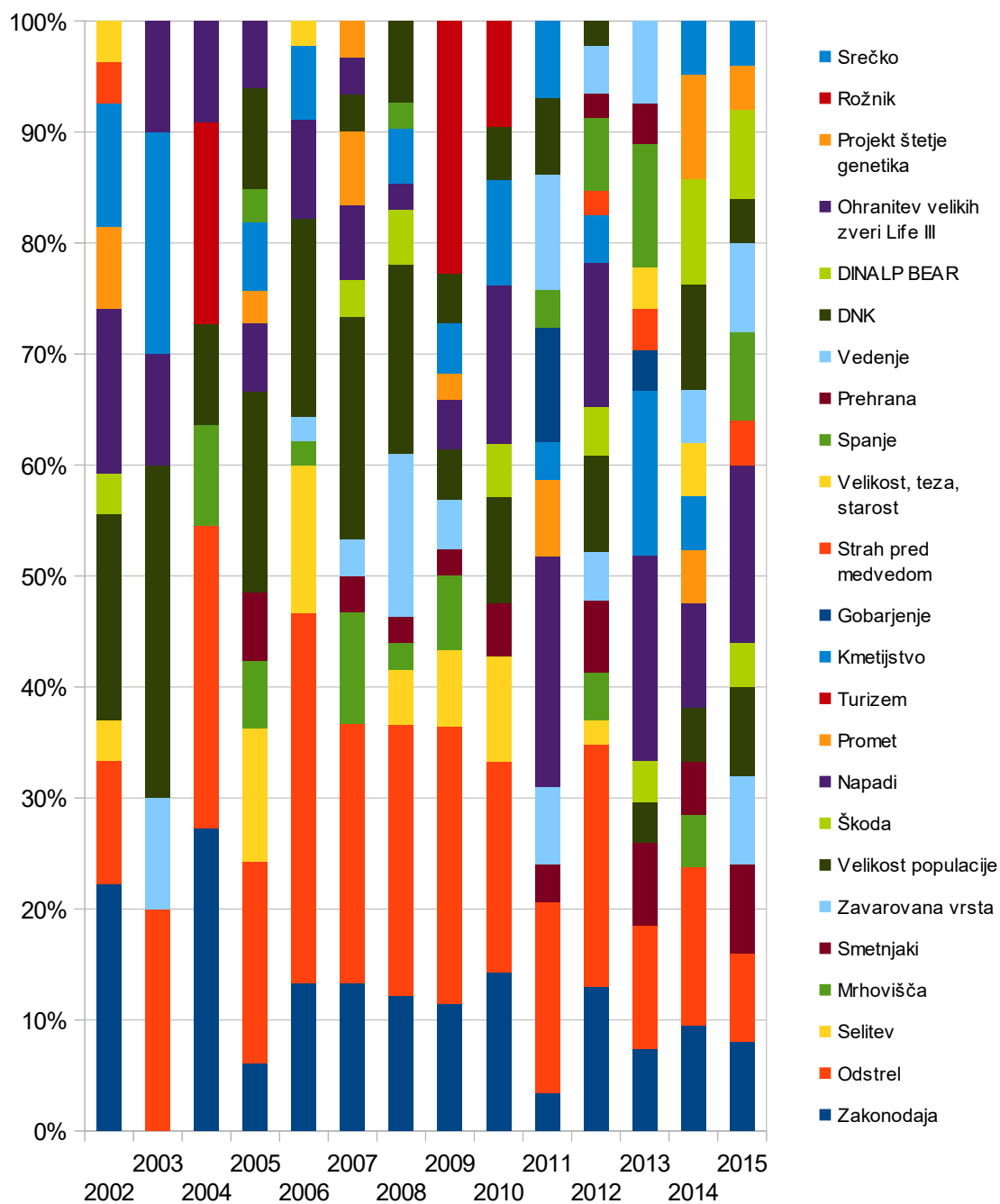
Medveda Rožnik in Srečko se v poročanju pojavita leta 2009 oziroma 2011. Medved Rožnik je leta 2009 druga najpogostejša tema in se pojavi v 12,3% vseh člankov. Njegovo pojavljanje v člankih se v naslednjih letih postopno zmanjšuje, leta 2014 v 1,7% člankov, leta 2015 pa te teme nismo zaznali. Medved Srečko je leta 2011 tretja najpogostejša tema z 10,1% člankov. V naslednjih letih se poročanje o tej temi zmanjša, vendar je prisotno tudi še leta 2015 z 0,8% vseh člankov (pril. Č).

Teme v Slovenskih novicah od leta 2005 do leta 2015

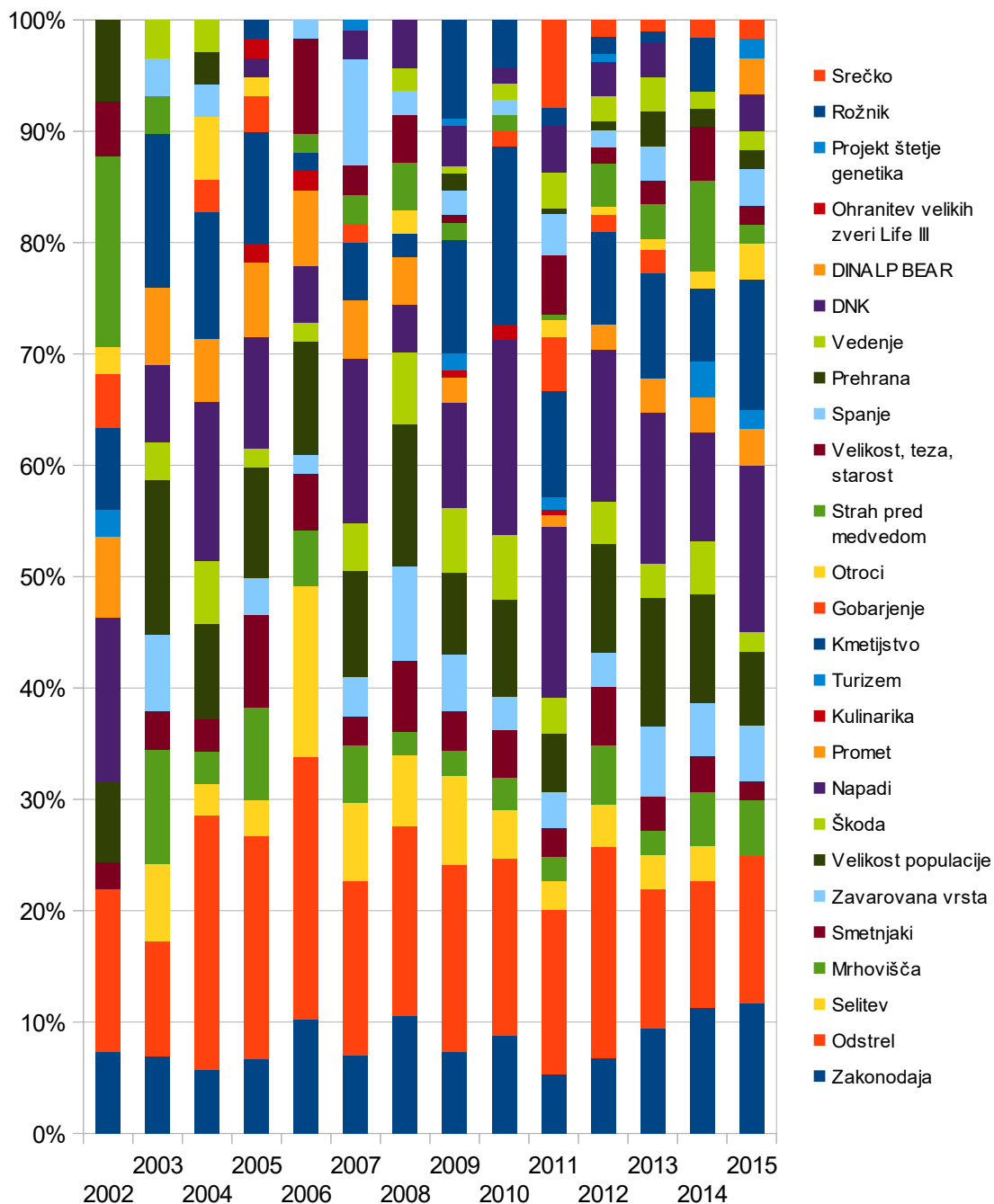
Slika 17: Teme v člankih v Slovenskih novicah od leta 2005 do 2015

Teme v objavah STA od leta 2002 do 2015

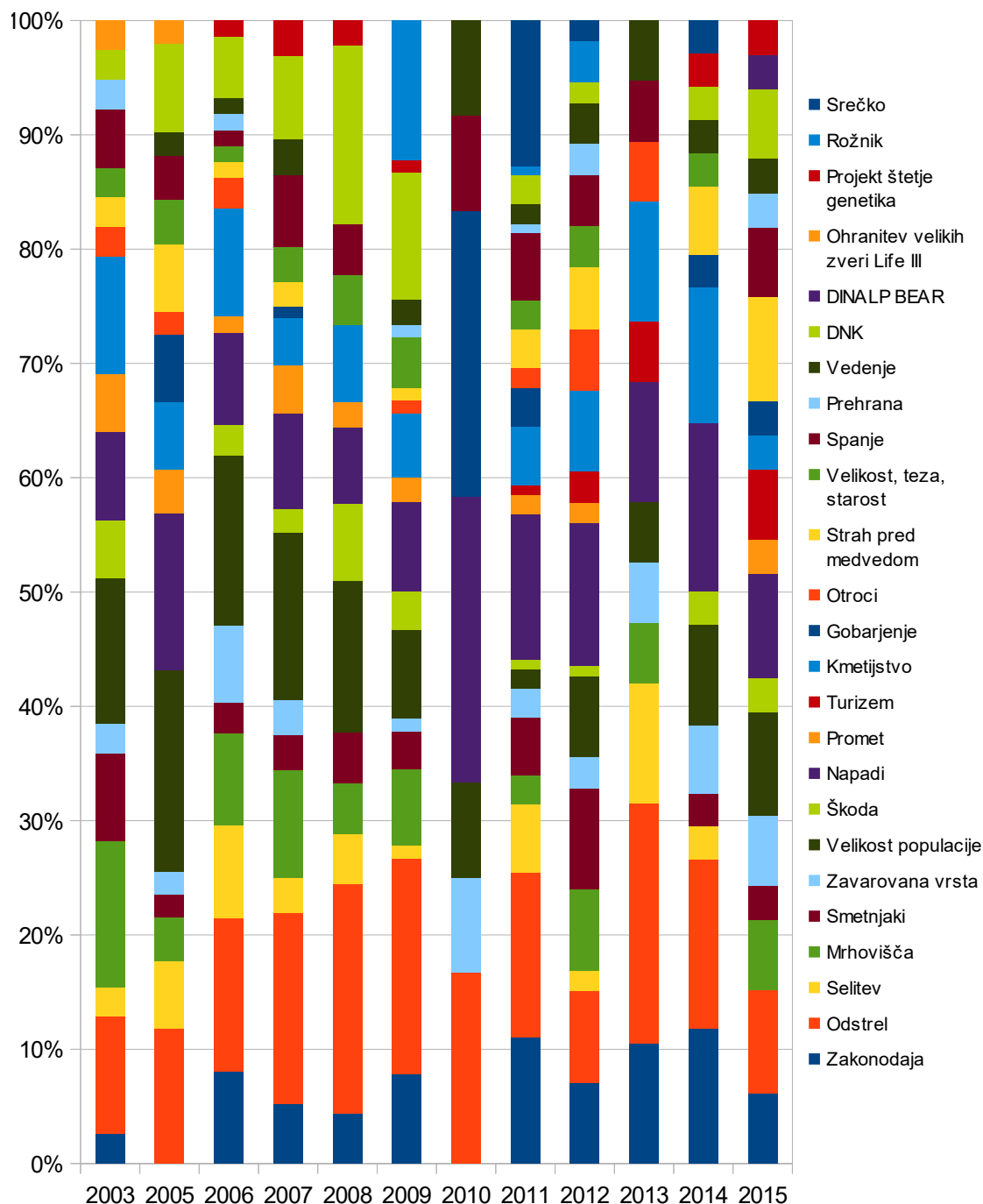
Slika 18: Teme v objavah STA od leta 2002 do leta 2015

Teme v Dnevniku od leta 2002 do 2015

Slika 19: Teme v člankih v Dnevniku od leta 2002 do leta 2015

Teme v Delu od leta 2003 do leta 2015

Slika 20: Teme v člankih v Delu od leta 2003 do leta 2015

V Slovenskih novicah je bila najpogostejša tema napadi medveda na domače živali in človeka, razen v zgodnjem obdobju. Leta 2006 si je prvo mesto delila s temo odstrel, leta 2007 in 2008 pa je bila druga najpogostejša tema za odstrelom (sl.17). Pri STA so se na prvem mestu po pogostosti izmenjevale teme zakonodaja, odstrel in velikost populacije. Leta 2011, 2013 in 2015 pa je bila najpogostejša tema napadi medveda na človeka in domače živali (sl.18). V Dnevniku je bilo največ člankov posvečenih odstrelu, razen leta 2003 ko je bilo več člankov na temo velikost populacije. V zadnjih letih pa se je na prvo mesto tudi v Dnevniku uvrstila tema napadi medveda na človeka in domače živali (sl 19). V Delu je prav tako najpogostejša tema odstrel medveda, le leta 2005, 2006 je to tema velikost populacije, leta 2010 in 2012 pa tema napadi medveda na človeka in domače živali (sl.20).

Podoben trend kot pri medijih skupno opazimo tudi pri Slovenskih novicah. Tema odstrel, ki je do leta 2009 vodilna tema v tem časopisu, po tem letu izgubi na deležu medijskega prostora in postane po tem letu tretja najpogostejša tema, za napadi in drugimi konflikti v kmetijstvu. Prav tako tudi tema velikost populacije medveda, ki je do leta 2009 med pogostejšimi temami s povprečno 6,15% objav, po tem letu postane v Slovenskih novicah popolnoma marginalna tema in pristane na desetem mestu po pogostosti, njen odstotek pa pade na zgolj slabe 4% objav (sl.17). Tudi pri objavah STA smo opazili take trende. Temi odstrel in velikost populacije sta po letu 2009 precej upadli, znaten je predvsem upad teme velikost populacije iz skoraj 19% objav pred letom 2009 na slabih 6% po tem letu (sl 18). Tudi v časopisu Dnevnik smo zasledili podoben trend. Temama odstrel in velikost populacije je delež objav padel po letu 2009 (sl.19). V Delu izrazitega padca pri številu člankov o odstrelu pred letom 2009 in po letu 2009 nismo opazili, poročanje o tej temi je v celotnem obdobju precej ustaljeno. Enako kot pri ostalih medijih pa smo tudi pri Delu opazili znaten upad teme velikost populacije. Pred letom 2009 o tej temi piše 14,6% člankov v Delu, po tem letu pa slabih 7% (sl. 20).

Nasprotno se tako kot pri medijih skupno tudi v Slovenskih novicah, poveča število objav s temo napadi na domače živali in človeka ter tema drugi konflikti v kmetijstvu. Prva se iz zgolj 12,7% pred letom 2009 poveča na kar 21% v obdobju po tem letu. Vendar lahko v zadnjih štirih letih opazimo nekolikošen upad pogostosti te teme, kljub temu pa ostaja najpogostejša tema tudi še leta 2015. Podobno tudi pri ostalih konfliktih v kmetijstvu, ki pred letom 2009 predstavljajo 11% objav, po tem letu naraste na povprečno 14,5% objav in se utrdi na drugem mestu (sl. 17). Tudi pri objavah STA naraste delež temi napadi medveda na človeka in domače živali iz 7% pred letom 2009 na 14% po letu 2009 (sl. 18). Porast števila objav po letu 2009 s temo napadi medveda na človeka in domače živali, ter s temo drugi konflikti v kmetijstvu smo opazili tudi pri časopisu Dnevnik (sl. 19). Prav tako smo porast poročanja o napadih medveda na človeka in domače živali po letu 2009 v primerjavi z obdobjem pred letom 2009 opazili tudi pri časopisu Delo (sl. 20).

Pri Slovenskih novicah je zelo pogosta tema tudi strah pred medvedom. Tudi pri tej temi smo opazili porast člankov s to tematiko po letu 2009. V zadnjih nekaj letih pa je tema v nekolikošnem upadu (sl. 17). Pri STA pa se v visokem deležu pojavlja tema zakonodaja, pred letom 2009 to temo vsebuje 13,5% člankov (sl. 18).

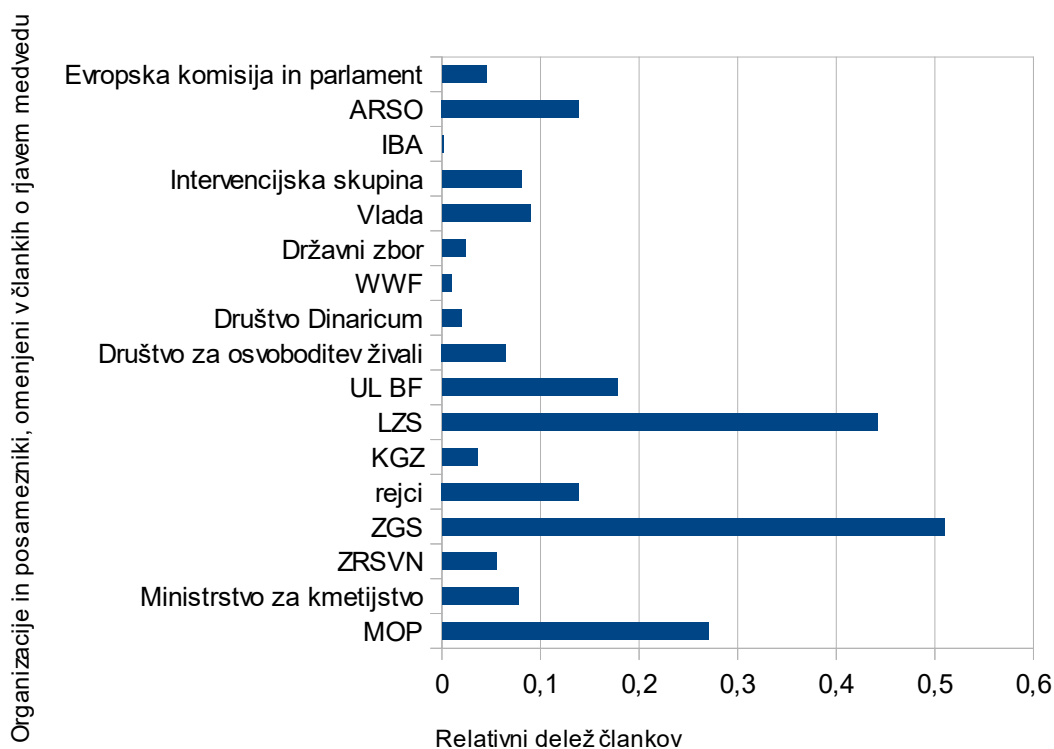
Prav tako je v obdobju po letu 2009 naraslo število člankov o biologiji rjavega medveda. Pred tem letom je bilo takih člankov 14,6% po tem letu pa 20,3%. (sl. 17). Porast deleža, ki ga medij namenja biologiji medveda, je izrazito opazen tudi pri STA. Pred letom 2009 je biologiji posvečenih zgolj 4,5% člankov po tem letu pa kar 15,8% (sl. 18). Pri časopisu Dnevnik porast člankov s temami o biologiji medveda po letu 2009 ni tako izrazit kot pri Slovenskih novicah in STA, vendar je opazen (sl. 19). Pri časopisu Delo pa smo opazili obraten trend, pred letom 2009 je o biologiji medveda govorilo 17% člankov, po tem letu pa 14,6% (sl. 20).

O Rožniku in Srečku so Slovenske novice pisale samo v letu, ko sta se zgodbi dogajali, torej leta 2009 in 2011, o obeh temah v skoraj 13% člankov. Kasneje se medveda omenjata samo še bežno leta 2011 (Rožnik) in 2014 (Srečko) (sl. 17). STA je mnogo več pozornosti namenila Rožniku (leta 2009 kar 22,7%), med tem ko jo je Srečku mnogo manj (leta 2011 slabih 7%) (sl. 18). V časopisu Dnevnik se zgodbi o medvedkih Rožniku in Srečku pojavljata v precej daljšem obdobju kot v Slovenskih novicah in STA, saj se članki s to tematiko pojavljajo še vsa leta do konca obravnavanega obdobja (sl. 19). Podobno kot pri Dnevniku smo tudi pri Delu opazili daljše obdobje pisanja o zgodbah medvedkov Rožnika in Srečka (sl. 20).

4.4 SPOROČEVALCI O MEDVEDU V MEDIJIH

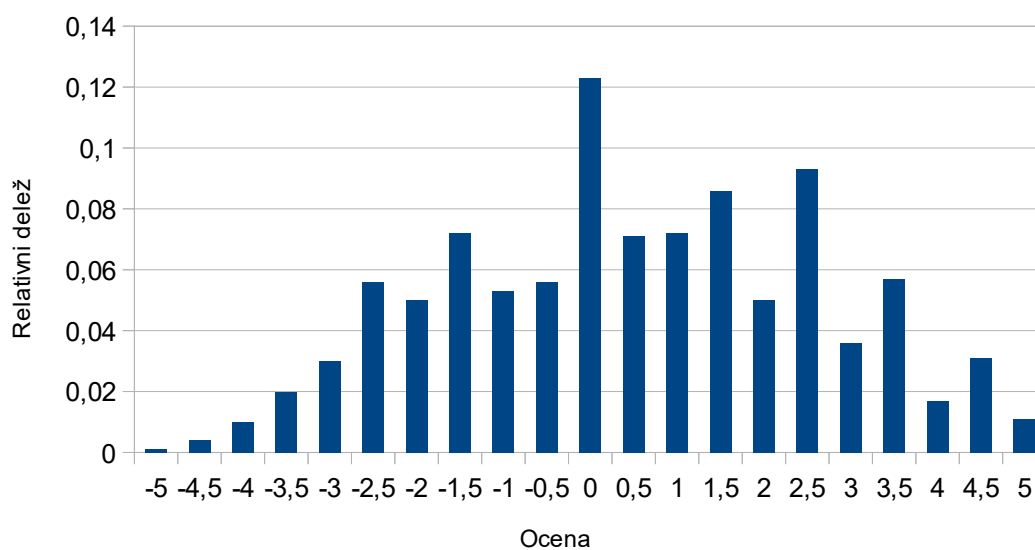
V objavah v medijih so se pojavljali različni sporočevalci informacij. V objavah med letoma 2002 in 2015 je bil največkrat omenjen Zavod za gozdove Slovenije (sl. 21). Temu sledi Lovska zveza Slovenije in lovci. Na tretjem mestu je Ministrstvo za okolje, sledi Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani. Peto mesto si delijo rejci in Agencija republike Slovenije za okolje.

Slika 21 : Relativni delež člankov v katerem so omenjene posamezne organizacije in posamezniki v člankih od leta 2002 do leta 2015. V člankih je bilo lahko omenjeno več različnih sogovornikov.

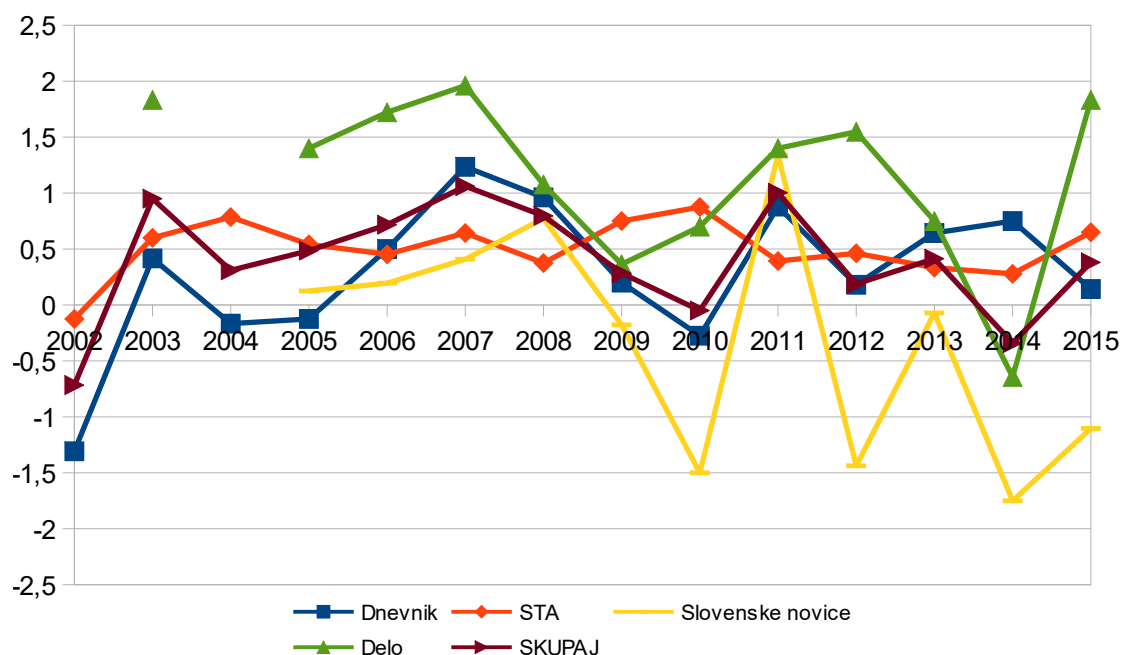
4.5 NAKLONJENOST MEDIJSKIH OBJAV DO RJAVEGA MEDVEDA

V medijskih objavah se pojavljajo članki z različnim načinom pisanja oziroma z različno naklonjenostjo do rjavega medveda. V obravnavanem obdobju so prevladovali pozitivni članki (sl. 22). 52,4% člankov je bilo ocenjenih s pozitivnimi ocenami, z negativnimi ocenami 35,2% vseh člankov, z nevtralno oceno pa smo ocenili 12,4% člankov (sl. 22).

Slika 22: Relativni delež ocen člankov od leta 2002 do leta 2015

Naklonjenost člankov do rjavega medveda je sicer med leti precej nihala pri vseh medijih. Najmanjši odkloni so bili opazni pri STA, največji pa pri Slovenskih novicah (sl. 23). Kljub temu pa smo opazili, da je trend v razmerju med negativnimi in pozitivnimi članki v celotnem obdobju podoben. Opazne pa so razlike med pozitivnimi in negativnimi članki med različnimi mediji (sl. 23, pril. D, E, F, G).

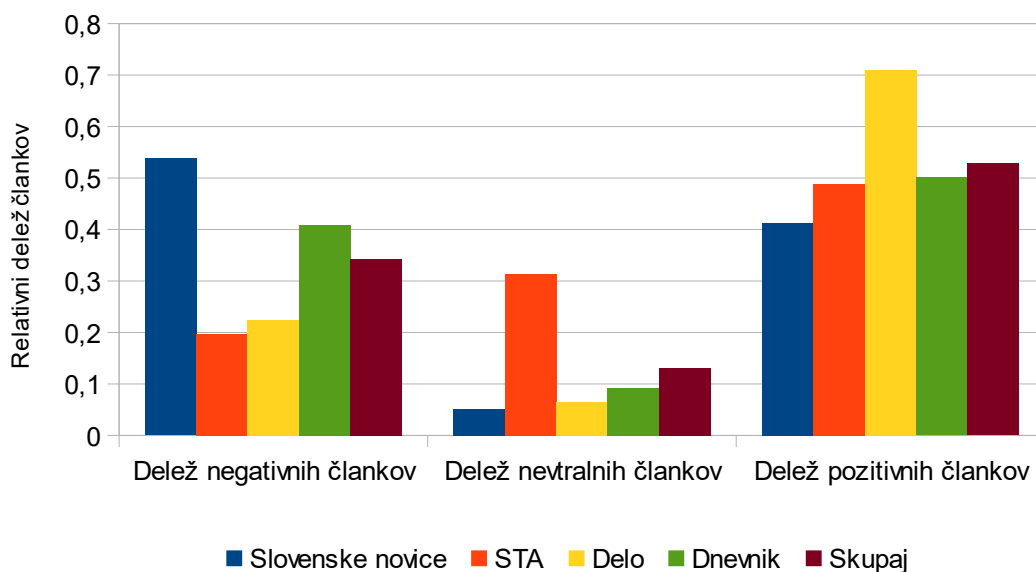
Slika 23: Spreminjanje srednje vrednosti člankov med leti po posameznem mediju od leta 2002 do leta 2015

Slovenske novice imajo med vsemi mediji največji razpon člankov v naklonjenosti do rjavega medveda. Razpon ocen na Likertovi lestvici se giblje od -5 do +4,5 (pril. 5). V zadnjih letih smo opazili povečanje števila negativnih člankov v primerjavi s pozitivnimi, česar pri ostalih medijih nismo opazili. Relativni delež negativnih člankov je pri Slovenskih novicah največji in znaša 54% (pril. D, sl. 24).

STA ima med vsemi mediji najbolj nevtralne članke in najmanjši razpon člankov v naklonjenosti do rjavega medveda. Ocene člankov se na Likertovi lestvici gibljejo od -2 do 3,5. Največ člankov, 48 od 163, ima oceno 0, torej je nevtralnih. To predstavlja 29,4% vseh člankov. STA ima tudi najmanjši delež negativnih člankov med vsemi mediji in znaša 18,4%. Pri člankih nismo opazili trenda spremembe deleža pozitivnih in negativnih člankov med leti (pril. E, sl. 24).

Dnevnikovi članki imajo podoben razpon ocen naklonjenosti do rjavega medveda kot Slovenske novice, le da je nekoliko bolj pomaknjen v pozitivno smer. Ta se na Likertovi lestvici giblje od -4,5 do +5 (pri Slovenskih Novicah je ta med -5 in +4,5). Pri Dnevniku smo opazili obraten trend kot pri Slovenskih Novicah. V prvih treh letih so pri Dnevniku prevladovali negativni članki, v nadaljnjih letih pa se je razmerje obrnilo v prid pozitivnih člankov. Relativni delež negativnih člankov pri Dnevniku znaša 40,7% in je drugi največji, za Slovenskimi novicami (pril. F, sl. 24)

Delo je med vsemi mediji, obravnavanimi v naši raziskavi najbolj naklonjeno rjavemu medvedu. Delež negativnih člankov znaša 22,5%, kar je drugi najmanjši delež za STA, ter največji delež pozitivnih člankov, ki znaša 71%. Razpon ocen člankov na Likertovi lestvici se pri Delu giblje med -4 in +5. Pri Delu nismo opazili spremembe v trendu razmerja med pozitivnimi in negativnimi članki v letih od 2003 do 2015 (pril. G, sl.24)

Slika 24: Delež pozitivnih, nevtralnih in negativnih člankov po posameznih medijih in skupno

5 RAZPRAVA

Kjer koli sobivata človek in rjavi medved, se pojavljajo konflikti med nima. Konflikti izvirajo v glavnem iz napadov medveda na domače živali, čebelje panje in ostale škode na kmetijskih površinah, redki pa so napadi medveda na človeka. Zaradi svoje velikosti je že samo pojavljanje rjavega medveda v bližini naselji sprejeto kot konfliktna situacija.

Od leta 2002 do 2015 je škoda po rjavem medvedu stalno naraščala, kar je povečevalo nejevoljo in nenaklonjenost predvsem rejcev do medveda. V istem obdobju se je povečal odstrel rjavega medveda. Leta 2002 se je ta povečal za 100% glede na leta pred tem, iz manj kot 60 medvedov letno na skoraj 120 medvedov (Marenče in Blažič, 2013). To je povzročilo nejevoljo med naravovarstveniki pa tudi lovci. Razkorak v naravnosti v naklonjenosti do rjavega medveda med različnimi interesnimi skupinami je tako dosegel izjemno polarizacijo, kar se je odrazilo tudi v javnem mnenju.

Število konfliktnih dogodkov med medvedom in človekom je eden najpomembnejših faktorjev, ki oblikujejo naklonjenost lokalnega prebivalstva do rjavega medveda (Kellert, 1994). Vendar pa ima razmeroma majhen del prebivalstva Slovenije neposredno izkušnjo s konfliktnimi situacijami z medvedom. Manj kot 1,5% prebivalstva v Sloveniji se preživlja s kmetijstvom, še manjši pa je delež tistih, ki redijo drobnico, ki je največkrat vključena v konflikte z medvedom. Večina prebivalstva se tako o konfliktih seznanja zgolj preko medijev in si tako oblikujejo mnenje. Obratno gledano so torej medijske objave refleksije dogajanj v družbi v zvezi s tematiko, o kateri poročajo.

5.1 ČASOVNO OBDOBJE

V raziskavi smo se osredotočili na časovno obdobje od leta 2002 do leta 2015. Takšen razpon smo izbrali, ker je projekt Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, s katerim smo prvič dobili realno sliko o velikosti populacije medveda v Sloveniji, bil izveden leta 2008 in na tak način smo dobili enako dolgi obdobji pred in po izvedbi projekta. Drugi razlog za takšno obdobje pa je bila dostopnost člankov v elektronski obliki. Za starejše obdobje od leta 2002 članki še niso digitalizirani, kar bi močno otežilo analizo vsebine.

5.2 IZBOR MEDIJEV

Za analizo vsebine poročanja in naklonjenosti člankov do tematike rjavega medveda v Sloveniji smo izbrali tri dnevne časopise, namenjene splošni javnosti z najvišjo naklado. To so Slovenske Novice, Delo in Dnevnik. Dodali smo še četrti medij Slovensko tiskovno agencijo (STA), ki dnevno objavlja novice, ki jih povzemajo ali v celoti objavljajo številni manjši mediji, večjim pa pogosto služijo kot izhodišče pri pisanju novic. Razlog za izbiro

teh medijev je bil tudi v tem, da imajo na voljo elektronske arhive objav za obravnavano obdobje. S takim izborom smo dobili objave, ki dosežejo največji krog splošne javnosti in imajo tako največji vpliv na oblikovanje javnega mnenja. Večina ljudi nima neposrednega stika z rjavim medvedom in o medvedu ter problemih v sobivanju človeka in medveda dobi informacije zgolj preko medijev (Kaczensky, 1999) in si tako ustvarja mnenje o tej temi. Hkrati pa smo s takim izborom medijev dobili medije z različnimi uredniškimi politikami, kar daje širši pogled na tematiko rjavega medveda, saj odločitev o katerem dogodku bo medij poročal pogosto ni odvisen od pomembnosti dogodka, ampak je posledica kompleksnih umetnih kriterijev za izbor, kjer igra pomembno vlogo prav uredniška politika (Fowler, 1991). Ostali pomembni dejavniki pri izboru novic pa so še ekonomski, pritiski založnika in lastnika medija ter oglaševalci (Erjavec, 1998). Z izborom treh največjih dnevnik tiskanih medijev ter STA smo dobili širok pogled na poročanje o rjavem medvedu, namenjenem splošni javnosti.

Sprva smo želeli v analizo vključiti še reviji Lovec in Drobница, vendar ne eden ne drugi nimata digitaliziranih objav za zgodnejše obdobje naše raziskave. Revija Lovec je v fazi digitalizacije vseh svojih dosedanjih izdaj, tako da se jo bo v prihodnje lahko vključilo v podobne raziskave.

Kljub izboru medijev, ki imajo digitalne arhive od leta 2002 naprej, smo ugotovili, da leti za zgodnejše obdobje, predvsem za prva tri leta (2002-2004), pri Slovenskih novicah in Delu niso popolni.

Članki STA so bili večkrat uporabljeni kot osnova člankov v drugih obravnavanih publikacijah, predvsem Dnevniku, ali pa so bili celo objavljeni v izvirni celoti. Na tak način podvojenih člankov nismo odstranjevali iz raziskave, ampak smo jih upoštevali, saj tak članek zavzema več medijskega prostora in s tem doseže večji krog javnosti in ima zato tudi večji vpliv nanjo.

5.3 ŠTEVILO OBJAV

Skupno smo našli 804 članke, ki obravnavajo tematiko rjavega medveda v Sloveniji v obdobju od 2002 do 2015. Število člankov je precej različno med leti. Opazili pa smo nekaj izrazitih vrhov. Vrhova v letu 2009, ko je bilo objavljenih 85 in 2011, ko je bilo objavljeno največ, kar 124 člankov sta pričakovana. Takrat sta se odvijali zgodbi o medvedu Rožniku (2009) in medvedu Srečku (2011), ki sta prispevali dodatno število člankov o rjavem medvedu. Zgodbi sta namreč predstavljali več kot 10% vseh člankov objavljenih v teh dveh letih. Podobni učinki takih zgodb so znani tudi iz tujine (Kaczensky, 1999). Najmanj člankov smo našli za prva tri leta, kar pa je večinoma posledica težav s pridobivanjem člankov za to obdobje.

Največ člankov je bilo objavljenih v časopisu Dnevnik (39%), v ostalih treh medijih pa je bilo število objavljenih člankov nekoliko manjše (okrog 20%). Takšna porazdelitev je pričakovana. Skoraj dvakrat več objavljenih člankov v časopisu Dnevnik v primerjavi z ostalimi časopisi lahko razložimo z Dnevnikovimi bralci in njegovo zgodovino. Časopis Dnevnik je namreč nastal iz Ljubljanskega dnevnika, ki je bil še pred 20 leti predvsem regijski časopis, še danes pa ima večino bralcev na širšem ljubljanskem območju in južni Sloveniji (Wikipedija), kjer je osrednje območje medveda.

5.4 POROČANJE MEDIJEV O RJAVEM MEDVEDU

Večina ljudi nima neposredne izkušnje z rjavim medvedom, do informacij o medvedu in konfliktih med medvedom in človekom prihaja zgolj preko poročanja medijev. Čeprav se na prvi pogled zdi drugače so mediji pomemben vir informacij o naravovarstvenih temah in naravi na sploh (Corbett, 1995). Mediji s svojimi različnimi uredniškimi politikami (White, 1950) in preprekami v komunikacijskem kanalu (Jacobson, 1999), ter osebnimi prepričanji in ideologijo pisca preslikujejo realnost v različnih oblikah (Košir, 1996). Zelo slikovito to opiše citat „But the product of the media are news, not truths“, ki sta ga zapisala O'Brien in McComb (1972). Kljub vsem tem znanim dejstvom pa ljudje še vedno zaupamo medijem v velikem odstotku (Marinko in Skrbinšek, 2011). Množični mediji imajo tako precejšnjo moč na oblikovanje javnega mnenja. To lahko počnejo tudi z neresničnimi in popačenimi informacijami, ki jih posredujejo bralcem.

V obravnavanem obdobju od leta 2002 do 2015 so mediji poročali o vseh temah, ki smo se jih odločili preveriti. Najbolj izpostavljene teme so bile teme o konfliktih med rjavim medvedom in človekom, kar smo pričakovali. Že Kaczensky s sodelavci (1999) v analizi vsebine medijskih objav od leta 1991 do 1998 ugotavljajo, da so Slovenski mediji v svojih objavah o rjavem medvedu konfliktno naravnani in pišejo predvsem senzacionalistično. To dejstvo smo potrdili tudi z našo raziskavo, saj se je tematika odstrela pojavila v več kot polovici vseh člankov, tema o napadih medveda na domače živali in človeka pa v skoraj polovici vseh objav, če temu prištejemo še temo o ostalih konfliktih v kmetijstvu, ki se pojavlja v tretjini vseh člankov, vidimo, da so konfliktne situacije center medijskega poročanja. Teme o biologiji medveda se pojavijo v nekaj več kot tretjini člankov, kar kljub vsemu ni majhen delež medijskega prostora. Takšen način poročanja medijev namenjenih splošni javnosti je pričakovan, saj je poročanje o divjih živalih zanje zanimivo šele, ko divje živali počnejo „neobičajne“ stvari, oziroma ko prestopijo mejo med ljudmi in naravo (Corbett, 1995).

Med posameznimi mediji smo opazili razlike v obsegu poročanja o določeni temi, kar smo tudi pričakovali. Pri Slovenskih novicah, ki so tabloid, je tako v ospredju tema napadov medveda na domače živali in človeka, pri Delu in Dnevniku ter STA pa je največji delež pozornosti namenjen odstrelu medveda.

Zanimiva je tudi razlika pri poročanju o biologiji medveda. Največjo pozornost tej tematiki so proti pričakovanjem posvečali v Slovenskih novicah. Vendar so temo obravnavali najbolj površinsko saj so daleč največji delež pozornosti posvetili zgolj teži in starosti medveda, bolj poglobljene teme pa so bile zapostavljene, tako na primer o genetiki pišejo najmanj. Prav slednji temi pa med biološkimi temami o medvedu ostali mediji posvečajo največ pozornosti. Razlog za to je najverjetneje prav v projektu Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, s katerim smo prvič dobili realno sliko o velikosti populacije medveda v Sloveniji. Poročanje o tej tematiki je namreč največje prav v letih izvajanja projekta. Pred tem pa je bila tema manj pogosta ali pa je skoraj ni zaslediti. V letu izvajanja projekta ta tema doseže skoraj 8% vseh objav.

Časovno so razlike med pojavljanjem tem oziroma medijskim prostorom, ki ga zavzema določena tema, še večje kot med posameznimi mediji. Najbolj zanimiva in izrazita sta padanje obsega poročanja o odstrelu rjavega medveda in velikosti populacije medveda v Sloveniji od leta 2008 dalje. Obe temi sta pred letom 2008 zavzemali največje deleže medijskega prostora, torej sta bili zelo pereči. Po letu 2008 pa začneta postopno padati in leta 2015 obe zavzemata zgolj še polovico deleža medijskega prostora, ki sta ga zavzemali v „najboljših“ letih. Takšen trend smo pričakovali. Leta 2008 so bili namreč objavljeni rezultati projekta Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, s katerim smo prvič dobili realno sliko o velikosti populacije medveda v Sloveniji, ki je dal prvič do tedaj objektivno oceno velikosti populacije medveda v Sloveniji. Izsledki analize niso bili samo objektivni, ampak so jih v nasprotju z drugimi načini določanja velikosti populacije, ki so se izvajali prej, tudi mediji in s tem splošna javnost razumeli in sprejeli kot legitimne. Bralci namreč informacije, ki niso v skladu z njihovimi prepričanji in vedenji, sprejemajo kot manj kredibilne in nezanesljive (Lord in sod., 1979). Tega se tudi mediji dobro zavedajo in prilagajajo poročanje.

Poročanje o projektih za medije ni najbolj zanimiva tema. Tudi v letih izvajanja projekti zavzemajo od 2 do 3,5% medijskega prostora namenjenega tematiki rjavega medveda. Poročanje je skoncentrirano večinoma zgolj na leta izvajanja projekta. Izjema je projekt Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, poročanje o katerem se pojavlja tudi v kasnejših letih, vse do leta 2015 in zavzema celo podoben delež medijskega prostora kot v letih izvajanja projekta. To potrjuje zgornjo tezo, da so bili rezultati tega projekta medijem in javnosti razumljivi in s tem legitimni.

Nasprotno pa se je v zadnjih letih povečeval delež medijskega prostora namenjenega napadom medveda na domače živali in človeka ter ostalim konfliktom v kmetijstvu. Temi postaneta v zadnjih letih vodilni temi. Tudi to potrjuje naše hipoteze. Kljub očitni

razrešitvi konflikta o številčnosti medveda v Sloveniji in s tem delno tudi obsegu letnega odstrela, ali pa prav zaradi tega, se je poročanje medijev osredotočilo v ostale konflikte med medvedom in človekom. Trenda gibanja deleža medijskega prostora namenjenega tej tematiki ne moremo pojasniti niti s spreminjanjem števila škodnih primerov povzročenih s strani rjavega medveda (sl. 6). Mediji torej neodvisno od dogodkov v realnosti ustvarjajo vzporedno realnost, na kar opozarja tudi Ogrizkova (2003) v svojem delu.

Mediji so močno občutljivi na dogodke, kjer divje živali prestopijo mejo med naravo in ljudmi, oziroma počnejo nekaj nenavadnega (Corbett, 1995), toliko bolj če gre za karizmatično vrsto kakršna je tudi rjavi medved. Jasno smo to opazili pri poročanju o medvedkih Rožniku in Srečku. Temi sta se v letih odvijanja zgodbe zavihteli v sam vrh obsega poročanja in odzvanjali še več let po tem. Pri obeh zgodbah je upravljanje z medvedom imelo precej smole. Zgodbi bi lahko s svojo odmevnostjo imeli zelo pozitiven doprinos k naklonjenosti javnosti do upravljanja z medvedom pri nas, vendar je upravljavsko ukrepanje oz. upravljalvske odločitve v obeh primerih, sicer nenamerno privedlo do smrti obeh medvedov. Hiter in močan odziv medijev na podobne zgodbe je znan tudi iz tujine. Senzacija medvedka Knuta ali pa poročanje o medvedki Miri v Avstriji leta 1993 (Krammer, 1995).

Kot sporočevalci informacij se v objavah v obravnavanem obdobju največkrat pojavlja Zavod za gozdove Slovenije. Po anketi, ki sta jo opravili Marinko in Skrbinšek, lovci najbolj zaupajo skupini, ki ji pripadajo, torej lovcem in s tem tudi svoji stanovski organizaciji, Lovski zvezi Slovenije. Enako velja za rejce. Na splošno pa imajo ljudje nizko zaupanje v Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), visoko pa v biologe in gozdarje. Glede na to, da so se kot sporočevalci najpogosteje v objavah pojavljali Zavod za gozdove, Lovska zveza in lovci, Biotehniška fakulteta ter rejci, bi lahko povzeli, da je večji del bralcev sprejel določene informacije kot verodostojne. Uvrstitev Zavoda za gozdove na prvo in Ministrstva za okolje na drugo mesto med najpogostejšimi sogovorniki v medijih je pričakovan in se sklada z drugimi podobnimi raziskavami. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi Kastelic (2013) v analizi medijskih objav o volku, pa tudi Fridman (1991) in Corbett (2006) poročata, da so uradni predstavniki zaradi avtoritete, ki jo imajo v družbi in tudi zaradi dostopnosti najpogostejši predstavniki narave v medijih.

V nasprotju z izrazitim spreminjanjem tem in obsegom spreminjanja medijskega prostora, ki so ga mediji posvečali določeni temi pa pri naklonjenosti medijskih objav do rjavega medveda nismo opazili bistvenih sprememb v poročanju v raziskovanem obdobju kar je tudi v nasprotju z našimi pričakovanji. Opazno je sicer nihanje v srednji vrednosti ocene naklonjenosti pri vseh obravnavanih medijih, vendar je kljub temu trend med pozitivnimi in negativnimi članki precej podoben v celotnem obdobju. Nihanja v naklonjenosti do

rjavega medveda ne moremo razložiti s spreminjanjem števila škodnih primerov povzročenih s strani rjavega medveda (sl. 6), kar smo tudi pričakovali. Lahko pa nihanje naklonjenosti do rjavega medveda povežemo z lokalnimi volitvami. Lokalne volitve so bile leta 2002, 2006, 2010 in 2014. Vsa volilna leta, razen leta 2006, sovpadajo z leti z najnižjo srednjo vrednostjo naklonjenosti člankov do rjavega medveda (sl. 23). Leta 2006 pa so srednjo vrednost kljub volitvam dvignili članki o preselitvi medvedov v Francijo. Ta tema je leta 2006 dosegla 10% medijskega prostora, v celotnem obravnavanem obdobju pa povprečno zgolj dobre 3%, članki o tej tematiki pa so brez izjeme ocenjeni z visoko pozitivnimi ocenami naklonjenosti do rjavega medveda.

Opaznejše pa so razlike med načini poročanja posameznih medijev, kar potrjuje naša predvidevanja. Največ negativnih člankov je bilo objavljenih v Slovenskih novicah, največ nevtralnih je objavila STA, največ pozitivnih pa Delo. To potrjuje dejstvo, da ima daleč največji vpliv v načinu poročanja oziroma naravnosti do določene teme uredniška politika medija in ne toliko samo dogajanje v realnem svetu. Do podobne ugotovitve so prišli tudi Kaczensky s sodelavci (1999) v raziskavi medijskih objav o rjavem medvedu med leti 1991 in 1998. Slovenske novice so tabloid. Tabloidi pa so usmerjeni v izredno senzacionalistično poročanje, zato je razumljivo, da je največ negativnih člankov bilo objavljenih v tem časopisu. Prav tako je razumljiv največji razpon v naklonjenosti do medveda pri tem mediju, saj so senzacionalistični članki lahko tudi pozitivni. Največji delež nevtralnih člankov pri STA je prav tako pričakovan, saj gre za nacionalno tiskovno agencijo, katere naloga je uravnoteženo in nepristransko poročanje o dogajanju. Visok delež negativnih člankov pri Dnevniku je prav tako pričakovan, saj večina bralcev pa tudi teritorialna pokritost z novinarji dosega najvišjo gostoto prav na osrednjem življenjskem območju rjavega medveda, zato je občutljivost na konflikte pri tem mediju razumljivo višja. Delo pa ima daleč najvišji delež pozitivnih člankov o rjavem medvedu. To dejstvo lahko poleg uredniški politiki pripišemo tudi temu, da med novinarji te medijske hiše, ki so pisali o rjavem medvedu, zasledimo tudi biologe.

5.5 MEDVED IN MEDIJI V PRIHODNJE

Leta 2002 je bila sprejeta Strategija o upravljanju rjavega medveda. V njej je med drugim opredeljeno kot eno od pomembnih načel upravljanja obveščanje in ozaveščanje javnosti o rjavem medvedu in pomenu njihovega varstva. Ta ukrep vključuje obveščanje ljudi o biologiji rjavega medveda ter pomenu njegovega varstva, kar je izjemnega pomena za oblikovanje odnosa človek – rjavi medved (Strategija...,2002). Strategija tudi pravi, da je predpogoj za ohranitev medveda, razmerje v katerem človek priznava pravico do življenja drugemu bitju – medvedu, tudi če mora zaradi tega delno prilagoditi svoj način življenja. Za doseganje tega Strategija poudarja vzgojo otrok, izobraževanje in nenazadnje sredstva javnega obveščanja. Prav tako opozarja, da neobjektivno, čustveno obarvano in z izrazi za negativna dejana opremljeno poročanje o medvedu povečuje

nenaklonjenost ljudi do medveda in izkrivlja biološka dejstva o vrsti oziroma naravi. Kot ukrep za doseganje tega pa navaja izdelavo celovitega načrta informiranja in ozaveščanja javnosti o rjavem medvedu in pomenu njegovega varstva, v katerem se opredeli ciljne publike, nosilce obveščanja in ozaveščanja, vsebino informacij ter čas in kraj podajanja informacij (Strategija...,2002). Vidičeva (2000) gre pri tem še dlje. V Usmeritvah in ukrepih za varstvo zveri v Sloveniji (2000) pravi, da so mediji zelo pomemben mehanizem oblikovanja odnosa človek – zver. Negativni vzdevki in povečano poročanje o konfliktih med človekom in zvermi povzroča nenaklonjenost ljudi do zveri in sprevrča biološka dejstva o njih. Zaradi tega, pravi, je nujno zagotoviti objektivno poročanje, seznaniti novinarske kroge s temeljnimi biološkimi znanji ter vzpostaviti „novinarski lobi“, ki bo naklonjen varstvu narave oz. varstvu velikih zveri. Kot vidimo, je področje vpliva medijev na vzpostavljanje odnosa človek – medved, dobro preučeno in vključeno v ključne dokumente. Tudi ukrepi za izboljšanje razmer na tem področju so jasno zastavljeni. Kljub temu pa bistvenih razlik v načinu poročanja oz. v odmiku poročanja od konfliktnih stanj k biologiji in varstvu vrste nismo zaznali. Doslednost in stalnost obveščanja javnosti o medvedu in njegovem upravljanju je ključnega pomena, saj premalo zavedanja o teh vsebinah vodi do napačnega razumevanja javnosti in njenega lažjega zavajanja (Boitani, 2000). Vendar ni vse tako enoznačno, kot opozarja Manfredo in sodelavci (1998), lahko tudi vse večje zavedanje javnosti o pomenu in ohranjanju zveri privede do nasprotovanja javnosti do nepriljubljenih upravljaljskih ukrepov, tudi kadar so ti primeren upravljaljski ukrep.

5.6 SKLEPI

Senzacionalističen način pisanja medijev o rjavem medvedu se kaže v visokem deležu medijskega prostora namenjenega temam, ki obravnavajo konflikte med človekom in medvedom in nizkim deležem ostalih tem v povezavi z medvedom. Precej majhne so razlike med različnimi mediji v medijskem prostoru namenjenem določeni temi, vendar obstajajo. Mediji so največkrat pisali o odstrelu, napadu medveda na človeka in domače živali, velikosti populacije in konfliktih v kmetijstvu.

Na časovni skali je spreminjanje deleža medijskega prostora določeni temi zelo očitno, sploh pri nekaterih temah, kot na primer velikosti populacije rjavega medveda in odstrelu, ki sta se v zadnjem obdobju znatno znižala in pri temah napadi na človeka in živali, ter drugih konfliktnih v kmetijstvu, katerih delež medijskega prostora se je v zadnjem obdobju povečal. To potrjuje našo predpostavko, da so vsebine poročanja pred letom 2008, ko se je končal projekt Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji in po tem letu različne. Opazili smo, da se je po letu 2008 razrešil spor glede velikosti populacije in letnega odstrela, saj temi nista več „vroči“ in se njun delež medijskega prostora silovito zmanjša. To je prav gotovo posledica rezultatov omenjenega projekta, ki je postregel z za medije in javnost

legitimnimi rezultati. Vrzel v padcu „vročih“ tem so mediji zapolnili s povečanim poročanjem o napadih medveda na človeka in domače živali in ostalih konfliktih, kar pomeni povečano poročanje o negativnih temah in to potrjuje našo predpostavko, da se je poročanje v zadnjem obdobju pomaknilo proti negativnim temam.

Tega pa ne moramo trditi za samo naklonjenost člankov do rjavega medveda. Pri naklonjenosti smo sicer opazili nihanja med leti, vendar je razmerje med pozitivnimi in negativnimi članki kljub temu podobno v celotnem obdobju. Nihanje naklonjenosti lahko povežemo z lokalnimi volitvami. V letih, ko so bile lokalne volitve, so srednje vrednosti naklonjenosti člankov do rjavega medveda najbolj negativne. Znatno pa se razlikuje naklonjenost pisanja do rjavega medveda med različnimi mediji, kar potrjuje tudi našo predpostavko. Največ nenaklonjenih člankov o rjavem medvedu so objavile Slovenske novice, tem sledi Dnevnik. STA je objavila največ nevtralnih člankov med vsemi mediji. Delo pa daleč največ pozitivnih člankov.

6 POVZETEK

Rjavi medved (*Ursus arctos*) je karizmatična in kontroverzna vrsta. Z njo se človek sreča že v otroštvu v obliki ljubkih plišastih igrač in pravljič, kjer je brez izjeme mogočen a prijazen kosmatinec. Ko odrastemo postane medved izrazito kontroverzna žival. Po eni strani ga dojemamo kot karizmatičnega velikana naših gozdov, simbol neokrnjene narave, po drugi strani pa predstavlja problematično živalsko vrsto, ki prihaja v konflikte s človekovimi dejavnostmi in polni medije s senzacionalističnimi prispevki o le-teh.

Populacija na območju Slovenije je bila v preteklosti že zelo majhna, vendar se ji je uspelo ohraniti. Danes v Sloveniji status ogrožene živalske vrste, ščiti pa ga poleg slovenske tudi evropska in mednarodna zakonodaja.

Zaradi zaraščanja nekoč kmetijskih površin in s tem širjenja gozdov, se je povečeval tudi življenjski prostor rjavega medveda. S tem in zaradi varovanja vrste je naraščala tudi populacija medveda v Sloveniji. S ponovnim povečevanjem živinoreje v zadnjih letih, predvsem reje drobnice, ki je v začetni fazi edina možna živinorejska panoga v zaraščajoči se krajini in s širjenjem gozdnih blokov do samih robov naselji prihaja do večanja konfliktov med medvedom in človekom.

Velika večina prebivalstva Slovenije ni direktno vključena v konflikte z medvedom, ampak pridobiva informacije o tem le preko medijev ter si na podlagi medijskega poročanja gradi odnos do medveda. Sprejemanje velikih zveri s strani javnosti pa je eden od glavnih razlogov za ohranjanje te skupine živali. Analiza medijskih objav o medvedu lahko pripomore k razumevanju javnega mnenja in izboljša upravljanje z medvedom.

V diplomski nalogi smo zbrali in analizirali medijske objave o rjavem medvedu objavljene v Slovenskih novicah, Delu, Dnevniku in objave STA med leti 2002 in 2015. Raziskali smo kako so mediji poročali v tem časovnem obdobju, katere teme so se pojavljale in kakšen delež so zavzemale. Zanimalo nas je kako je projekt Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji, s katerim smo prvič dobili realno sliko o velikosti populacije medveda v Sloveniji, vplival na poročanje medijev in pojavljanje tem. Zanimala nas je tudi naklonjenost člankov do rjavega medveda in razlike v naklonjenosti med posameznimi mediji.

V sklopu raziskave smo zbrali 804 članke objavljene od leta 2002 do leta 2015, ki obravnavajo tematiko rjavega medveda v Sloveniji. Članke smo zbrali v dokumentu, jim pripisali datum objave, medij kjer so bili objavljeni, avtorja članka in oceno naklonjenosti do rjavega medveda na Likertovi lestvici od -5 do +5, ki smo jo določili po prebiranju člankov s strani dveh ocenjevalcev. Določili smo teme, ki smo jih želeli preveriti in

pripravili kode s katerimi smo jih poiskali. Članke smo vnesli v program za analizo vsebine QDA Miner in poiskali teme. S pomočjo programa smo naredili analize pogostosti pojavljanja različnih tem med posameznimi mediji in tekom časovnega obdobja.

Ugotovili smo, da mediji poročajo največ o perečih in konfliktnih temah, kar potrjuje, da poročajo predvsem senzacionalistično. Ugotovili smo, da se vsebina poročanja pred in po izvedbi projekta Analiza medvedov odvzetih iz narave in genetsko-molekularne raziskave populacije medveda v Sloveniji razlikuje. Temi velikost populacije in odstrel medveda po izvedbi projekta nista več osrednji temi. V zadnjem obdobju pa v poročanju delež povečajo teme o konfliktnih s človekom in napadih medveda. Pri naklonjenosti člankov do rjavega medveda smo opazili nihanje srednje vrednosti naklonjenosti člankov do medveda, ki ga lahko povežemo z leti lokalnih volitev, saj le ta sovpadajo z leti z najbolj negativno srednjo vrednostjo naklonjenosti člankov do medveda. Mnogo večje razlike v poročanju pa so med različnih medijev. Slovenske novice so objavile največ negativnih člankov, STA največ nevtralnih, Delo pa največ pozitivnih člankov.

7 VIRI

- Adamič M. 1997. The expanding brown bear population of Slovenia: a chance for bear recovery in the southeastern Alps. *International Conference on Bear Research and Management*, 9, 2: 25-29
- Adamič M., Jerina K. 2006. Monitoring—integralna sestavina odzivnega upravljanja s populacijami prostoživečih živali. V: *Monitoring gospodarjenja z gozdom in gozdnato krajino*. Hladnik D. (ur). Ljubljana, Biotehniška Fakulteta, Oddelek za Gozdarstvo: 247-259
- Bath A. J. 1994. Public attitudes toward polar bears: an application of human dimensions in wildlife resource research. V: Kaczensky P., Blazic M., Hartmut G. 2004. *Public attitudes toward brown bear (Ursus arctos) in Slovenia*. *Biological Conservation*, 118: 661-674
- Bath A. J. 1998. The role of human dimensions in wildlife resource research in wildlife management. *Ursus*, 10: 349-355
- Bath A.J., Majić A. 2000. Human dimensions and wolf management in Croatia: understanding attitudes and beliefs of residents in Gorski Kotar, Lika and Dalmatia toward wolves and wolf management. St. John's, Ministry of Environmental Protection and Zoning: 171 str.
- Bath A.J. 2005. Human Dimensions as a strategic tool for nature conservation: Using examples from large carnivores and large herbivores. HD Manual report produced for the Large Herbivore Foundation (LHF) and the Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE). St. John's, Memorial University of Newfoundland: 40 str.
- Beck U., 1995. *Ecological politics in an Age of Risk*. Cambridge, Polity Press: 223 str.
- Bevk S. 1928. *Prirodopis živalstva in rastlinstva za meščanske šole*. Ljubljana, Oblastna zaloga šolskih knjig in učil: 295 str.
- Boitani L. 2000. Action Plan for the conservation of the wolves (*Canis lupus*) in Europe. *Nature and environment*, No. 113. Strasbourg, Council of Europe Publishing: 84 str.
- Boykoff J., Boykoff M. T. 2004. Balance as bias: global warming and the US prestige press. *Global Environmental Change*, 14: 125–136
- Boykoff M. T., Rajan R. 2007. Signals and noise; Mass-media coverage of climate Change in the USA and the UK. *European Molecular Biology Organization Reports*, 8, 3: 207–211

- Breitenmoser U. 1998. The Human Dimension in Large Carnivore Conservation. Workshop on human dimensions in large carnivore conservation. Conference Proceeding Stramh, Muri Bern, KORA KORA Bericht, 3: 5
- Breck S. W., Lance N., Seher V. 2009. Selective foraging for anthropogenic resources by black bears: Minivans in Yosemite National Park. *Journal of Mammalogy*, 90, 5: 1041-1044
- Corbett J. B. 1995. When wildlife make the news: an analysis of rural and urban northcentral U.S. newspapers. *Public Understanding of Science*, 4: 397–410
- Corbett J. B. 2006. *Communicating Nature: How We Create and Understand Environmental Messages*. 1st edition. Washington, Island Press: 368 str.
- Černe R. 2015. O ozadju projekta LIFE DINALP BEAR. V: Življenje z medvedom. Letno glasilo projekta LIFE DINALP BEAR. Stergar M. (ur.) Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije: 3-4
- Decker D.J., Chase L.C. 1997. Human dimensions of living with wildlife- a management challenge for the 21st century. *Wildlife Society Bulletin*, 25, 4: 788-795
- Drame I., 1992. Odnosno strukturirana medijska realnost kot posebna realnost. *Teorija in praksa*, 29: 849-859
- Erhatic Širnik R. 2004. *Lov in lovci skozi čas*. Ljubljana, Lovska zveza Slovenije: 345 str.
- Enserink M., Vogel G. 2006. Wildlife conservation: the carnivore comeback. *Science*, 314: 746–749
- Entman R. M. 1993. Framing: toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43, 4: 51–58
- Erjavec K., 1998. Koraki do kakovostnega novinarskega prispevka. Ljubljana, Jutro: 111 str.
- Fabjanič N., 1999. Medijska reprezentacija ženske v politiki. *Teorija on praksa*. 36. 1: 74-86
- Ferjan M. 1998. *Poslovno komuniciranje*. Kranj, Moderna organizacija: 250 str.
- Florjančič J., Ferjan M. 2000. *Management poslovnega komuniciranja*. Kranj, Moderna organizacija: 323 str.

- Floyd, T. 1999. Bear-inflicted human injury and fatality. *Wilderness and Environmental Medicine* 10: 75-87
- Fowler R., 1991. *Language in the news: Discourse and ideology in the press*. London, Routledge: 254 str.
- Friedman, S. M. 1991. Two Decades of the Environmental Beat. V: *Media and the Environment*. LaMay C. L., Dennis E. E. (eds.). Washington, Island Press: 17– 28
- Gunther K. A., Haroldson M. A., Frey K., Cain S. L., Copeland J., Schwartz C. C. 2004. Grizzly bear-human conflicts in the Greater Yellowstone ecosystem, 1992-2000. *Ursus*, 15, 1: 10-22
- Herrero, S. 2002. *Bear attacks: Their causes and avoidance*. 2nd edition. New York, Nick Lyons Books,: 523 str.
- Herrero S., Smith T., DeBruyn T. D., Gunther K., Matt A. C. 2005. From the Field: Brown bear habituation to people - safety, risks and benefits. *Wildlife Society Bulletin*, 33, 1: 362-373
- Jacobson S. K., McDuff M. D. 1998. Training Idiot Savants: The Lack of Human Dimension in Conservation Biology. *Conservation Biology*, 12, 2: 263-267
- Jacobson S. K. 1999. *Communication skills for conservation professionals*. Washington, Island Press: 351 str.
- Jarni K. 2011. Vpliv antropogenih virov hrane na prostorsko razporeditev rjavega medveda (*Ursus arctos*). Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo: 80 str.
- Jerina K., Debeljak M., Džeroski S., Kobler A., Adamič M. 2003. Modeling the brown Bear population in Slovenia. A tool in the conservation management of threatened species. *Ecological modelling*, 170: 453-469
- Jerina K., Adamič M. 2008. Analiza odvzetih rjavih medvedov iz narave v Sloveniji v obdobju 2003-2006, na podlagi starosti določene s pomočjo brušenja zob. Končno poročilo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 19 str.
<http://www.arso.gov.si/narava/%C5%BEivali/ogro%C5%BEene%20in%20zavarovane/rjavi%20medvedi%202003-06.pdf> (15. jan. 2013)
- Jerina K., Krofel M., Stergar M., Videmšek U. 2011. Preučevanje dejavnikov habituacije rjavega medveda na človeka z uporabo GPS telemetrije: končno poročilo.

- Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 180 str.
<http://193.2.71.42/medvedi/images/stories/Miha/telemedo-koncno1uvodmetode.pdf> (20. april 2016)
<http://193.2.71.42/medvedi/images/stories/Miha/telemedo-koncno2rezultatidiskusijazakljucki.pdf> (20. april 2016)
<http://193.2.71.42/medvedi/images/stories/Miha/telemedo-koncno3priloge.pdf> (20. april 2016)
- Jerina K., Krofel M., Stergar M., Videmšek U. 2012. Preučevanje dejavnikov habituacije rjavega medveda na človeka z uporabo GPS telemetrije: končno poročilo – povzetek za uporabnike. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 25 str.
- Jerina K., Krofel M. 2012. Monitoring odvzema rjavega medveda iz narave v Sloveniji na osnovi starosti določene s pomočjo brušenja zob: obdobje 2007-2010. Končno poročilo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 34 str.
<http://www.arso.gov.si/narava/%C5%BEivali/ogro%C5%BEene%20in%20zavarovane/Medvedi-starosti2007-2010.pdf> (10.maj.2016)
- Jerina K., Ličen T., Krofel M., Reljić S., Huber D., Jonozovič M., Stergar M., 2015. Poročilo o vplivu smrtnosti medvedov v prometu na slovensko – hrvaško populacijo in njeno razširjanje proti Alpam. Poročilo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo: 28 str.
<http://dinalpbear.eu/wp-content/uploads/2015/09/Poro%C4%8Dilo-o-vplivu-smrtnosti-medvedov-v-prometu-na-slovensko-hrva%C5%A1ko-populacijo-in-njeno-raz%C5%A1irjenje-proti-Alpam.pdf> (2. maj 2016)
- Jonozovič M. 2003. Strokovno izhodišče za vzpostavljanje omrežja NATURA 2000. Medved (*Ursus arctos*). Ljubljana, ARSO: 65 str.
http://www.natura2000.si/uploads/tx_library/medved.pdf (10. maj. 2016)
- Kaczensky P. 1999. Large carnivore predation on livestock in Europe. V: Kaczensky P., Blazic M., Gossow H. 2004. Public attitudes toward brown bear (*Ursus arctos*) in Slovenia. *Biological Conservation*, 118: 661-674
- Kaczensky P., 2000. Project medved. Study area. V: Co-existence of brown bears and men in the cultural landscape of Slovenia. Kaczensky P. (ed.). Final report of the FWF project P 11529-BIO: 10 str.
- Kaczensky P., Huber D., Knauer F., Roth H., Wagner A., Kusak J. 2006. Activity patterns of brown bears (*Ursus arctos*) in Slovenia and Croatia. *Journal of Zoology*, 269: 474-485

- Kastelic L., 2013. Analiza medijskih objav o volku od leta 2008 do leta 2011. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo: 101 str.
- Kavčič I., Adamič M., Kaczensky P., Krofel M, Jerina K. 2012. Brown bear food habits in human dominated landscapes of Slovenia: supplemental feeding a reduce conflicts. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 18 str.
- Kellert, S. R. 1985. Public perceptions of predators, particularly the wolf and coyote. *Biological Conservation*, 31: 167–189
- Kleiven J., Bjerke T., Kaltenborn B. P. 2004. Factors including the social acceptability of large carnivore behaviours. *Biodiversity and Conservation*, 13: 1647 – 1658
- Kos D., 1997. Sociološki vidiki varovanja naravne dediščine. Študijsko gradivo na podiplomskem študiju varstva naravne dediščine. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire, Biotehniška fakulteta: 23 str.
- Kos J., 2001. Literarna teorija. Ljubljana, DZS: 196 str.
- Kos I., Potočnik H., Skrbinšek T., Skrbinšek Majjić A, Jonozovič M., Krofel M. 2005. Ris v Sloveniji: strokovna izhodišča za varstvo in upravljanje. 2. dopolnjena izd. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo: 271 str.
- Korenjak A., Adamič M. 2000. The role of human dimensions in large carnivore management. V: Working under a dynamic framework—forest ownership structures and extension: proceedings. IUFRO Working Party S6.06-03 Extension. Begu J., Anderson J., Beck R.L., (ur.). Ljubljana, Zavod za gozdove: 136–144
- Košir M. in Ranfl R., 1996. Vzgoja za medije. Ljubljana, DZS: 177 str.
- Kragelj E., 2011. Analiza ukrepanja intervencijske skupine Zavoda za gozdove Slovenije v primeru prijave ogrožanja ljudij ter njihove lastnine s strani rjavega medveda. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo: 71 str.
- Krofel M., Pagon N., Zor P., Kos I. 2008. Analiza vsebine prebavil medvedov (*Ursus arctos* L.) odvzetih iz narave v Sloveniji v letih 2006-2008. Poročilo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo: 41 str.

http://www.arso.gov.si/narava/%C5%BEivali/ogro%C5%BEene%20in%20zavarovane/poro%C4%8Dilo_prehrana%20medveda.pdf (4.maj 2016)

- Krofel M., Filacorda S., Jerina K. 2010. Mating-related movements of male brown bears on the periphery of an expanding population. *Ursus*, 21, 1: 23-29
- Krofel M., Jerina K. 2012. Pregled konfliktov med medvedi in ljudmi: vzroki in moţne rešitve. *Gozdarski vestnik*, 70, 5-6: 235-275
- Kryštufek B. 1988. V: Zveri II. Medvedi - Ursidae, psi - Canidae, mačke – Felidae. Kryštufek B., Brancelj A., Krţe B., Čop J. (ur.). Ljubljana, Lovska zveza Slovenije: 5-22
- Kryštufek B. 2003. Sesalci – Mammalia. V: Źivalstvo Slovenije. Sket B., Gogala M., Kuštor V. (ur.). Ljubljana, Tehniška zaloţba Slovenije: 575-603
- Krţe B. 1988. V: Zveri II. Medvedi - Ursidae, psi - Canidae, mačke – Felidae. Kryštufek B., Brancelj A., Krţe B., Čop J. (ur.). Ljubljana, Lovska zveza Slovenije: 23-62
- LCIE. Large Carnivore Initiative for Europe. 2011 <http://www.lcie.org/> (25.maj2016)
- Lord C. G., Ross L., Lepper M. R. 1979. Biased Assimilation and Attitude Polarization: The Effects of Prior Theories on Subsequently Considered Evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 11: 2098–2109
- Marenĉe M., Jonozoviĉ M. 2005. Ohranitev velikih zveri v Sloveniji. Faza 1 rjavi medved. Life III. Narava v Sloveniji 2007. Zbornik projektov. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor: 151 str.
- Marenĉe M., Blaţiĉ M. 2016. Kazalci okolja v Sloveniji. Rjavi medved. Ljubljana, ARSO. http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=764&lang_id=302 (2.7.2016)
- Marinko U., Majiĉ Skrbinšek A. 2011. Raziskava odnosa rejcev drobnice, lovcev in širše javnosti do volka in upravljanja z njim. Konĉno poroĉilo akcije A.6 projekta LIFE+ SloWolf. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta: 142 str
- Mattson D. J., Blanchard B. M., Knight R. R. 1991. Food habits of Yellowstone grizzly bears, 1977-1987. *Canadian Journal of Zoology*, 69: 1619-1629
- Mattson D. J., Blanchard B. M., Knight R. R. 1992. Yellowstone grizzly bear mortality, human habituation, and whitebark pine seed crops. *Journal of Wildlife Management*, 56, 3: 432-442

- McCarthy T. M., Seavoy R. J. 1994. Reducing nonsport losses attributable to food conditioning: human and bear behaviour modification in an urban environment. *International Conference on Bear Research and Management*, 9, 1: 75-84
- McCombs M. E., Shaw D. L. 1972. The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36, 2: 176–185
- Molinari-Jobin A., Molinari P., Breitenmoser-Würsten C., Wölfi M., Stanisa C., Fasel M., Stahl P., Vandel J., Rotelli L., Kaczensky P., Huber T., Adamič M., Koren I., Breitenmoser U. 2003. The Pan-Alpine Conservation Strategy for the Lynx. *Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats (Bern Convention)*. *Nature and environment*. SCALP, Council and Europe, 130: 24 str.
- Možina S., Tavčar M., Knežević A.N., 1998. *Poslovno komuniciranje*. Maribor, Obzorja: 511 str.
- Natura 2000. Seznam rastlinskih in živalskih vrst v Sloveniji s Priloge II Direktive o habitatih. 2007
http://www.natura2000.si/uploads/tx_library/sezffh_II_sept07.pdf (7.maj 2016)
- Ogrizek M., 2003. *Medijska reprezentacija konflikta med medvedom in človekom*. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede: 56 str.
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih živalskih in rastlinskih vrst v rdeči seznam. Ur. l. RS št. 82//02
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODRE1883> (7.maj 2016)
- Rakovec I., 1975. Razvoj kvartarne sesalske favne Slovenije. *Ljubljana, Arheološki vestnik*, 24: 225-270
- Reese S. D., Ballinger J. 2001. Roots of a sociology of news: remembering Mr. Gates and social control in the newsroom. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 78, 4: 641–658
- Resolucija Evropskega parlamenta o varstvu rjavega medveda / Resolution on the protection of the brown bear (*Ursus arctos*) in the Community, OJC 128, 9.5.1994: 427-428
http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/velike_zveri/resolution_brown_bear_1994.pdf (20.maj 2016)
- Rijavec K. 2008. *Komunikacija prodajalca*. Diplomsko delo. Kranj, Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede: 55 str.

- Shannon C. 1948. A Mathematical Theory of Communication. *Bell System Technical Journal* 27 (julij in oktober): 379–423. 623–656
- Schreve D.C., Currant A.P. 2003. The Pleistocene history of the brown bear with particular references to the western palaeartic. V: *Living with Bears. A large European Carnivore in a Shrinking World*. Kryštufek B., Flajšman B., Griffiths H.I. (eds.). Ljubljana, Ecological Forum of the Liberal Democracy of Slovenia in cooperation with the Liberal Academy: 27-39
- Sertić J., 2008. Štete od smeđeg medvjeda (*Ursus arctos* l.) u šumskim sastojinama na području državnog lovišta broj viii/2 „Bjelolasica“. Diploma thesis. Zagreb, University of Zagreb: 72 str.
- Sillero-Zubiri C., Laurenson M. K. 2001. Interactions between carnivores and local communities: conflict or co-existence? V: Kaczensky P., Blazic M., Gossow H 2004. Public attitudes toward brown bear (*Ursus arctos*) in Slovenia. *Biological Conservation*, 118: 661-674
- Sillero-Zubiri C., Sukumar R., Treves A. 2006. Living with wildlife: the roots of conflict and the solution. *Macdonald/Key Topics in Conservation Biology*, 17, 4: 255-272
- Simonič A. 1994. Zakonsko varstvo rjavega medveda na slovenskem ozemlju nekoč in danes, s predlogi za prihodnje. V: Adamič M. (ur.): *Rjavi medved v deželah Alpe – Adria*. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, Gozdarski inštitut Slovenije.: 11-43
- Simonič A. 2000. Strategija ohranitve prosto v naravi živečega rjavega medveda – čUrsus arctos – na ozemlju Slovenije. V: *Človek in velike zveri. Zbornik referatov s strokovnega posveta Ekološkega foruma Liberalne demokracije Slovenije in Društva kočevski naravni park*. Flajšman B. (ur.), Črnač J., Kryštufek B., Štrumbelj C. Ljubljana, Ekološki forum LDS v sodelovanju z Liberalno Akademijo: 87- 121
- Simonič A. 2003. Conservation strategy for the brown bear in Slovenia. V: *Living with bears. A Large European Carnivore in the Shrinking World*. Kryštufek B., Flajšman B., Griffiths H. I. (eds.). Ljubljana, Ecological Forum of the Liberal Democracy of Slovenia in cooperation with the Liberal Academy: 295-321
- Skoberne P. 2004. Pregled mednarodnih organizacij in predpisov s področja varstva narave 2004. 4. Izdaja. Ljubljana, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo: 186 str.

- Skrbinšek T., Jelenčič M., Potočnik H., Trontelj P., Kos I. 2008. Varstvena genetika in ocena številčnosti medveda 2007. Zaključno poročilo-povzetek za uporabnike. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo: 14 str.
<http://www.arso.gov.si/narava/%C5%BEivali/ogro%C5%BEene%20in%20zavarovane/Medvedi07-08.Koncno.Genetika.V.1.1.ENOSTRANSKO.pdf> (4.maj 2016)
- Slovar slovenskega knjižnega jezika; Spletna izdaja. 2000. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (junij, 2016)
- Stamm K. R., Clark F., Eblacas P. R. 2000. Mass communication and public understanding of environmental problems: the case of global warming. *Public Understanding of Science*, 9: 219–237
- Stanonik M. 1999. Slovenska slovstvena folklor. Ljubljana, DZS: 343 str.
- Strategija upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji. 2002.
http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/velike_zveri/strategija_rjavi_medved_2002.pdf (5. maj. 2016)
- Swenson J. E., Sandegren F., Söderberg A., Heim M., Sorensen O. J., Bjärvall A., Franzen R., Wikan S., Wabekken P. 1999. Interactions between brown bears and humans in Scandinavia. V: Kaczensky P., Blazic M., Gossow H. 2004. Public attitudes toward brown bear (*Ursus arctos*) in Slovenia. *Biological Conservation*, 118: 661-674
- Swenson J. E., Gerstl N., Dahle B., Zedrosser A. 2000. Action plan for the conservation of brown bear (*Ursus arctos*) in Europe. Strassbourg, Council of Europe: 70 str.
- Swenson J. E., Sandegren F., Brunberg S., Segerström P. 2001. Factors associated with loss of brown bear cubs in Sweden. *Ursus*, 12: 69-80
- Swenson J.E., Dahle B., Busk H., Opseth O., Johansen T., Soderberg A., Wallin K., Cederlund G. 2007. Predation on moose calves by european brown bears. *Wildlife management*, 71: 1993-1997
- Špacapan M. 2012. Aktivnost rjavega medveda (*Ursus arctos*) v času zimovanja. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 68 str.

- Štolfa M., 2010. Poročanje medijev o kriminaliteti: diplomsko delo. Maribor, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede: 56 str.
- Švigelj L. 1961. Medved v Sloveniji. Ljubljana, Mladinska knjiga: 185 str.
- Teague R. D. 1979. The role of social sciences in wildlife management. V: Jacobson S. K., McDuff M. D. 1998. Training Idiot Savants: The Lack of Human Dimension in Conservation Biology. *Conservation Biology*, 12, 2: 263-267
- Tome S. 2007. Skrivnosti gozda. Ljubljana, Prirodoslovni muzej Slovenije: 119–122
- Tomšič I. 1869. Prirodoslovje v podobah. Slovenske mladine v poduk in zabavo. Ljubljana, Založil J. Giontini
- Treves A., Karanth K. U. 2003. Human – Carnivore Conflict and Perspectives on Carnivore Management Worldwide. *Conservation Biology*, 17, 6: 1491–1499
- Treves A., Naughton-Treves L. 2005. Evaluating lethal control in the management of human-wildlife conflict. V: Woodroffe R. in sod. (ur.). *People and Wildlife: Conflict or coexistence?* London, Cambridge University Press: 86–106
- Ulacec P., Analiza odškodninskih zahtevkov za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih prosto živečih živalskih vrst v letu 2008. Ljubljana, ARSO
<http://www.arso.gov.si/narava/poro%C4%8Dila%20in%20publikacije/Analiza%20od%C5%A1kodnine%202008.pdf> (20.4.2016)
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. Ur. l. RS št. 46/04
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED2386> (15. maj 2016)
- Vidic J. 2000. Usmeritve in ukrepi za varstvo velikih zveri v Sloveniji. V: Človek in velike zveri. Zbornik referatov s strokovnega posveta Ekološkega foruma Liberalne demokracije Slovenije in Društva kočevski naravni park. Flajšman B. (ur.), Črnač J., Kryštufek B., Štrumbelj C. Ljubljana, Ekološki forum LDS v sodelovanju z Liberalno Akademijo: 87-121
- Weingart P., Engels A., Pansegrau P. 2000. Risks of communication: discourses on climate change in science, politics, and the mass media. *Public Understand. Sci.*, 9: 261–283
- Welch C. A., Keay J., Kendall K. C., Robbins C. T. 1997. Constraints of frugivory by bears. *Ecology*, 78, 4: 1105-1119
- White D. M. 1950. The "gate keeper": A case study in the selection of news. *Journalism Quarterly*, 27: 383–391

WSPA. 2009. Principles of Human-Bear Conflict Reduction. Istanbul, Human-Bear Conflict Working Group, . 5 str.
<http://www.humanbearconflict.org/reports/Principles%20of%20HBC%20Reduction.pdf> (maj, 2016)

Zakon o ohranjanju narave (ZON-UPB2) (uradno prečiščeno besedilo). Ur.l.RS. št.96/04
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1600> (22.maj 2016)

ZAHVALA

Hvala Aleksandri Majić Skrbinšek za vso pomoč, nasvete in usmeritve pri pripravi diplomske naloge, za ljubeznivost, ažurnost ter potrpežljivost.

Hvala mentorju doc. dr. Tomažu Skrbinšku za temeljit pregled, popravke, napotke in usmeritve ter veliko mero razumevanja.

Hvala recenzentu prof. dr. Ivanu Kosu za pregled dela in koristne pripombe. Prav tako hvala predsedniku komisije doc. dr. Iztoku Tomažiču.

Hvala mami in očetu, da sta me vedno podpirala in bila razumevajoča na tej moji poti.

Hvala sestri Špeli, ki se je znala vedno oglasiti s spodbudno besedo, ko sem to najbolj potreboval.

Hvala starima staršema, ki nista prav nikoli podvomila vame.

Hvala Tomu, ker mi vedno stoji ob strani. Hvala za vso potrpežljivost in podporo pri pisanju moje diplomske naloge.

PRILOGE

Priloga A

Preglednica števila objavljenih člankov v posameznem mediju v letih 2002 do 2015

	Dnevnik	Delo	Slovenske novice	STA	SKUPAJ
2002	13	0	0	12	25
2003	6	6	0	5	17
2004	9	0	0	7	16
2005	20	10	20	12	62
2006	23	18	18	21	80
2007	32	25	11	14	82
2008	13	13	11	12	49
2009	35	22	14	14	85
2010	20	5	5	8	38
2011	58	30	22	14	124
2012	36	21	16	13	86
2013	21	6	7	12	46
2014	14	7	10	9	40
2015	14	6	24	10	54
SKUPAJ	314	169	158	163	804

Delež od celote

39,05%

21,02%

19,65%

20,27%

Priloga B

Preglednica pojavljanja različnih tem v zbranih člankih v obdobju 2002 do 2015

Kategorija	Tema	Število stavkov	Relativni delež teme	Število člankov	Relativni delež člankov
Upravljanje	Zakonodaja	512	4,60%	214	26,60%
Upravljanje	Odstrel	1774	16,10%	450	56,00%
Upravljanje	Selitev	228	2,10%	122	15,20%
Upravljanje	Mrhovišča	345	3,10%	134	16,70%
Upravljanje	Smetnjaki	248	2,20%	123	15,30%
Upravljanje	Zavarovana vrsta	146	1,30%	98	12,20%
Upravljanje	Velikost populacije	635	5,80%	250	31,10%
Interakcije	Škoda	133	1,20%	95	11,80%
Interakcije	Napadi	928	8,40%	370	46,00%
Interakcije	Promet	135	1,20%	82	10,20%
Interakcije	Kulinarika	7	0,10%	6	0,70%
Interakcije	Turizem	32	0,30%	19	2,40%
Interakcije	Kmetijstvo	972	8,80%	257	32,00%
Interakcije	Gobarjenje	127	1,20%	59	7,30%
Interakcije	Otroci	48	0,40%	40	5,00%
Interakcije	Strah pred medvedom	191	1,70%	117	14,60%
Biologija	Velikost, teza, starost	127	1,20%	92	11,40%
Biologija	Spanje	184	1,70%	100	12,40%
Biologija	Prehrana	55	0,50%	43	5,30%
Biologija	Vedenje	77	0,70%	67	8,30%
Biologija	DNK	234	2,10%	101	12,60%
Projekti	DINALPBEAR	20	0,20%	10	1,20%
Projekti	Ohranitev velikih zveri Life III	11	0,10%	9	1,10%
Projekti	Projekt štetje genetika	21	0,20%	16	2,00%
Medvedje zvezde	Rožnik	195	1,80%	62	7,70%
Medvedje zvezde	Srečko	278	2,50%	52	6,50%

Priloga C

Preglednica pojavljanja različnih tem v posameznem mediju med letom 2002 in 2015

	Dnevnik	Delo	Slovenske Novice	STA
Zakonodaja	7,80%	6,90%	4,00%	11,50%
Odstrel	16,20%	14,00%	11,20%	20,50%
Selitev	4,80%	3,90%	2,90%	4,60%
Mrhovišča	3,80%	6,10%	4,60%	3,40%
Smetnjaki	3,80%	4,40%	4,60%	3,70%
Zavarovana vrsta	3,90%	3,20%	1,90%	4,10%
Velikost populacije	8,80%	9,60%	4,60%	11,70%
Škoda	3,80%	2,20%	3,70%	2,20%
Napadi	12,50%	10,50%	15,40%	10,20%
Promet	3,40%	2,30%	2,50%	2,20%
Kulinarika	0,40%	0,00%	0,10%	0,00%
Turizem	0,70%	1,00%	0,30%	0,50%
Kmetijstvo	8,80%	6,50%	12,10%	5,90%
Gobarjenje	1,90%	1,80%	2,90%	1,00%
Otroci	1,10%	2,10%	1,70%	0,00%
Strah pred medvedom	2,80%	3,20%	8,00%	1,00%
Velikost, teza, starost	2,70%	3,00%	4,90%	1,00%
Spanje	2,90%	4,00%	3,70%	2,70%
Prehrana	1,10%	1,10%	2,80%	0,50%
Vedenje	1,70%	2,50%	2,80%	2,40%
DNK	2,60%	5,60%	2,10%	3,90%
DINALP BEAR	0,20%	0,10%	0,40%	1,00%
Ohranitev velikih zveri Life III	0,10%	0,30%	0,10%	1,20%
Projekt štetje genetika	0,40%	1,10%	0,00%	1,00%
Rožnik	2,20%	2,20%	1,20%	2,90%
Srečko	1,80%	2,50%	1,40%	1,00%

Priloga Č

Pojavljanje različnih tem v medijih v posameznih letih v časovnem obdobju od leta 2002 do 2015

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zakonodaja	13,20%	3,80%	10,90%	4,80%	8,80%	6,90%	6,30%	7,20%	7,40%	7,60%	7,00%	7,40%	7,90%	6,00%
Odstrel	13,20%	11,50%	23,90%	14,70%	19,10%	17,30%	17,60%	17,40%	14,90%	15,00%	14,50%	12,00%	11,90%	8,80%
Selitev	1,50%	3,80%	2,20%	5,20%	9,50%	3,80%	6,80%	5,10%	4,10%	3,40%	2,60%	2,90%	2,30%	0,40%
Mrhovišča	0,00%	10,30%	4,30%	6,50%	5,00%	7,30%	3,40%	4,20%	1,70%	2,00%	5,20%	2,90%	3,40%	6,00%
Smetnjaki	1,50%	5,10%	2,20%	5,60%	3,40%	2,80%	4,40%	3,30%	4,10%	3,20%	6,70%	3,40%	4,00%	5,20%
Zavarovana vrsta	0,00%	5,10%	0,00%	2,20%	3,10%	4,20%	5,90%	3,30%	2,50%	2,70%	2,60%	4,60%	3,40%	3,60%
Velikost populacije	11,80%	15,40%	8,70%	11,30%	11,80%	11,10%	12,70%	6,00%	8,30%	3,20%	7,60%	7,40%	8,50%	5,60%
Škoda	1,50%	3,80%	4,30%	0,90%	1,10%	3,50%	4,90%	3,90%	5,00%	2,00%	3,50%	4,00%	4,00%	4,40%
Napadi	14,70%	7,70%	10,90%	12,60%	9,20%	11,10%	6,80%	9,00%	18,20%	15,20%	15,10%	14,90%	13,00%	14,10%
Promet	7,40%	5,10%	4,30%	3,50%	4,20%	4,80%	3,40%	2,40%	0,00%	1,50%	1,50%	2,30%	1,70%	2,00%
Kulinarika	0,00%	0,00%	0,00%	0,40%	0,40%	0,00%	0,00%	0,60%	0,80%	0,20%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Turizem	1,50%	0,00%	4,30%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,60%	0,00%	0,70%	0,90%	0,60%	1,70%	1,60%
Kmetijstvo	8,80%	12,80%	8,70%	10,00%	8,00%	5,20%	5,90%	8,10%	12,40%	7,90%	8,10%	11,40%	10,20%	10,40%
Gobarjenje	2,90%	0,00%	2,20%	2,20%	0,80%	1,00%	0,50%	0,30%	5,00%	4,40%	1,70%	2,90%	2,30%	2,00%
Otroci	1,50%	1,30%	4,30%	2,60%	1,50%	0,00%	1,00%	0,30%	0,00%	1,20%	2,60%	1,10%	1,10%	1,60%
Strah pred medvedom	11,80%	2,60%	0,00%	4,30%	3,80%	3,80%	3,40%	2,70%	4,10%	2,20%	5,20%	2,90%	5,60%	5,20%
Velikost, teza, starost	4,40%	1,30%	0,00%	2,60%	4,60%	2,80%	2,90%	2,40%	0,00%	4,20%	2,60%	4,60%	4,00%	2,40%
Spanje	0,00%	3,80%	2,20%	2,20%	1,50%	6,60%	3,40%	2,40%	2,50%	4,40%	2,90%	4,60%	1,70%	4,40%
Prehrana	4,40%	1,30%	2,20%	1,70%	0,80%	0,00%	0,50%	1,20%	0,80%	1,20%	1,50%	2,30%	2,80%	2,80%
Vedenje	0,00%	1,30%	2,20%	0,90%	0,80%	2,10%	2,00%	1,20%	2,50%	2,70%	2,90%	4,60%	2,30%	4,00%
DNK	0,00%	1,30%	0,00%	3,90%	1,90%	3,80%	7,80%	5,40%	1,70%	3,70%	2,00%	2,30%	1,70%	4,00%
DINALP BEAR	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,10%	3,20%
Ohranitev velikih zveri Life III	0,00%	2,60%	2,20%	1,70%	0,40%	0,30%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Projekt štetje genetika	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,40%	1,70%	0,50%	0,60%	0,00%	0,00%	0,30%	0,00%	1,70%	1,20%
Rožnik	0,00%	0,00%	0,00%	0,40%	0,00%	0,00%	0,00%	12,30%	4,10%	1,20%	1,70%	0,60%	1,70%	0,00%
Srečko	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	10,10%	1,20%	0,60%	2,30%	0,80%

Priloga D

Preglednica naklonjenosti Slovenskih novic do rjavega medveda v letih od 2002 do 2015

SLOVENSKE NOVICE													
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
			4,5	4,5	4,5	4,5	3,5	2	4,5	4,5	1,5	2,5	4,5
			4,5	3,5	3,5	4	3,5	-2	4,5	3,5	1,5	1,5	4,5
			4,5	3,5	3	3,5	2,5	-2	4	0	1,5	-1	3,5
			4	3	2,5	3	2	-2	3,5	-0,5	0,5	-1,5	1,5
			3,5	2,5	1,5	3	0,5	-3,5	3,5	-1,5	0	-1,5	1,5
			3	2	0,5	0,5	0		3,5	-2	-2,5	-2,5	0,5
			3	2	0	-1,5	-0,5		2,5	-2	-3	-2,5	0
			2,5	0,5	-0,5	-1,5	-1,5		2,5	-2		-4	-0,5
			0	0	-3	-2	-1,5		2,5	-2,5		-4	-1
			0	-0,5	-3	-2,5	-1,5		2,5	-2,5		-4,5	-1
			-0,5	-0,5	-4,5	-2,5	-2		2,5	-2,5			-1,5
			-2	-1,5			-2,5		2,5	-2,5			-1,5
			-2	-1,5			-2,5		2	-2,5			-2
			-2,5	-2,5			-2,5		1,5	-3			-2,5
			-2,5	-2,5					1	-3,5			-2,5
			-2,5	-2,5					0,5	-4			-2,5
			-3	-3					0,5				-2,5
			-3	-3,5					-2				-3
			-4						-3				-3
			-5						-3				-3,5
									-3				-3,5
									-3,5				-4
													-4
													-4

53,80% relativni delež negativnih člankov

Priloga F

Preglednica naklonjenosti Dnevnika do rjavega medveda v letih od 2002 do 2015

Dnevnik	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	3	5	5	3	3,5	4,5	4	4,5	4,5	5	4,5	4	4	2,5
	2,5	1	1,5	2,5	3	4	3,5	4	3,5	4,5	3,5	3,5	3,5	2,5
	-1	0,5	0,5	2,5	2,5	4	3	3	2,5	4,5	3,5	3,5	2,5	2
	-1,5	-1	-0,5	2	2,5	3,5	2,5	3	2,5	4	3	3,5	2,5	1,5
	-1,5	-1,5	-1	1,5	2,5	3,5	2	2,5	1,5	4	2,5	2,5	2	1
	-1,5	-1,5	-1	1	2,5	3,5	2	2,5	1	3,5	2,5	2,5	1,5	0
	-1,5	-1	-1	1	2	3,5	1,5	1,5	0,5	3,5	2	2	1	0
	-1,5	-2	-2	0	2	3,5	0,5	1,5	0,5	3,5	2	2	1	0
	-2	-3	-3	0	1,5	3	-0,5	1,5	0	3,5	1,5	1,5	0	0
	-2			0	1	3	-1	1	0	3,5	1,5	1	0	-0,5
	-2,5			-0,5	1	3	-1	1	0	3	1,5	1	-0,5	-0,5
	-3			-1	0,5	2,5	-1,5	1	-0,5	2,5	1,5	0	-1,5	-1,5
	-4,5			-1	0,5	2,5	-2,5	0,5	-1,5	2,5	1	-0,5	-2,5	-1,5
				-1,5	0	2,5	0	0	-2	2,5	0,5	-0,5	-3	-3,5
				-1,5	0	1,5	0	0	-2	2,5	0,5	-1		
				-1,5	-0,5	1,5	0	0	-2,5	2,5	0,5	-1,5		
				-1,5	-0,5	1,5	0	0	-3	2,5	0,5	-1,5		
				-2	-1	1	0	0	-3,5	2,5	0,5	-1,5		
				-2,5	-1,5	0,5	0	0	-3,5	2,5	0	-2		
				-3	-2	0,5	0	0	-3,5	2,5	0	-2,5		
				-2,5	0,5	0,5	-0,5	-0,5	2	-0,5	2	-2,5		
				-2,5	0	0	-0,5	-0,5	2	-1	-1			
				-3	0	0	-0,5	-0,5	1,5	-1	-1			
					0		-1	-1	1,5	-1	-1			
					-0,5		-1	-1	1,5	-1,5	-1,5			
					-0,5		-1,5	-1	1,5	-1,5	-1,5			
					-1,5		-2	-1,5	1,5	-1,5	-1,5			
					-2		-2	-1,5	1,5	-1,5	-1,5			
					-2,5		-2,5	-1,5	1	-1,5	-1,5			
					-2,5		-3	-1,5	1	-2	-2			
					-3		-1,5	-1,5	1	-2	-2			
							-1,5	-1,5	1	-2,5	-2,5			
							-2,5	-2,5	1	-2,5	-2,5			
							-3,5	-3,5	0,5	-2,5	-2,5			
									0,5	-3	-3			
									0,5					
									0					
									0					
									-0,5					
									-0,5					
									-0,5					
									-1					
									-1,5					
									-1,5					
									-1,5					
									-1,5					
									-2					
									-2					
									-2,5					
									-2,5					
									-3					
									-3					
									-3,5					

40,76% relativni delež negativnih člankov

Priloga G

Preglednica naklonjenosti Dela do rjavega medveda v letih od 2002 do 2015

Delo	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		3		4,5	3,5	5	5	4,5	2,5	5	5	5	2	4,5
		2,5		3,5	2,5	4	2,5	2,5	2,5	4,5	5	3,5	1,5	3,5
		2,5		3	2,5	4	2,5	2,5	2	3,5	4,5	1	1,5	3,5
		2,5		3	2,5	3,5	2	2,5	-1	3,5	4,5	0,5	0	1,5
		1,5		3	2,5	3,5	1,5	1,5	-2,5	3	4,5	-2,5	-2	1,5
		-1		2,5	2,5	3,5	1,5	1,5		3	4,5	-3	-3,5	-3,5
				1	2,5	3,5	1	1		2,5	3,5		-4	
				-0,5	2	3	1	1		2,5	3			
				-2,5	2	3	0,5	0,5		2,5	2,5			
				-3,5	2	2,5	0,5	0,5		2,5	2,5			
					2	2,5	0	0		2,5	1,5			
					1,5	2,5	-2	0		2,5	1,5			
					1,5	2,5	-2	-0,5		2	1,5			
					1	2	-0,5	-0,5		2	0,5			
					0,5	1,5		-0,5		1,5	0			
					0	1,5		-0,5		1,5	-0,5			
					0	1		-1		1,5	-2			
					0	1		-1		1,5	-2			
						0,5		-1		1	-2			
						0,5		-1		1	-2,5			
						0,5		-1,5		0,5	-3			
						0		-2,5		0,5				
						0				0,5				
						0				0,5				
						-0,5				0				
						-2				-0,5				
										-1				
										-1				
										-1,5				
										-1,5				
										-3,5				

6,51% relativni delež neutralnih člankov
 22,49% relativni delež negativnih člankov
 28,99%
 71,01% relativni delež pozitivnih člankov